

Kuuden suurimman kaupungin
**päihdehuollon palvelujen
ja kustannusten vertailu**
vuonna 2014

Esipuhe

Kuutoskaupungit, kuutoset tai Kuusikko muodostuu Suomen kuudesta väkiluvultaan suurimmasta kaupungista. Väestömäärän mukaisessa järjestyksessä kuutoskaupunkeihin kuuluvat Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu ja Turku. Kuutostyöryhmissä vertaillaan kaupunkien sosiaali- ja terveyspalveluja sekä päivähoidon palveluja. Kaupunkien edustajista koostuvat eri palvelukokonaisuuksien asiantuntijaryhmät tuottavat vuosittain tilastollisia raportteja edeltävän vuoden asiakasmääristä, suoritteista, henkilöstöstä ja kustannuksista. Tärkeimmät tiedot esitetään raporteissa usean vuoden aikasarjoina.

Kuutostyön historia ulottuu vuoteen 1994, jolloin Helsingin, Espoon ja Vantaan sosiaali- ja terveystoimen johtajat päättivät alkaa toteuttaa vertailuja keskeisimmistä sosiaali- ja terveystoimen palveluista sekä niiden kustannuksista. Ensimmäiseksi tarkasteltiin lasten päivähoitoa, toimeentulotukea sekä vanhusten palveluja. Turku ja Tampere tulivat mukaan kaikkiin vertailuihin vuonna 1996, minkä jälkeen ryhmä nimettiin Viisikoksi. Vertailuraportteja alettiin julkaista omassa julkaisusarjassaan vuodesta 1999 eteenpäin. Kuutosyhteistyö alkoi vuonna 2002, kun Oulu liittyi kuudenneksi jäseneksi ryhmään. Ajan myötä kuutosvertailuihin on tullut mukaan uusia palvelukokonaisuuksia. Lisäksi raporttien laajuus on kasvanut vertailtavaksi otettujen asioiden lisääntyessä.

Kuutosraporttien tiedot asiakasmääristä, suoritteista, henkilöstöstä ja kustannuksista on pääasiallisesti koottu kuntien omista tietojärjestelmistä ja tilinpäätöksistä. Raportteihin sisältyy tilastotietojen lisäksi erillisiä selvityksiä esimerkiksi eri palvelujen organisoinnista tai kuntien suunnitelmista tietyn palvelurakenteen muutoksen toteuttamiseksi. Kaupunkien asiantuntijat sopivat tiedonkeruulle mahdollisimman yhdenmukaiset määritelmät, toteuttavat tiedonkeruun käytännössä ja analysoivat tuloksia. Kuutostyöryhmien sihteerit kokoavat tiedot yhteen ja kirjoittavat ryhmäkohtaiset raportit.

Kuutosyhteistyön lisäksi tilastotietoja kuntien sosiaali- ja terveyspalveluista tuotetaan monilla tahoilla, kuten Tilastokeskuksessa, Terveystietokeskuksessa ja hyvinvoinnin laitoksessa sekä Suomen Kuntaliitossa. Kuutostiedonkeruun ja raportoinnin erityispiirteet liittyvät yhdessä sovittuihin määritelmiin ja sopimukseen tietosisällöstä, suorite- ja taloustietojen yhdistämiseen yhteen raporttiin, palvelua koskevien tietojen kattavuuteen ja pyrkimykseen tietojen vertailukelpoisuuden yksityiskohtaiseen arviointiin. Lisäksi edellisen vuoden tietoja käsittelevät raportit ilmestyvät yleensä nopeammalla aikataululla kuin valtakunnalliset yhteenvedot. Työryhmien tiedonkeruuprosessia ja raportoinnin sisältöä voidaan myös muokata verrattain joustavasti suhteessa valtakunnallisen tason tiedonkeruuseen ja julkaisuihin.

Vuonna 2015 toimii seitsemän kuutostyöryhmää, jotka ovat lasten päivähoiton, lastensuojelun, aikuissosiaalityön, päihdehuollon, kehitysvammahuollon, vammaispalvelujen sekä vanhuspalvelujen ryhmät. Aikuissosiaalityön työryhmä tuottaa vuoden aikana sekä toimeentulotuen että aikuis-sosiaalityön raportit. Muut työryhmät tuottavat vuoden aikana kukin yhden raportin.

Kuuden suurimman kaupungin
**päihdehuollon palvelujen ja
kustannusten vertailu**
vuonna 2014

Kuusikko-työryhmä
Päihdehuolto
Anssi Vartiainen
27.5.2015

Kuusikko-työryhmän julkaisusarja
Teksti: Anssi Vartiainen

ISSN 1457-5078

Editat Prima Oy 2015, Helsinki

Tekijä(t)		
Päihdehuollon Kuusikko-työryhmä, kirjoittanut Anssi Vartiainen		
Nimike		
Kuuden suurimman kaupungin päihdehuollon palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2014		
Julkaisija (virasto tai laitos)	Julkaisuaika	Sivumäärä, liitteet
Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto, Espoon sosiaali- ja terveystoimi, Vantaan sosiaali- ja terveystoimi, Turun hyvinvointitoimiala, Tampereen hyvinvointipalvelut sekä Oulun hyvinvointipalvelut.	5/2015	27 s. + 37 s. liitteitä
Sarjanimike	Osanumero	
Kuusikko-työryhmän julkaisusarja	1/2015	
ISSN-numero	Kieli	
1457-5078	Suomi	
Tiivistelmä		
<p>Vuoden 2014 tietoja koskevassa raportissa päihdehuollon palveluihin on sisällytetty päihdehuollon avopalvelut mukaan lukien A-klinikat, (H-klinikat), nuorisoasemat, korvaushoito, päivä kuntoutus sekä muut avohuollon palvelut (Terveysneuvonta, päiväkeskustoiminta, selviämisasema), asumispalvelut ja laitoshoido. Tiedonkeruussa tapahtuneiden muutosten seurauksena tiedot on raportoitu osittain ainoastaan vuosilta 2011–2014. Päihdehuollon palveluja käyttävät asiakkaat ovat usein moniongelmaisia henkilöitä. Tämä tekee palvelujen luokittelun vaikeaksi. Suurimmat erot kaupunkien välillä ilmenevät asumispalvelujen määrittelyssä. Kunnissa on suuria eroja myös siinä, minkä asteista yhteistyötä tehdään mielenterveyspalvelujen ja päihdepalvelujen kesken.</p> <p>Kuutoskaupungit käyttivät päihdehuollon avohuollon, asumispalvelujen sekä laitoshoidon palveluihin kaikkiaan 106,4 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset supistuivat 0,4 prosenttia edellisvuodesta. Tärkein kustannuksiin viime vuosina vaikuttanut tekijä on ollut laitoshoidon tilalle tarjottavien avohoidon ja asumispalvelujen lisääntyminen. Avopalvelujen asiakkaita oli 1,7 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna ja asumispalvelujen asukasmäärä kasvoi edellisvuodesta 3,4 prosenttia. Laitoshoidossa suuntaus on ollut päinvastainen ja asiakkaiden määrä väheni 10,1 prosenttia edellisvuodesta.</p> <p>Kustannukset olivat avopalveluissa 35,7 miljoonaa euroa (supistui 0,7 %), joista A-klinikoilla ja nuorisoasemilla 14,0 miljoonaa euroa (supistui 1,6 %). Kustannukset olivat asumispalveluissa 44,9 miljoonaa euroa (kasvua 1,7 %) ja laitoshoidossa 25,8 miljoonaa euroa (supistui 3,2 %). Kustannusvertailun kannalta on huomioitava, että Helsingin asumispalveluita on tarkasteltu vuosina 2011–2014 laajan määritelmän mukaan, jolloin laskennalliset kustannukset ovat nousseet merkittävästi aikaisempiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2014 asumispalvelujen tietoihin sisältyvät vain tiedot päihdehuollon ja mielenterveysasiakkaiden asumispalveluista. Kaikki tarkasteltavat kustannukset ovat vuoden 2014 osalta nettokustannuksia.</p>		
Asiasanat		
Kuusikko, päihdehuolto, kustannukset, kuntavertailu		
Tiedustelut	Jakelu	
Työryhmän jäsenet, liite 8	www.kuusikkokunnat.fi	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PÄIHDEHUOLLON KUSTANNUKSET	2
	2.1 Kokonaiskustannukset ja kokonaiskustannusten jakautuminen eri palveluihin	2
3	PÄIHDEHUOLLON AVOPALVELUT	4
	3.1 Avopalvelujen kustannukset.....	4
	3.2 Avopalvelujen asiakasmäärä ja suoritteet.....	5
	3.3 Polikliinisten palvelujen kustannukset	6
4	PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUT	13
	4.1 Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut	16
5	PÄIHDEHUOLLON LAITOSHOITO	20
6	YHTEENVETO TOIMINTA- JA KUSTANNUSTIEDOISTA	25
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	28
	Liite 1: Päihdehuollon määritelmät 2014	28
	Liite 3: Päihdehuollon toiminta- ja kustannustietojen aikasarjat 2010–2014.....	53
	Liite 4: Päihdehuollon deflatoidut kustannustietojen aikasarjat 2010–2014	56
	Liite 5: Kuusikon kuntien päihdehuollon palvelujärjestelmä vuonna 2014	57
	Liite 6. Avohoidon hyvät käytännöt	60
	Liite 7: Päihdehuollon Kuusikko-työryhmän jäsenten yhteystiedot	63

TEKSTIN TAULUKOT

Taulukko 1. Päihdehuollon kokonaiskustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa.....	2
Taulukko 2. Päihdehuollon avopalvelujen kustannukset vuonna 2014 ja muutos % vuodesta 2013, vuoden 2014 rahan arvossa	4
Taulukko 3. Avopalvelujen kustannukset vuosina 2010–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. € ja muutos kuutoskaupunkien tasolla edellisvuodesta, %.....	5
Taulukko 4. Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärät vuonna 2014 ja muutos % vuodesta 2013	5
Taulukko 5. Päihdehuollon avopalvelujen käynnit vuonna 2014 ja muutos % vuodesta 2013	6
Taulukko 6. Polikliinisten palvelujen kustannukset vuosina 2010–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa.....	6
Taulukko 7. A-klinikan kustannukset vuosina 2010–2014, € / asiakas vuoden 2014 rahan arvossa.....	7
Taulukko 8. Korvaushoidon asiakasmäärät vuosina 2010–2014.....	10
Taulukko 9. Korvaushoidossa olevien asiakasmäärät omissa ja ostopalveluissa vuonna 2014	10
Taulukko 10. Päihdehuollon asumispalvelujen asiakasmäärät vuosina 2010–2014	13
Taulukko 11. Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet vuosina 2011–2014.....	13
Taulukko 12. Asiakkaiden keskimääräiset asumisvuorokaudet tuki- ja tuetun asumisen, palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja tilapäisen asumisen palveluissa vuonna 2014	14
Taulukko 13. Päihdehuollon asumispalvelujen nettokustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa.....	14
Taulukko 14. Kustannukset asumisvuorokautta kohden päihdehuollon asumispalveluissa vuonna 2014, euroa.....	15
Taulukko 15. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut: asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2014 ja muutos vuodesta 2013.....	17
Taulukko 16. Kustannukset asumisvuorokautta kohden mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa vuonna 2014, €.....	17
Taulukko 17. Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2014	17
Taulukko 18. Päihdehuollon laitoshoidon kustannukset vuosina 2010–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa	20
Taulukko 19. Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoidon kustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa.....	20
Taulukko 20. Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärät vuosina 2010–2014	21
Taulukko 21. Päihdehuollon laitoshoidon katkaisu- ja vieroitushoidon vuorokaudet vuosina 2010–2014	21
Taulukko 22. Kustannukset katkaisu- ja vieroitushoidon hoitovuorokautta kohden vuosina 2010–2014, €	21
Taulukko 23. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon kustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa.....	22
Taulukko 24. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärät vuosina 2010–2014.....	22
Taulukko 25. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon vuorokaudet vuosina 2010–2014	22
Taulukko 26. Kustannukset kuntouttavan laitoshoidon hoitovuorokautta kohden vuosina 2010–2014, €	22
Taulukko 28. Tilastokeskuksen (SVT 2015a) julkisten menojen hintaindeksi sosiaalitoimelle, kuntatalous	29

TEKSTIN KUVIOT

Kuvio 1. Päihdehuollon erityispalvelujen kokonaiskustannukset 18 vuotta täyttäneeltä asukasta kohden vuosina 2011–2014, vuoden 2014 rahan arvossa, €3

Kuvio 2. Päihdehuollon erityispalvelujen kustannusten jakautuminen eri palveluihin vuosina 2011–2014 (Helsingin asumispalvelut laaja määritelmä)3

1 JOHDANTO

Päihdehuollon asiantuntijaryhmä perustettiin vuonna 2009. Asiantuntijaryhmä tuotti ensimmäisen raporttinsa vuoden 2008 tiedoista. Tätä ennen päihdehuollon tietoja on koottu aikuissosiaalityön työryhmässä. Kuusikko-kunnat kokosivat vuosina 2005 ja 2006 tietoja päihdehuollon palveluista aikuissosiaalityön osana. Tiedonkeruu rajoitettiin tällöin selkeimpiin sosiaalitoimen päihdehuollon palvelukokonaisuuksiin, koska kaikkien palvelujen sisällöllinen määrittely ei ollut mahdollista. Ensimmäinen raportti päihdehuollon palveluista tehtiin vuosien 2005–2007 tiedoista (Kumpulainen 2009).

Vuosien 2008 ja 2009 tilannetta kuvaavat raportit sisälsivät myös järjestelmäesittelyn, jossa kuvattiin, miten päihdehuollon palvelut on järjestetty ja mitä asioita palveluissa on priorisoitu eri Kuusikko-kunnissa. Kuvauksessa havaittiin suuria eroja palvelujen järjestämisessä ja myös siinä, miten kaupungit ovat määritelleet eri palvelumuodot. Erot näissä määrittelyissä vaikeuttivat ja edelleen vaikeuttavat kaupunkien vertailua, sillä kustannustiedot eivät kaikin osin ole kuntien välillä vertailukelpoisia. Erityisiä haasteita asettaa mielenterveyspalvelujen ja päihdepalvelujen välinen rajanveto. Monella asiakkaalla on samaan aikaan mielenterveysongelmia ja päihdeongelmia, mistä seuraa tilastointiin ja sitä kautta kuntien väliseen vertailuun liittyviä haasteita.

Vuoden 2011 raportista alkaen siirryttiin kaikkien palvelujen osalta nettokustannusten käyttöön. Vuoden 2013 raportissa kustannuksiin laskettiin myös vyörytykset kaikkien kaupunkien osalta, joten kustannukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia edellisten vuosien kanssa (ks. määritelmät). Oulun osalta on huomioitava vuoden 2013 alussa tapahtuneet kuntaliitokset, mitkä vaikeuttavat olennaisesti Oulun ja osittain myös Kuusikon tietojen vertailtavuutta edellisvuosiin nähden.

Tiedonkeruuta on tarkennettu vuodesta 2012 alkaen erityisesti avohuollon osalta. Avohuollon palvelujen asiakasmäärä, suoritteet ja kustannukset koostuvat polikliinisista palveluista (A-klinikka, H-klinikka, nuorisoasemat, korvaushoito, päiväkuntoutus ja muu polikliininen palvelu) ja muista avopalveluista (Terveysneuvonta, päiväkeskustoiminta, selviämisasema, kotiin vietävät palvelut ja ryhmä muut). Lisäksi avohuollon kustannuksiin lasketaan ehkäisevän päihdetyön kustannukset. Avohuollon kokonaisuus pysyy ennallaan, mutta muutos tarkentaa erityisesti polikliinisten palvelujen raportointia. Ennen vuotta 2012 polikliinisista palveluista on raportoitu ainoastaan A-klinikan ja nuorisoasemien palvelut sekä korvaushoito.

Vuoden 2014 raportti rakentuu pitkälti totuttuun tapaan. Luvussa 2 käydään läpi päihdehuollon kustannuksia ja kustannusrakennetta yleisellä tasolla. Luvussa 3 syvennyttään avohuollon palveluihin ja tarkastellaan eriteltyjä asiakasmääriä, suoritteita ja kustannuksia. Luvussa 4 käsitellään vastaavaan tapaan asumispalvelujen tietoja ja luvussa 5 laitoshoidon tietoja. Luvussa 6 on lyhyt yhteenveto keskeisistä muutoksista ja kustannustiedoista. Liitteistä löytyy kerättyjen tietojen määritelmät, kuntien keräämät tiedot ja aikasarjat, kuntien päihdehuollon palvelujärjestelmä vuonna 2014 sekä avohoidon hyvät käytännöt ja työryhmän jäsenten yhteystiedot.

2 PÄIHDEHUOLLON KUSTANNUKSET

Kaupunkien välistä vertailua on vaikeuttanut ja edelleen vaikeuttaa erot palvelujen organisoinnissa ja tilastoinnissa. Erityisesti Helsingin asumispalvelutiedot eivät ole olleet vertailukelpoisia muiden kuutoskaupunkien tietojen kanssa. Helsingissä päihdehuollon budjettiin sisältyy vain osa niistä asumispalveluista, joiden asukkaat ovat pääosin päihdeongelmaisia. Tässä raportissa vertailukelpoisuutta on parannettu siten, että päihdehuollon budjettiin sisältyvien asumispalvelujen lisäksi Helsingin tietoihin on sisällytetty palvelut, joiden käyttäjistä suuri osa on päihdeongelmaisia. Tällöin on kyse laajan määritelmän mukaisista tiedoista. Vuoden 2014 raportin kohdalla on tarkennettu käsitelmäärittelyjä. Tehdyt muutokset ovat vaikuttaneet erityisesti Vantaan avohoidon lukujen vertailtavuuteen aikaisempiin vuosiin nähden. Tietojen vertailtavuus kuntien välillä on vielä tehtyjen muutostenkin jälkeen haastavaa ja osittain yhteismitatonta.

Kun käytetään laajan määritelmän mukaisia tietoja Helsingin asumispalveluista, vuosien 2011–2014 luvut eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2007–2010 lukujen kanssa muun muassa kokonais-kustannusten, palvelukohtaisten kustannusten ja asukaskohtaisten kustannusten suhteen. Myöskään asumispalveluja koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin nähden. Vuodesta 2011 alkaen kaikki kustannustiedot ovat puolestaan nettotietoja ja vuodesta 2013 alkaen kustannuksiin on sisällytetty vyörytykset. Kustannukset eivät ole näistä syistä suoraan vertailukelpoisia edellisiin vuosiin nähden kaikkien kuntien osalta, tiedonkeruun määritelmämuutosten takia.

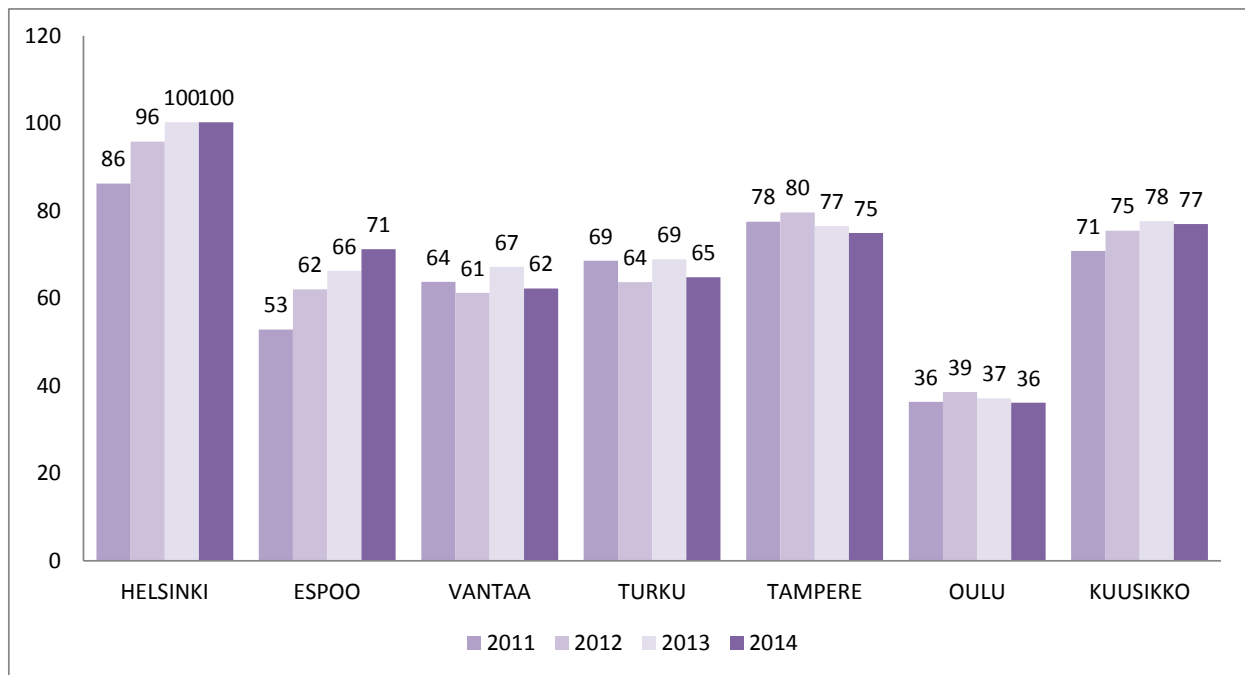
2.1 Kokonaiskustannukset ja kokonaiskustannusten jakautuminen eri palveluihin

Päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat kuutoskaupungeissa 106,4 miljoonaa euroa vuonna 2014 (Taulukko 1). Helsingin kustannukset muodostavat hieman vajaa puolet kaikista kuutoskaupunkien päihdehuollon kustannuksista. Kustannukset kasvoivat edellisvuodesta ainoastaan Helsingissä (0,4 %) ja Espoossa (8,5 %). Helsingin kustannusten nousuun liittyy erityisesti kuntouttavassa laitoshoidossa tapahtunut sisäisen vuokran nousu 1,9 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen nähden. Espoon osalta kustannusten nousu on kohdistunut erityisesti asumispalveluihin. Eniten kustannukset supistuivat Oulussa (10,2 %).

Taulukko 1. Päihdehuollon kokonaiskustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa

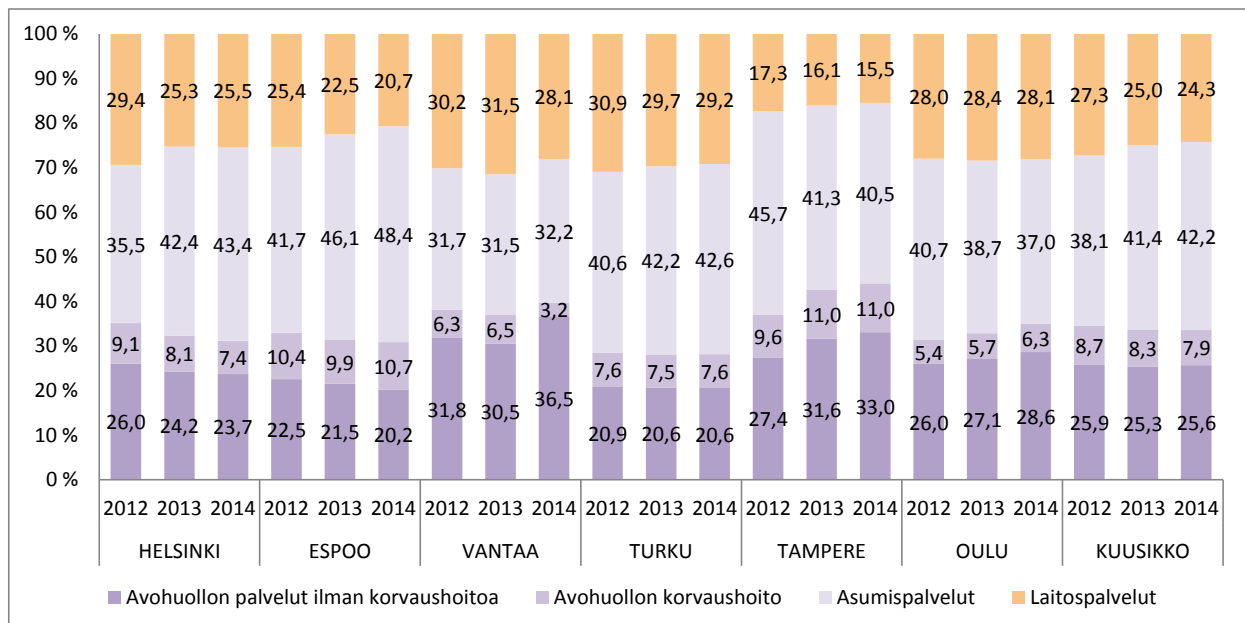
	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2011	45,36	10,84	10,69	10,92	14,72	4,40	96,94
Kustannukset milj. € 2012	49,67	12,58	10,11	9,95	14,86	4,62	101,78
Kustannukset milj. € 2013	51,80	13,43	11,06	10,70	14,23	5,60	106,81
Kustannukset milj. € 2014	52,02	14,57	10,31	10,08	13,99	5,47	106,44
Muutos €, 2013–2014	0,23	1,14	-0,76	-0,62	-0,25	-0,12	-0,38
Muutos %, 2013–2014	0,4	8,5	-6,8	-5,8	-1,7	-2,2	-0,4

Kokonaiskustannukset on jyvitetty 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden kuviossa 1. Deflatoimat kustannukset ovat laskeneet kuutosien tasolla 1,0 eurolla ja deflatoitujen kustannukset ovat laskeneet 1,7 eurolla 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden edellisvuodesta. Asukaskohtaiset kustannukset ovat nousseet lähinnä Helsingissä ja Espoossa viime vuosina.

Kuvio 1. Päihdehuollon erityispalvelujen kokonaiskustannukset 18 vuotta täyttäneeltä asukkaasta kohden vuosina 2011–2014, vuoden 2014 rahan arvossa, €

Päihdehuollon erityispalvelujen kustannusrakenne on kuvattu kuviossa 2. Asumispalvelut muodostavat suurimman kustannuserän kaikissa kuutoskaupungeissa ja asumispalvelujen kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina suhteessa muihin palvelumuotoihin, erityisesti laitoshoitoon nähden.

Kuvio 2. Päihdehuollon erityispalvelujen kustannusten jakautuminen eri palveluihin vuosina 2011–2014 (Helsingin asumispalvelut laaja määritelmä)

Huom! Vantaan oman korvaushoidon kustannukset sisältyvät avohuollon palveluihin.

Vuonna 2014 Vantaan korvaushoidon kustannuksissa näkyvät ainoastaan ostopalveluina hankitun korvaushoidon kustannukset. Oma toimintana tuotettua korvaushoitoa ei saa eriteltä H-klinikan kustannuksista, joten korvaushoidon kustannukset Vantaan osalta sisältyvät tässä taulukossa ”Avohoidon palvelut ilman korvaushoitoa” -kohtaan.

3 PÄIHDEHUOLLON AVOPALVELUT

Luvussa 3 esitellään avopalvelujen kustannukset, asiakasmäärät ja suoritteet. Päihdehuollon avopalvelut rakentuvat polikliinisista palveluista (A-klinikka/Helsingissä päihdepoliklinikat, H-klinikka, nuorisoasemat, korvaushoito, päivä kuntoutus ja muu polikliininen palvelu) ja muista avopalveluista (Terveysneuvonta, päiväkeskustoiminta, selviämishoitoasema, kotiin vietävät palvelut ja ryhmä muut). Lisäksi avohuollon kustannuksiin lasketaan ehkäisevän päihdetyön kustannukset.

Avopalvelujen työmuotoja on kehitetty ja monissa kunnissa toiminta on laajentunut. Muutosvaihe on vielä osittain käynnissä, mikä on paikoittain hidastanut avopalveluihin hakeutumista.

3.1 Avopalvelujen kustannukset

Vuonna 2014 avopalvelujen kokonaiskustannukset olivat kuutoskaupungeissa noin 35,7 miljoonaa euroa (Taulukko 2). Yksittäisistä avopalveluista eniten rahaa kului A-klinikan palveluihin, noin 11,1 miljoonaa euroa. Helsingin osuus kaikista avopalvelujen Kuusikko-kustannuksista oli hieman vajaa puolet. Oulussa nuorisoaseman kustannukset sisältyvät A-klinikan kustannuksiin. Nuorisoasema on osa A-klinikan toimintaa ja osa toiminnoista on yhteisiä, muun muassa päihdepäivystys toimii yhden oven periaatteella. Helsingissä päiväkeskustoiminnan nousua selittää se, että kaksi päiväkeskusta siirrettiin organisatorisesti päihdepalveluihin vuoden 2013 alusta. Turussa oli selviämishoitoaseman ensimmäinen kokonainen toimintavuosi vuonna 2014.

Taulukko 2. Päihdehuollon avopalvelujen kustannukset vuonna 2014 ja muutos % vuodesta 2013, vuoden 2014 rahan arvossa

	Helsinki	%	Espoo	%	Vantaa	%	Turku	%	Tampere	%	Oulu	%	Kuusikko	%
Ehkäisevä päihdetyö	223 578	-20,5	25 646	50,9	226 852	-20,6	193 927	-32,6	97 150	-2,6	76 669	1,4	843 822	-19,4
A-klinikka	5 454 913	0,7	837 046	-8,8	1 296 725	-2,4	1 025 121	-11,0	995 506	8,9	1 417 105	4,5	11 026 416	-0,5
H-klinikka	-	-	-	-	1 403 150	.	-	-	638 401	1,4	-	-	2 041 551	.
Nuorisoasema	1 397 461	-11,5	495 418	21,8	414 217	3,7	404 862	1,5	285 023	6,9	2 996 981	..
Korvaushoito	3 875 160	-6,5	1 554 710	18,3	326 056	.	764 391	-3,6	1 533 154	-1,5	345 813	8,7	8 399 284	.
Päiväkuntoutus	1 751 113	-6,9	66 297	136,6	149 429	.	-	-	798 311	-7,4	65 903	0,0	2 831 053	.
Muu polikliininen palvelu	143 643	-5,1	-	-	50 505	..	-	-	-	-	-	-	-	-
Polikliiniset palvelut yhteensä	12 622 290	-4,2	2 953 471	10,8	3 640 082	..	2 194 374	-6,4	4 250 395	0,5	1 828 821	5,1	27 489 433	..
Terveysneuvonta	895 188	5,3	236 045	11,2	76 244	4,0	299 250	10,3	6 000	0,0	1 512 727	..
Päiväkeskustoiminta	1 350 411	15,3	286 923	0,1	-	-	195 012	-7,2	454 960	12,1	-	-	2 287 306	10,3
Selviämishoitoasema	1 044 118	4,0	867 778	-2,2	179 170	169,0	963 684	-4,9	-	-	3 054 750	..
Kotiin vietävät palvelut	75 261	-38,2	10 973	-36,1	222 524	-27,9	-	-	90 778	-	-	-	399 536	-10,7
Muut	-	-	109 841	22,0	-	-	-	-	-	-	-	-	109 841	22,0
Muut avopalvelut yhteensä	3 364 978	6,9	1 511 560	1,2	222 524	..	450 426	28,7	1 808 672	7,0	6 000	0,0	7 364 160	..

* Vantaalla korvaushoidon kustannuksissa ilmoitetaan ostopalvelujen korvaushoidon kustannukset. Omana toimintana tuotetun korvaushoidon kustannukset sisältyvät H-klinikan kustannuksiin. Samoin terveysneuvonnan kustannukset sisältyvät H-klinikan kustannuksiin. Vantaalla päivä kuntoutukseen sisältyy vain ostopalvelut. Omana toimintana toteutettu päivä kuntoutus sisältyy A-klinikan ja H-klinikan kustannuksiin.

** Helsingin osalta terveysneuvonnan luvuista puuttuu Helsingin diakonissalaitoksen tiedot.

*** Oulun terveysneuvonnan osalta ilmoitetaan päihdepalveluiden työpanos. Toiminta on hyvinvointikeskuksessa.

Avopalvelujen deflatoidut kustannukset ovat pysyneet lähes ennallaan kuutoskaupunkien tasolla viime vuosina (Taulukko 3). Kustannukset ovat pienentyneet lähinnä Helsingissä, jonka kustannukset ovat laskeneet 16,3 prosenttia vuodesta 2010.

Taulukko 3. Avopalvelujen kustannukset vuosina 2010–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. € ja muutos kuutoskaupunkien tasolla edellisvuodesta, %

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Muutos, %
2010	19,37	4,86	3,53	2,71	5,51	1,39	37,37	1,3
2011	17,74	4,65	3,85	2,87	5,64	1,39	36,13	-3,3
2012	17,44	4,15	3,85	2,83	5,49	1,45	35,21	-2,5
2013	16,74	4,21	4,10	3,00	6,07	1,84	35,95	2,1
2014	16,21	4,49	4,09	2,84	6,16	1,91	35,70	-0,7

3.2 Avopalvelujen asiakasmäärä ja suoritteet

Avopalvelujen kokonaisasiakasmäärä on kasvanut noin 1,7 prosenttia edellisvuodesta kuutoskaupungeissa niiden palvelujen osalta, joista tieto on eriteltävissä. Asiakasmäärän kasvua selittää erityisesti Turun avopalvelujen asiakasmäärän kasvu (Taulukko 4). Espoossa asiakasmäärien laskua selittää A-klinikan käyntimäärien lasku. Espoon päiväkeskus- ja kuntoutustoiminnan asiakasmäärien nousu selittyy sillä, että päiväkeskustoiminnassa mukaan on tilastoitu järjestö, jonka päiväkeskuksen asiakasmääriä ei ole aiemmin raportoitu. Omaa päivä kuntoutusta on kasvatettu ja sen asiakasmäärät ensimmäistä kertaa eritelty. Vantaan korvaushoitoasiakkaiden määrään ei sisälly erikoissairaanhoidossa ja terveysasemilla vuonna 2014 hoidossa olleet asiakkaat.

Taulukko 4. Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärät vuonna 2014 ja muutos % vuodesta 2013

	Helsinki	%	Espoo	%	Vantaa	%	Turku	%	Tampere	%	Oulu	%	Kuusikko	%
A-klinikka	4 449	5,9	1 291	-12,5	1 138	-5,0	1 164	-6,4	1 034	-13,8	1 511	-2,3	10 587	-2,5
H-klinikka	-	-	-	-	485	4,3	-	-	530	-10,9	-	-	1 015	-4,2
Nuorisoasema	823	-13,4	320	-26,3	240	-19,2	244	4,7	373	-15,6	1 350	1,8	3 350	-9,0
Korvaushoito	864	0,2	182	6,4	135	0,7	245	18,9	244	5,2	178	14,8	1 848	5,0
Päiväkuntoutus	611	11,7	78	-	145	31,8	-	-	229	25,8	44	-	1 107	22,5
Muu polikliininen palvelu	166	0,6	-	-	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polikliiniset palvelut yhteensä	6 926	2,5	1 799	-13,7	2 181	9,5	1 653	-1,8	2 422	-9,5	1 794	-1,9	16 775	-1,5
Terveysneuvonta	3 023	2,5	954	17,1	1 083	-2,6	859	-2,5	765	9,3	394	31,3	7 078	4,8
Päiväkeskustoiminta	849	371,7	639	82,6
Selviämishoitoasema	3 195	-8,0	663	-51,2	1 188	13,9	562	-	1 337	-4,0	-	-	6 945	-7,6
Kotiin vietävät palvelut	133	3,1	9	-55,0	166	-24,2	-	-	16	0,0	-	-	324	-12,0
Muut	-	0,0	142	0,0	-	0,0	-	-	-	0,0	-	-	142	0,0
Muut avopalvelut yhteensä	2 617	10,3	2 060	39,1	394	31,3
Avopalvelut yhteensä	4 416	-0,9	3 713	17,4	2 188	2,8

Avopalvelusuoritteiden kirjaaminen vaihtelee merkittävästi kuntien välillä, mutta myös kuntien sisällä. Esimerkiksi kahden ohjaajan ohjaamasta kuuden hengen hoitoryhmästä voi eri kunnissa saada suoritteita 6, 12 tai 24. Kirjaamiskäytänteet muuttuvat ja ovat muuttuneet vuosien varrella. Tämä vaikeuttaa kuntien sisäistä ja välistä vertailua. Taulukossa 5 on kuitenkin esitetty avopalvelujen suoritteet vuonna 2014 ja muutos vuodesta 2013. Avopalvelujen suoritteet ovat pysyneet kuutoskaupunkien tasolla suurin piirtein ennallaan, mutta kaupunkien sisällä on suuriakin vaihte-luja. Käyntimäärää ovat nostaneet erityisesti Vantaan H-klinikkakäyntien kasvu. H-klinikan suoritteisiin sisältyy Vantaalla korvaushoidon käynnit, koska niitä ei saatu eroteltua muista suoritteista. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Päihdehuollon avopalvelujen käynnit vuonna 2014 ja muutos % vuodesta 2013

	Helsinki	%	Espoo	%	Vantaa	%	Turku	%	Tampere	%	Oulu	%	Kuusikko	%
A-klinikka	49 619	15,3	9 282	-17,7	10 159	0,1	10 917	-6,9	8 398	-31,9	14 445	24,2	102 820	2,7
H-klinikka	-	-	-	-	19 886	.	-	-	8 965	-8,0	-	-	28 851	.
Nuorisoasema	7 583	-29,0	4 011	11,0	2 963	.	3 018	-5,8	2 162	-6,0	9 036	2,3	28 773	.
Päiväkuntoutus	12 200	-3,4	1 497	199,4	2 405	-25,0	-	-	11 982	-29,3	4 400	-	32 484	-10,7
Muu polikliininen palvelu	777	-14,9	-	-	379	15,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Polikliiniset palvelut yhteensä	70 179	4,4	14 790	-3,9	35 792	.	13 935	-6,6	31 507	-23,7	36 100	19,5	202 303	.
Terveysneuvonta	20 704	-3,7	6 197	7,0	6 898	2,9	6 869	-0,8	13 936	27,1	1 471	16,3	56 075	5,5
Päiväkeskustoiminta	163 909	-10,5	15 055	146,8	17 104	17,0
Selviämishoitoasema	4 781	-13,1	1 598	-69,2	1 188	13,9	760	.	2 674	-7,6	-	-	11 001	-26,5
Kotiin vietävät palvelut	673	-30,4	321	-28,2	4 960	-18,9	-	-	96	0,0	-	-	6 050	-19,6
Muut	-	-	320	..	-	-	-	-	-	-	-	-	320	0,0
Muut avopalvelut yhteensä	190 067	-10,0	23 491	34,0	24 733	13,1
Avopalvelut yhteensä	260 246	-6,5	38 281	16,3	38 668	5,1	37 571	19,4

Huom! Vantaan osalta kirjattu suoritteet, ei käyntejä, paitsi terveysneuvonnasta. Taulukko 5 ei sisällä korvaushoidon käyntejä muissa kunnissa paitsi Vantaalla ja Vantaallakin suoritteet. Vantaalla korvaushoidon oman toiminnan suoritteet sisältyvät H-klinikan suoritteisiin.

Helsingissä integroitiin vuoden alusta yhdeksi nuorisoasemaksi kaksi kunnallista nuorisoasemaa sekä A-klinikkasäätiön nuorisoasema. Asiakasmäärät ja suoritteet laskivat johtuen muutoista sekä myös pitkälti aiempien vuosien erilaisista tilastointitavoista.

3.3 Polikliinisten palvelujen kustannukset

Polikliinisten palvelujen kustannukset olivat noin 27,5 miljoonaa euroa vuonna 2014, kuten edellisenäkin vuonna kuutoskaupungeissa (Taulukko 6). Helsingin osuus koko Kuusikon polikliinisten palvelujen kustannuksista on hieman vajaa puolet eli noin 12,6 miljoonaa euroa.

Taulukko 6. Polikliinisten palvelujen kustannukset vuosina 2010–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Muutos, %
2010	15,35	3,05	2,75	2,13	3,99	1,34	28,61	1,3
2011	14,00	2,89	3,02	2,27	4,13	1,28	27,60	-3,5
2012	14,22	2,68	2,92	2,24	3,92	1,36	27,33	-1,0
2013	13,28	2,69	3,15	2,36	4,26	1,75	27,49	0,6
2014	12,62	2,95	3,64	2,19	4,25	1,83	27,49	0,0

A-Klinikka

A-klinikan deflatoidut kustannukset ovat pysyneet kuutoskaupunkien tasolla suhteellisen ennallaan viime vuosina, kun kustannukset jyvitetään asiakasta kohden (Taulukko 7). Merkittävin muutos edellisvuosiin nähden on tapahtunut Vantaalla, jossa kustannukset ovat kasvaneet noin 276 eurolla asiakasta kohden vuosien 2010–2014 välillä. Kehitys on ollut päinvastainen Helsingissä, jossa A-klinikan asiakaskohtaiset kustannukset ovat pienentyneet vastaavalla aikavälillä 226 eurolla asiakasta kohden. Tampereella A-klinikkasäätiön tuottamien A-klinikkapalveluiden hankinta perustuu vuosittain etukäteen arvioitavaan asiakaskäyntien määrään. Vuodesta 2012 alkaen Kuusikko-raportoinnissa siirryttiin käyttämään toteutuneita asiakaskäyntejä aiemmin ilmoitetun tilaustamäärän sijaan. Vuosina 2013–2014 toteutuneet käyntimäärät ovat alittaneet tilauksen ja asiakaskohtainen hinta on lähtenyt jyrkästi kasvamaan.

Taulukko 7. A-klinikan kustannukset vuosina 2010–2014, € / asiakas vuoden 2014 rahan arvossa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku*	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	1 452	605	863	1 370	723	792	1 160
2011	1 318	568	997	1 206	653	704	1 018
2012	1 477	546	1 000	907	587	782	1 035
2013	1 300	627	1 118	933	769	884	1 029
2014	1 226	648	1 139	881	963	938	1 042

* Turun A-klinikan kustannuksiin on vuosina 2010–2011 sisällytetty myös nuorisoaseman kustannukset.

Selviämishoitoasemat kunnittain

Helsinki

Helsingissä selviämishoitoasema on osa sosiaali- ja terveystieteiden terveystieteiden ja päihdepalvelujen osastoon kuuluvaa psykiatria- ja päihdepalvelujen toimistoa. Selviämishoitoasema toimii päivystyksellisenä tarkkailuyksikkönä, johon kaupungin terveydenhoitoyksiköt, sairaankuljetus ja poliisi voivat siirtää seurantaan päihtyneitä potilaita, joilla on merkittävän päihtymystilan lisäksi jokin terveydenhuollon välitöntä seurantaa vaativa vamma tai sairaus. Suurin osa potilaista tulee poliisin tuomana, osa päivystyspoliklinikoilta tai sairaankuljetuksena suoraan kotoa tai kadulta. Joitakin potilaita hakeutuu omatoimisesti selviämishoitoasemalle.

Potilaan keskimääräinen hoitoaika selviämishoitoasemalla on noin 8 tuntia. Valtaosa kotiutuu seurannan jälkeen. Potilaita ohjataan myös laitostarkkailuun, sairaalahoitoon somaattisten vaivojen vuoksi tai psykiatrian päivystykseen arviointiin tai hoitoon. Selviämishoitoasemalla hoidetaan 16 vuotta täyttäneitä. Alaikäisten osuus on hyvin pieni. Kaikista alaikäisistä tehdään ilmoitus lastensuojeluun. Potilaita naisia oli vuonna 2014 noin 23 prosenttia.

Espoo

Espoon selviämishoitoasema on osa Mielenterveys- ja päihdepalveluyksikön toimintaa. Asema sijaitsee poliisiaseman säilöönoston ja poliisivankilan välittömässä läheisyydessä ja palvelut on tarkoitettu pääsääntöisesti päihtyneille yli 16-vuotiaille espoolaisille, kauniaislaisille ja kirkkonummelaisille, joilla on terveydentilan seurantaa vaativa somaattinen tai psyykinen sairaus/oire. Lisäksi selviämishoitoaseman tehtäviin kuuluu poliisin säilöönnotettujen (putka) asiakkaiden hoidontarpeen arviointi, seuranta ja hoitoonohjaus, poliisivankilan (tutkintavankila) asiakkaiden kokonaisvaltainen terveydenhoito ja enintään 3–5 vuorokautta kestävä avovieritus. Hoito on maksutonta.

Päihtymyksestä selviämisen jälkeen asemalla selvitetään asiakkaan päihdehistoria, motivoidaan ja järjestetään tarkoituksenmukainen jatkohoito. Hoitoajat ovat keskimäärin 6–12 tuntia. Alle 18-vuotiaasta tehdään aina lastensuojeluilmoitus ja aikuisasiakkailta selvitetään, onko kotona alaikäisiä lapsia. Tarvittaessa otetaan yhteys sosiaali- ja kriisipäivystykseen, ja/tai tehdään lastensuojeluilmoitus.

Potilaat ohjautuvat selviämishoitoasemalle perusterveydenhuollosta ja sairaalapäivystyksestä, joskus omatoimisesti, usein kuitenkin sairaankuljetuksen ja poliisin tuomina.

Selviämishoitoasemalla työskentelee johtaja, viisi sairaanhoitajaa ja viisi lähihoitajaa. Asiakkaat ovat työkäisiä, vuonna 2014 asiakkaista kuusi prosenttia oli yli 64-vuotiaita ja vain muutama yksittäinen asiakas oli alle 18-vuotias.

<https://www.innokyla.fi/web/verstas104897/etusivu/-/verstas/perustiedot>

Vantaa

Vantaan selviämishoitoasema toimii Peijaksen sairaalassa terveystieteiden päivystyksen yhteydessä. Selviämishoitoasemalla on neljä potilaspaikkaa.

Terveystieteiden päivystys ohjaa selviämishoitoaseman potilaaksi henkilöt, jotka tarvitsevat päivystyksellisesti hoidollista seuranta- ja hoitoa päihtymyksen ja sen lisäksi olevan somaattisen tai akuutin psyykkisen syyn tai tapaturman vuoksi. Pelkkä päihtymyksestä selviäminen ei ole syy hoitoon ottamiselle.

Myös terveystieteiden ja erikoissairaanhoidon päivystys voivat tarvittaessa olla suoraan yhteydessä päivystyksen vuorovastaavaan tai selviämishoitoaseman vastuuhoidajaan seurantaan tarvitsevan päihtyneen potilaan hoidosta.

Selviämishoitoaseman tarkoituksena on selkeyttää päihtyneen tai päihdeiden väärinkäyttäjän hoitoa terveystieteiden päivystyksessä ja lisäarvona ohjata tätä hakeutumaan päihdepalveluiden piiriin paitsi tehokkaalla hoito-ohjauksella, myös inhimillisellä suhtautumisella potilaaseen.

Selviämishoitoasema on tiiviissä yhteistyössä Vantaan päihdepalvelujen kanssa, jotta potilaan jatkohoitoon ohjaus olisi mahdollisimman sujuvaa. Vieroitushoitoa tarvitsevat ohjataan arkipäivisin kaupungin vieroitushoitoyksikköön tai kotiin annettavaan vieroitushoitoon. Kotiin annettavaan vieroitushoitoon pääsee myös viikonloppuisin.

Hoitoaika selviämishoitoasemalla on lääketieteellisen syyn takia seurantaan tarvittava aika, maksimissaan kuitenkin seuraavaan aamuun klo kahdeksaan saakka eli 12–24 tuntia. Vuonna 2014 keskimääräinen hoitoaika oli hieman yli seitsemän tuntia. Suurin osa potilaista kotiutui seurannan jälkeen.

Turku

A-klinikan Länsi-Suomen palvelualue on avannut kesällä 2013 selviämishoitoaseman Turun katkaisuhoidon yhteyteen. Selviämishoitoasema on viisi paikkainen, joista keskimäärin kolme paikkaa on ollut turkulaisten käytössä. Hoito selviämishoitoasemalla on asiakkaalle maksutonta.

Palvelujen saaminen katkaisuhoidon yhteydessä takaa aikuisasiakkaille katkeamattoman hoitoketjun ja antaa mahdollisuuden puuttua ongelmiin varhaisemmassa vaiheessa. Promillerajaa ei selviämishoitoasemalle pääsemiseksi ole. Selviämishoitoasemalla tavoitteena on asiakkaan päihtymistilan lasku. Hoitoaika on muutamasta tunnista 14 tuntiin. Terveystilaa seurataan erilaisin kokein ja mittauksin, jolloin pyritään ennakoimaan mahdolliset terveystieteiden riskit. Selviämishoitoasemalla ei käytetä lääkkeitä, tarvittaessa otetaan yhteys terveystieteiden päivystykseen tai asiakas otetaan katkaisuhoidon puolelle.

Tampere

Lyhytaikaista sairaanhoidollista seuranta- ja hoitoa tarvitsevia päihtyneitä on ohjattu Tampereella selviämishoitoon vuodesta 2009 alkaen. Selviämishoito- ja katkaisuhoidon toiminta siirtyi 2013 Hatanpään sairaalasta Sisä-Suomen poliisilaitoksen yhteyteen valmistuneisiin uusiin tiloihin. Selviämishoidon tavoitteena on valtakunnallisen suosituksen mukaisesti sekä vähentää putkakuolemia että mahdollistaa asiakkailleen päihde- ja muun hoidon tarpeen arviointi.

Nykyisten toimitilojen välittömässä läheisyydessä sijaitsee poliisin säilöönottotilat ja seutukunnallinen sosiaalipäivystys sekä viikonloppuisin erillinen nuorten selviämishoitoasema. Palveluita keskittämällä on pyritty tiivistämään ja sujuvoittamaan yhteistyötä päihtyneiden asiakkaiden kohtaami-

nessa. Selviämishoitoaseman ja sosiaalipäivystyksen yhteistyöllä varmistetaan päihtyneen potilaan lasten sekä selviämishoitoon toimitettujen alaikäisten lasten hoidon ja tuen tarve. Poliisin kanssa yhteistyö toteutuu selviämishoitoaseman henkilökunnan arvioidessa säilöön otetun päihtyneen henkilön sairaanhoidon tarvetta poliisin vastavuoroisesti turvatessa hoitotyön toimintaa. Poliisille tuotetaan lisäksi poliisivankilan terveydentilakonsultaatiot ja vankilan lääkehoidon toteutus.

Tampereen Selviämis- ja katkaisuhoidon osastolla on kymmenen selviämishoidon potilaspaikkaa. Selviämishoitoon ohjautetaan poliisin tai pelastuslaitoksen tuomana. Selviämishoito palvelee seurakunnallisesti Pirkanmaata, sopimuskuntia on toiminnassa mukana yhdeksän. Selviämis- ja katkaisuhoidon osasto on hallinnollisesti samaa yksikköä. Työvuorossa oleva henkilöstö hoitaa sekä selviämis- että katkaisuhoidon yksiköiden tehtäviä.

Katkaisuhoidon puolella toteutetaan pääasiallisena päihteenään alkoholia käyttävien avo- tai laitosterkaisuhoidon sekä katkon jälkikäyntejä. Viikonloppuisin asemalta saavat lääkehoitonsa terveysasemien korvaushoidon asiakkaat. Yksikön tiloissa toimii myös kaupunkialueen kriisimajoitus.

Oulu

Oulussa ei ole erillistä selviämishoitoasemaa. Selviämishoito toteutetaan niin sanotulla hajautetulla mallilla. Päivystysaikana yhteispäivystyksessä tehdään arvio päihtyneiden vaikutuksen alaisen asiakkaan hoidon tarpeesta. Lääketieteellistä tai sairaanhoidollista apua tarvitsevat asiakkaat hoidetaan päivystyksen tiloissa. Osa ei-sairanhoidollista hoitoa tarvitsevista asiakkaista ohjataan Kenttätien palvelukeskukseen tilapäismajoitukseen. Usein kyseessä olevat asiakkaat ovat jo tuttuja asiakkaita Kenttätien tiloissa. Yhteispäivystyksessä on iltaisin ja viikonloppuisin kello 21.00 saakka psykiatrinen sairaanhoitaja, joka arvioi päihdeasiakkaita.

Opioidiriippuvaisten henkilöiden korvaushoito

Korvaushoitoa voidaan antaa niille opioidiriippuvaisille asiakkaille, jotka eivät ole kyenneet vieroittautumaan opioideista. Opioidiriippuvaisten lääkkeellisen korvaushoidon tavoitteena on kuntoutuminen ja päihdehaittojen vähentäminen tai haittojen vähentäminen ja asiakkaan elämänlaadun parantaminen. Korvaushoidon lääkkeitä ovat metadoni ja buprenorfiini. Hoito toteutuu erikoissairaanhoidossa, polikliinisessä päihdehuollossa tai perustasolla.¹ Korvaushoito kuuluu hoitotakuun piiriin ainoana päihdehuollon palveluna. Tässä raportissa korvaushoito ei sisällä erityissairaanhoidon kustannuksia.

Korvaushoidon asiakasmäärät ovat viime vuosina hieman kasvaneet ja kasvua on tapahtunut edellisvuoteen nähden erityisesti Turussa ja Oulussa (Taulukko 8). Pidemmän aikavälin tilastoitua kasvua kuutoskaupungeissa selittää se, että Helsingin korvaushoidon asiakasluvuissa otettiin mukaan vuodesta 2011 alkaen terveysasemien korvaushoidon asiakkaat ja HUSin opioidipoliklinikan korvaushoitoasiakkaat. Myöskään Turun vuoden 2010 lukuun eivät sisälly terveysasemien korvaushoidon asiakkaat. Tampereella on ilmoitettu korvaushoidon asiakasmäärä poikkileikkaustietona kunkin vuoden lopussa vuoteen 2011 asti. Vuonna 2012 tilastoinnissa siirryttiin ilmoittamaan kaikkien vuoden aikana hoidossa olleiden henkilöiden lukumäärä, mikä näkyy huomattavana korvaushoidon asiakasmäärän lisääntymisenä. Ostopalveluina hankittavien aloitusvaiheen korvaushoito-ohjelmien määrää ei ole lisätty vuodelle 2012. Terveysasemilla jatkohoidossa olevien määrä

¹ ”Opioidiriippuvaisen hoidon tarve tulee arvioida ja hoito toteuttaa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä tai vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon yksikössä, jossa on hoidon antamiseen perehtynyt hoidosta vastaava lääkäri ja toiminnan edellyttämä muu henkilökunta sekä muut edellytykset hoidon antamiseen.

Hoidon vaatimuksen sitä edellyttäessä hoidon tarve tulee arvioida ja hoito aloittaa ja toteuttaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toimintayksikössä, Järvenpään sosiaalisairaalassa tai valtion mielisairaalassa. Hoitoa voidaan jatkaa yhteistyössä hoidon aloittaneen yksikön kanssa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä taikka vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon yksikössä, jolla hoidon aloittaneen toimintayksikön käytettävissä olevien tietojen mukaan on siihen riittävät edellytykset. Korvaushoito tulee hoidon pitkäkestoisuuden vuoksi pyrkiä toteuttamaan mahdollisimman lähellä potilaan asuinpaikkaa.” (STM 33/2008 § 4.)

on kuitenkin tasaisesti kasvanut, jatkohoitoon siirtyneiden lukumäärän ollessa suurempi kuin hoidosta poistuneiden määrä.

Taulukko 8. Korvaushoidon asiakasmäärät vuosina 2010–2014

	Helsinki*	Espoo	Vantaa*	Turku**	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	488	134	88	107	150	83	1 050
2011	806	133	108	192	169	95	1 503
2012	847	140	119	208	232	85	1 631
2013	862	171	134	206	232	155	1 760
2014	864	182	135	245	244	178	1 848

* Helsinki ja Vantaa (2010–2013) eivät saa asiakas kertaalleen -tietoa erikoissairaanhoidon ja terveysasemien asiakkaista, joten lukuun voi sisältyä muutamia päällekkäisyyksiä. Vantaan lukuihin ei sisälly erikoissairaanhoidon ja terveysasemien asiakkaat.

** Turun lukuihin ei sisälly sairaanhoitopiirin n. 20 korvaushoitopotilasta/vuosi. Lukuihin voi sisältyä päällekkäisyyksiä perus- ja erikoissairaanhoidon osalta.

Taulukossa 9 korvaushoito on jaettu omaan tuotantoon ja ostopalveluun. Vuonna 2014 ostopalveluja käytti 43,4 prosenttia korvaushoidon asiakkaista kuutoskaupungeissa. Espoossa oli korkein ostopalvelujen osuus eli 91,8 prosenttia. 1.9.2014 alkaen kaikki korvaushoito Espoossa tuotettiin ostopalveluina. Oulussa ja Turussa korvaushoito tuotettiin kokonaan omana palveluna.

Taulukko 9. Korvaushoidossa olevien asiakasmäärät omissa ja ostopalveluissa vuonna 2014

	ASIAKASMÄÄRÄT			Ostopalvelujen osuus, %
	Yhteensä	Oma	Osto	
Helsinki	864	397	467	54,1
Espoo	182	15	167	91,8
Vantaa	135	84	51	37,8
Turku	245	245	-	-
Tampere	244	139	117	48,0
Oulu	178	178	-	-
Yhteensä	1 848	1 058	802	43,4

Korvaushoito kunnittain

Helsinki

Helsingiläisten korvaushoitoa toteutettiin vuonna 2014 omilla päihdepoliklinikoilla (ent. A-klinikoilla), erikoissairaanhoidossa HUSissa ja ostopalveluissa A-klinikkasäätiöllä ja Helsingin Diakonissalaitoksella. Kevääseen 2014 saakka noin 100 helsinkiläistä oli korvaushoidossa terveysasemilla. Terveysasemien korvaushoitoasiakkaat siirrettiin kevään aikana päihdepoliklinikoiden korvaushoitoon. Kaikki kuntouttavaan korvaushoitoon ohjattavat tulevat päihdepoliklinikoiden asiakkaiksi. Ostopalveluiden piiriin on ohjattu pääasiassa haittoja vähentävässä korvaushoidossa olevia. Erityisen vaativahoitoisia asiakkaita hoidetaan HUSin opioidiriippuvuuspoliklinikalla.

Espoo

Espoo on syksystä 2014 alkaen järjestänyt perusterveydenhuollon tason korvaushoidon (terveyskeskukset, A-klinikat tai vastaavat yksiköt) kokonaan ostopalveluna. Suurin osa potilaista (90 %) hoidetaan perusterveydenhuollon tasolla, loput erikoissairaanhoidossa HUS Päihdepsykiatriassa. Vuonna 2014 hoidossa olleista noin 65 prosenttia oli miehiä ja noin 35 prosenttia naisia. Hoidon pitkäkestoisuuden vuoksi potilaiden kokonaismäärä kasvaa edelleen runsaalla 10 vuosittain. Alkavat perustason hoidot järjestetään kiireettömän hoidon määräajan puitteissa. Erilaisiin tarpeisiin vastaamiseksi hoito on tuoteistettu neljään hoitoluokkaan, joista hoidon aloitusvaihe sekä aktiivisen kuntoutuksen vaihe ovat kestoltaan määräaikaista. Valtaosa potilaista (70 %) oli kuntoutujia.

Hoitoluokasta riippumatta hoitoon sisältyvät hoitosuunnitelma, hoitotapaamiset, turvallisen lääkehoidon toteuttaminen sekä muu määritely hoidon sisällöstä. Menetelminä käytetään huumeongelman sekä psykiatrian alan käypä hoito suositusten mukaisia menetelmiä niiltä osin, kuin ne ovat perustason tehtäviä. Noin 60 prosenttia potilaista korvaushoitolääkkeenä oli buprenorfiini. Asiakaspalautteen perusteella keskeisiä kehittämisen kohteita ovat kuntoutujien opiskeluun ja työllistymiseen liittyvät kysymykset sekä osallisuuden vahvistaminen.

Vantaa

Vantaa on toteuttanut korvaushoidon suurimmaksi osaksi omana toimintana vuodesta 2009 alkaen. Hoidoilla tavoitellaan sekä haittojen vähentämistä että kuntoutumista riippuen asiakkaan tilanteesta. Vuoden 2012 alusta lähtien Vantaalla on ollut mahdollista siirtää huumehoitoklinikalta jatkohoitoon terveysasemille korvaushoidossaan hyvässä hoitotasapainossa olevia asiakkaita. Vuonna 2014 terveysasemilla oli hoidossa yhteensä 14 asiakasta. Vuonna 2014 Vantaalla aloitettiin korvaushoidon arviointit ja aloitukset omana toimintana aiemman erikoissairaanhoidossa tapahtuneiden arvioiden ja aloitusten sijaan.

Turku

Vuonna 2014 Turun päihdepsykiatrian (erikoissairaanhoito) korvaushoitopoliklinikalla oli 161 asiakasta (vuoden vaihteessa kuntouttavassa hoidossa oli 59 ja haittoja vähentävässä hoidossa 49 asiakasta). Lisäksi perusterveydenhuollossa oli 84 asiakasta, mikä oli aiempia vuosia suurempi. Osa terveyskeskuksissa asioivista siirtyy ajoittain takaisin korvaushoitopoliklinikalle. Terveysasemilla tapahtuva jatkohoito painottuu lääkehoidon toteuttamiseen ylläpitohoitona. Apteekkijakelua on käytetty Turussa erittäin vähän.

Turun yliopistollisessa keskussairaalassa tehdään opiaattiriippuvaisten korvaushoidon arviot sekä hoidetaan raskaana olevien ja jo synnyttäneiden opiaattiriippuvaisten korvaushoidot (n. 20 asiakasta vuosittain).

Tampere

Tampereella korvaushoidossa toteutettiin kuntouttavia ja haittoja vähentämään pyrkiviä hoito-ohjelmia. Määräaikaisia korvaushoitoja, esimerkiksi äidin raskauden aikainen korvaushoito ja vuoden kestävä vieroitushoito, aloitetaan vuosittain muutamia. Vuonna 2014 korvaushoitoa saaneiden asiakkaiden määrä kasvoi hieman painottuen haittoja vähentävään hoito-ohjelmaan.

Kuntouttavan hoidon intensiivivaihe toteutui raskaana oleville tai pienten lasten äideille kaupungin omissa palveluissa ja muille asiakkaille ostopalveluina hankituissa yksiköissä. Näistä aloitusvaiheen yksiköistä siirryttiin suunnitellusti edenneen, noin vuoden kestäneen hoidon jälkeen jatkohoitoon kaupungin terveysasemille.

Enemmistö kuntouttavan korvaushoidon ohjelman asiakkaista sai edellisten vuosien tapaan hoitoa kaupungin omilla terveysasemilla, vaikkakin asiakkaiden määrä terveysasemilla hieman väheni vuoden 2014 aikana. Terveysasemahoitoa saaneiden apteekin lääkejakeluun siirtyneiden asiakkaiden määrä kaksinkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna.

Korvaushoidon toimijaverkostot kokoontuivat pari kertaa vuoden aikana kolmella tasolla; seutukunnan, Tampereen ja Tampereen terveysasemien edustajien kesken.

Oulu

Korvaushoitoa saavien asiakkaiden määrä on kasvanut Oulussa. Hoitoonpääsykriteerien muuttaminen voidaan nähdä yhtenä syynä muutokseen. Arvio korvaushoidon tarpeesta tehdään avohoidossa. Korvaushoito aloitetaan 2–4 viikon aloitusjaksolla Oulun päihdeklinikan korvaushoito-osastolla. Vuoden 2014 aikana on pysytty hoitotakuussa.

4 PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUT

Päihdehuollon asumispalveluissa on tavoitteena luoda kokonaisuus, jossa eri vaiheissa oleville asiakkaille pystytään tarjoamaan kuntoutumista tukeva asumismuoto. Asumispalvelujen tavoitteena on asiakkaan asumisen turvaaminen sekä tukeminen päihdeettömyyteen ja ohjaaminen palvelujen piiriin. Päihdehuollon perinteisen, niin sanotun porrasteisen ja kuntouttavan, palvelujärjestelmän ohella, kuutoskaupungit järjestävät asumispalveluja myös asunto ensin -periaatteella, jossa pysyvän asunnon katsotaan luovan edellytyksiä sosiaalisen kuntoutumisen prosessin käynnistymiselle.

Päihdehuollon asumispalvelujen asiakasmäärät ovat kasvaneet kuutoskaupungeissa 16,8 prosenttia vuosien 2010–2014 aikana (Taulukko 10). Kasvu on keskittynyt erityisesti pääkaupunkiseudulle. Turun asiakasmäärän laskua vuosien 2011 ja 2012 välillä selittää päihdehuollon omien asumispalvelujen paikkaluvun lasku ja asiakkuuksien tarkempi kohdentaminen. Tampereella asumispalveluiden asiakasmäärän ja kustannusten laskua selittää osin vuodesta 2013 alkaen myös Tampereella tilastoinnissa toteutettu asiakkaiden kohdentamisen tarkentaminen. Ennen vuotta 2013 ilmoitettuihin asumispalveluiden toiminta- ja kustannustietoihin (Taulukot 10, 11 ja 13) on sisällytetty alunperin päihdeasiakkaille suunnattuihin asumispalveluyksiköihin sijoittuneita mielenterveyskuntoutujia koskevia lukuja.

Taulukko 10. Päihdehuollon asumispalvelujen asiakasmäärät vuosina 2010–2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	2 146	295	304	791	928	302	4 766
2011	2 614	264	321	727	906	272	5 104
2012	2 834	400	356	630	974	300	5 494
2013	3 126	509	364	668	748	352	5 767
2014	3 081	802	376	629	754	321	5 963

Huom! Asiakasmäärät ovat suuntaa antavia. Mikään kunnista ei saa asiakas kertaalleen -tietoa. Lisäksi joillakin kunnilla osa asiakkaista tilastoituu esimerkiksi aikuissosiaalityöhön. Näin ollen kuntien välinen vertailu ei ole mielekäästä.

Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet ovat kasvaneet asiakasmäärän mukana (Taulukko 11). Vuonna 2014 päihdehuollon asumispalveluvuorokausia kertyi noin 1,2 miljoonaa. Espoon ja Helsingin osalta kasvua selittää uusien asumisyksikköjen perustaminen. Oulussa kasvun taustalla voidaan nähdä vuoden 2013 alussa voimaan astunut kuntaliitos.

Taulukko 11. Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet vuosina 2011–2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2011	485 661	42 786	41 235	107 421	134 088	53 439	864 630
2012	558 251	68 962	48 779	107 114	123 895	58 424	965 425
2013	642 119	101 695	54 114	107 858	101 233	81 830	1 088 849
2014	658 030	172 965	59 118	107 204	101 704	62 390	1 161 411

Huom! Espoossa hajajoinnettujen tukiasuntojen suoritteet tilastoidaan käynteinä, mikä pienentää asumispalveluvuorokausien määrää.

Helsingin kuntouttavien asumispalvelujen kasvu selittyy ainakin osittain pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmalla. Vuosien 2012–2014 aikana asuntoja on järjestetty yhteensä 738 asiakkaalle. Vuosina 2012 ja 2013 Helsingissä aloitti neljä uutta asumisyksikköä, yhteensä 303 paikkaa. Helsingin asumispalvelujen osalta käytetään laajaa määritelmää. Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden organisaatiomuutoksessa vuonna 2013 osa aiemmin päihdehuollon asumispalveluihin sisällytetyistä yksiköistä siirtyi sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut -osastolle enemmän

vanhusten asumispalvelujen kaltaiseksi palveluksi. Yksiköihin ei sijoiteta asunnottomia, joten niitä ei ole sisällytetty vuoden 2013 eikä 2014 tietoihin. Asumispalvelujen tietoihin sisältyvät päihdehuollon ja mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut.

Vantaalla asumispalveluvuorokausien kasvua selittää v. 2011 kotiin annettavan asumisen tuen aloittaminen ostopalveluna sekä vuonna 2012 toimintansa aloittaneen Osmankäämintien asumisyksikön käyttöönotto. Sinne muuttaneille päihdekuntoutujille järjestettiin kotiin annettavaa asumisen tukea määräaikaisesti turvaamaan asumisen alkua. Kotiin annettavassa asumisen tuessa palveluntuottaja voi vuokrata asiakkaalle myös asunnon, mutta tukea voidaan yhtä hyvin antaa asiakkaan omaan tai itse vuokraamaan asuntoon. Tukea kotiin annetaan, kun asuminen on uhattu päihteiden käytön takia tai jos se katsotaan tarpeelliseksi esim. laitoshoidon jälkeen häiriöttömän asumisen turvaamiseksi. Vantaan Päihdepalvelujen ja Vantaan aikuissosiaalityön yhteishankkeen valmistui keväällä 2013, Pähkinärinteen asumispalveluyksikkö, jossa on 33 huoneistoa päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Päihdepalvelut järjestävät asumisen tuen.

Asiakas asioi pisimpään intensiivisyydeltään suurimmassa palvelussa eli tehostetun palveluasumisen parissa (Taulukko 12). Oulun asuntopoliittisten linjausten mukaan päihdeasiakkaiden asumisen tulee olla mahdollisimman pitkälle tukiasumistyyppistä. Päihdeasiakkaiden asumisessa noudetaan Oulussa niin sanottua normaaliuseriaatetta. Asuminen integroidaan normaaliin asumiskantaan, jonne järjestetään tarvittava tuki ja apu.

Taulukko 12. Asiakkaiden keskimääräiset asumisvuorokaudet tuki- ja tuetun asumisen, palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja tilapäisen asumisen palveluissa vuonna 2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Tuki- ja tuettu asuminen	279	290	211	334	256	280	278
Tukiasuminen	..	264	..	-	270
Tuettu asuminen	..	357	..	334	238
Palveluasuminen	173	-	60	195	165	110	154
Tehostettu palveluasuminen	330	284	287	279	239	195	278
Tilapäinen asuminen	53	59	30	34	46	-	46

Huom! Taulukkoa lukiessa tulee huomioda, että osa asiakkaista on aloittanut palvelumuodon edellisen vuoden puolella ja osa jatkaa seuraavan vuoden puolelle. Taulukossa ei ole esitettyä toteutuneiden asumisjaksojen pituudet.

Päihdehuollon kuntouttavien asumispalvelujen kokonaiskustannukset olivat noin 44,9 miljoonaa euroa vuonna 2014 (Taulukko 13). Helsingin osalta kustannuksia nostaa erityisesti uusien asumisyksiköiden perustaminen vuonna 2013. Oulussa päihdepalveluiden kustannusten lievään nousuun vaikuttaa kuntaliitos 2013 alusta.

Taulukko 13. Päihdehuollon asumispalvelujen nettokustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Muutos, %
2011	14,86	2,96	3,10	4,62	6,30	1,80	33,63	13,7
2012	17,63	5,24	3,20	4,04	6,79	1,88	38,79	15,3
2013	21,95	6,19	3,49	4,52	5,87	2,17	44,19	13,9
2014	22,55	7,06	3,32	4,30	5,67	2,02	44,92	1,7

Huom! Vantaalla asunnottomien ns. asunto ensin periaatteella toimivien asumisyksiköiden asumispalvelut maksetaan aikuissosiaalityön kautta. Kustannukset eivät sisälly taulukkoon 13.

Asumisvuorokauden keskihinnaksi muodostui kuutosten tasolla 39 euroa (Taulukko 14). Kallein majoitus löytyy Vantaan tilapäisestä asumisesta, missä vuorokaudelle kertyi hintaa 136 euroa. Päihdehuollon tilapäismajoitus järjestetään Vantaalla asumispäivystyksen muodossa Koisorannan palvelukeskuksessa. Vuorokausikohtainen hinta muodostuu korkeaksi, koska asumispäivystyksessä on vain 20 paikkaa ja asumismuoto vaatii kolmivuorotyön. Huomattavaa on, että Vantaalla te-

hostetun palveluasumisen asumisvuorokausi kustansi 58 euroa, kun kevyempi, palveluasumisen vuorokausi kustansi 119 euroa.

Taulukko 14. Kustannukset asumisvuorokautta kohden päihdehuollon asumispalveluissa vuonna 2014, euroa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Tuki- ja tuettu asuminen	28	27	33	10	27	15	26
Tukiasuminen	..	34	29
Tuettu asuminen	..	6	..	10	23
Palveluasuminen	58	-	119	64	86	50	65
Tehostettu palveluasuminen	96	98	58	68	99	100	89
Tilapäinen asuminen	50	116	136	79	88	-	75
Yhteensä	34	41	56	40	56	32	39

Asumispalvelut kunnittain

Helsinki

Helsingissä päihdehuollon budjettiin sisältyvät palveluasumisen kustannukset. Tuki- ja tuetun asumisen sekä tehostetun palveluasumisen osalta Kuusikko-tilastoon on sisällytetty myös ne asumispalvelut, joissa suuri osa asukkaista on päihdeongelmaisia. Tilapäinen asuminen sisältää asumispäivystystyyppisen majoituksen kustannukset.

Espoo

Tukiasumisen hinnassa ja päihdehuollon asumispalveluiden asukasmäärissä näkyy uusien yksiköiden käyttöönotto. Uusina palveluina vertailussa on mukana Pelastusarmeijan Väinölä-koti (tukiasumista) ja kaupungin oma tuetun asumisen tiimi, joka vastaa asumisen tuesta kaupungin välivuokraamiin Y-säätiön asuntoihin. Tuetun asumisen tiimillä oli 2014 noin 80 eri asiakasta ja Väinöläkodissa 40.

Vantaa

Vantaalla päihdepalvelujen omat asumispalvelut ovat suurelta osin palveluasumistyyppistä päivitään tai ympärivuorokautisesti tuettua määräraikaista asumista, josta kuntoutumisen myötä siirrytään itsenäisempään asumiseen. Vahva tuki kuntoutumisen aikana näkyy myös kustannuksissa. Ostopalveluna hankitaan pääasiassa tuettua asumista ja tehostettu palveluasuminen. Asunto ensintyyppisen asumispalvelun kustannukset maksetaan Vantaalla aikuissosiaalityön kautta, samoin kuin suurin osa asunnottomien tilapäisasumisesta. Nämä kulut eivät sisälly raporttiin.

Turku

Turussa omissa palveluasumisen yksiköissä (Niuskalan hoitokoti, Paattisten huoltokoti) asumisvuorokausien määrän laskua vuodesta 2011 selittää Paattisten huoltokodin asukaspaikkaluvun pieneneminen 69 paikasta 46 paikkaan. Vuoden 2014 maaliskuussa Niuskalan hoitokodin paikkaluku laski 20:llä, kun tontille alettiin rakentamaan uutta 71 paikkaista asumispalveluyksikköä. "Orikedon palvelukeskus" aloittaa toimintansa elokuussa 2015 yhdistäen em. omat kaksi "hoitokotia" palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen yksiköiksi.

Turussa tuetun asumisen suhteellinen osuus on noin puolet kaikista asumispalvelujen vuorokausista. Tuetun asumisen asiakkaiden osuus kaikista on noin 40 prosenttia. Tuettuun asumismuotoon asiakkaat tulevat hoitoketjun eri vaiheista, esim. kuntouttavasta laitoshoidosta tai palveluasumisesta.

Turussa asumispalveluiden vuotuiset kustannukset ovat viimeisten viiden vuoden aikana pysyneet noin 4,3 miljoonassa eurossa. Asiakasmäärä on pienentynyt vuodesta 2010 noin 160:llä, mikä viittaa nopeaan kustannusten kasvuun asiakasta kohden. Omien asumispalveluyksiköiden käyttöasetta on pyritty maksimoimaan niin että ostopalveluun turvaututaan vasta kun omissa yksiköissä ei ole vapaita paikkoja. Ostopalvelujen käyttö on yhä enemmän painottunut tehostettuun palveluasumiseen. Entistä huonompikuntoisten asiakkaiden määrän kasvun takia myös asumisjaksot ovat pitkiä. Ostopalvelut on Turussa kilpailutettu vuosiksi 2011–2014 ja sopimuksia jatketaan optiovuodelle 2015. Turun kaupunki vastaa palvelun kustannuksista palveluntuottajalle ja asiakkaat vuokra- ja ateriamenoistaan.

Tampere

Tampereella asui 754 eri henkilöä päihdekuntoutujille suunnatuissa asumispalveluissa vuonna 2014. Palvelumuotoina oli tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen sekä ja tilapäinen asuminen. Päihdekuntoutujien asumispalvelujen kustannukset muodostivat vuonna 2014 noin 41 prosenttia päihdehuollon kokonaiskustannuksista.

Vuonna 2013 aloitettua sosiaalisen vuokra-asuttamisen prosessia on laajennettu. Toimintamallilla pyritään asuttamaan vaikeasti asutettavia asiakasryhmiä sekä ennaltaehkäisemään asumishaittoja ja häätöjä. Vuokrataloyhtiöt Tampereen Vuokra-asunnot ja VTS - kodit vuokraavat vuosittain tietyn määrän hajasijoitettuja asuntoja asiakasohjausyksikön suosittelemille päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Asumisen alkua turvataan kotiin vietävällä tuetun asumisen palvelulla. Toimintamalli perustuu tiiviiseen yhteistyöhön tuetun asumisen palveluntuottajien, sosiaalitoimen, asuntoyhteisöjen ja kaupungin asuntotoimen kanssa. Tavoitteena on saada asiakkaita eteenpäin asumispalveluiden piiristä itsenäiseen asumiseen. Mallista on saatu hyviä kokemuksia ja huomattavia kustannussäästöjä.

Oulu

Oulussa tilapäisasuminen sisältyy Kenttätien asumispalveluihin, joissa on myös palveluasumista ja tukiasumista. Tilapäishoidon kustannukset eivät ole eroteltavissa kokonaisuudesta.

Oulussa päihdehuollon asumispalvelut toteutetaan pääasiallisesti kaupungin omana tuotantona. Tavoitteena on tukea ja kuntouttaa asukasta mahdollisimman itsenäiseen asumiseen. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman puitteissa on pystytty ohjaajapalvelun turvin asuttamaan omiin asuntoihin yhä enenevässä määrin sekä nuoria päihteidenkäyttäjiä että pitkään päihteitä käyttäneitä henkilöitä.

4.1 Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut

Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen asiakasmäärät, suoritteet ja kokonaiskustannukset ovat jatkaneet kasvuaan kuutoskaupungeissa edellisvuoteen nähden (Taulukko 15). Nopeinta kasvu on ollut Oulussa, missä on vuoden 2013 aikana tehdyn mielenterveyspalveluiden rakennemuutoksen jälkeen resursoitu voimakkaasti sekä asumispalveluihin että kotiin annettaviin ohjaajapalveluihin. Vuoden 2014 lukuihin on aiemmista vuosista poiketen lisätty ohjaajapalveluiden asiakkaat ja asumispäivät.

Taulukko 15. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut: asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2014 ja muutos vuodesta 2013

	Asiakkaat	Muutos %	Asumisvrk	Muutos %	Kustannukset €	Muutos %
Helsinki	1 607	-2,7	580 026	0,6	16 205 671	5,2
Espoo	351	18,6	100 774	4,9	7 245 104	6,8
Vantaa	431	35,5	109 108	8,5	7 937 809	17,5
Turku	423	10,2	134 644	5,8	9 272 557	4,2
Tampere	798	27,9	180 319	16,7	8 390 285	5,9
Oulu	658	4,6	181 103	54,3	11 340 533	13,2
Yhteensä	4 268	15,7	1 285 974	18,2	60 391 959	8,8

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä. Vaihtelua on myös kuntien välillä. Kirjaamiskäytäntöiden ero vaikuttaa asumisvuorokausien määrään. Vantaalla, Turussa ja Tampereella asiakas kirjautuu asiakkaaksi uudelleen, jos hän vaihtaa palvelutuottajaa.

Mielenterveyskuntoutujien asumisvuorokautta kohden jyvitettyt kustannukset vaihtelivat tukiasumisen 15 euron ja tehostetun palveluasumisen 125 euron välillä kuutoskaupunkien tasolla (Taulukko 16).

Taulukko 16. Kustannukset asumisvuorokautta kohden mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa vuonna 2014, €

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Tuki- ja tuettu asuminen	..	30	27
Tukiasuminen	..	31	35	15	..
Tuettu asuminen	..	30	34	26	22
Palveluasuminen	28	65	99	66	57	59	41
Tehostettu palveluasuminen	..	125	..	84	111	110	..
Yhteensä	..	72	47

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä. Vaihtelua on myös kuntien välillä. Kirjaamiskäytäntöiden ero vaikuttaa asumisvuorokausien määrään.

Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen muodostavat arviolta hieman vajaa puolet kaikista mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen kustannuksista kuutosien tasolla (Taulukko 17). Tarkkaa tietoa ei ole saatavilla, sillä Helsinki ei saa eriteltyä kustannuksia eri asumispalvelujen välillä.

Taulukko 17. Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2014

	Asiakkaat	Muutos %	Asumisvrk	Muutos %	Kustannukset €	Muutos %
Helsinki
Espoo	124	..	30 369	..	3 802 168	..
Vantaa
Turku	151	-5,0	51 887	0,3	4 358 102	4,2
Tampere	141	7,6	27 679	-5,9	3 067 580	-4,5
Oulu	287	-6,8	73 073	1,7	8 019 087	..

Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut kunnittain

Helsinki

Helsingin luvut koostuvat omana palvelutuotantona toteutetuista 15 675 asumisvuorokaudesta sekä ostopalveluista ja Niemikotisäätiöltä välivuokratuista pienasunnoista. Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisesta valtaosa, 92 prosenttia vuonna 2014, toteutetaan ostopalveluina. Mielen-

terveyskuntoutujien palveluasumista hankittiin ostopalveluina 198 616 vuorokautta. Niemikotisäätiöltä on välivuokrattu 992 pienasuntoa, joihin tukipalvelut tulevat Niemikotisäätiöltä. Mielen-terveyskuntoutujien palveluasumisen, tehostetun asumisen ja tuetun asumisen tietoja ei saada eroteltua.

Espoo

Kaupungin oma psykiatrinen osasto muutettiin kaupungin omaksi tehostetun psykiatrisen palveluasumisen yksiköksi 1.4.2014, mikä selittää osaltaan asumisvuorokausien kasvua. Lisäksi kaupungilla on oma 45-paikkainen keskitetyn tukiasumisen yksikkö. Muut mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut on järjestetty ostopalveluina, suurimmaksi osaksi Espoon alueella.

Psykiatrasta palveluohjausta on Espoolla omana toimintana noin 70 asiakkaalle ja ostopalveluna 10 asiakkaalle. Enemmistöllä asiakaskunnasta on psykoosisairaus ja tämän kotiin vietävän tuen kustannukset, asiakasmäärät ja käyntisuoritteet eivät näy yllä olevissa taulukoissa, koska palveluohjaajien työ on huomattavasti asumisen tukea laaja-alaisempaa.

Vantaa

Vantaalla mielenterveyskuntoutujien asumispalvelua on kehitetty asunnottomuuden vähentämishjelman avulla sekä hankintasisältöjä muuttamalla siten, että asiakkaat asuvat aiempaa useammin omissa kodeissaan sinne tarjottavan tuen avulla. Asuminen asumispalveluissa on lyhyempikestoista kuin aikaisempina vuosina. Tämä näkyy myös kustannuksissa.

Turku

Turussa mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut hankitaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Asumispalvelut kilpailutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2008 ja tällä hetkellä puitesopimukset on tehty vuosille 2013–2015. Turun kaupunki vastaa hoidon ja huolenpidon kustannuksista ja asiakkaat vuokra- ja ateriamenoistaan. Asiakkaiden määrä mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa on kolminkertaistunut vuosittuhannen vaihteesta.

Tampere

Tampereella on viime vuosina kehitetty voimakkaasti mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita. Vuonna 2014 suurin osa asumispalvelujen asiakkaista on ollut kotiin vietävissä tuetun ja tukiasumisen palveluissa. Tehostetun palveluasumisen paikkamäärä on vähentynyt, samoin kuin pitkäaikainen laitoshoido, josta on siirtynyt useita kuntoutujia asumispalveluihin. Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita käytti vuonna 2014 yhteensä 798 asiakasta, joista 61 prosenttia oli tuetun ja tukiasumisen ja 39 prosenttia palveluasumisen piirissä.

Mielenterveysasiakkaille kohdennettua tuki- ja tuettua asumista hankittiin puitesopimuksella seitsemältä ja palveluasumista kuudelta palveluntuottajalta. Tuen intensiteetti vaihtelee eri palvelumuodoissa ympärivuorokautisesta tuesta kerran viikossa toteutuvaan tukitapaamiseen. Palvelujen hankinnassa on korostettu palvelujen vaikuttavuutta ja panostettu asiakkaita yksilöllisesti kuntouttaviin asumispalveluihin painopisteen ollessa kevyemmissä kotiin vietävissä palveluissa.

Oulu

Vuoden 2013 aikana tehtyjä isoja rakenteellisia muutoksia mielenterveysasiakkaiden laitoshoidon ja eriateisen asumisen tuen suhteen jatkettiin vuoden 2014 aikana. Omista psykiatrisista osastoista luovuttiin ja laitoshoido siirtyi kokonaan Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alaisuuteen. Samalla vähennettiin laitoshoidon paikkoja. Avohoidon toimintamalleja ja kokonaisuutta kehitet-

tiin sekä lisäresursoitiin. Kustannuksissa, asiakkaissa ja suoritteissa näkyy omana toimintana aloitettu Koskivirran asumisyksikkö, joka on laitoshoidosta kotiutuvia vastaanottava tilapäisasumisen yksikkö, jossa arvioidaan ja suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukainen asumiskokonaisuus. Asumispalvelujen kehittämisessä tavoitteena on asiakkaan mahdollisimman itsenäinen asuminen lisäämällä tuki- ja tuettua asumista sekä kotikuntoutusta mm. ohjauspalveluiden avulla. Toimintamallin muutos on osoittautunut onnistuneeksi ja laitoshoidon käyttöä on pystytty pitämään tavoitteen mukaisena. Lisäksi arviointiyksikön asiakkaista suurin osa pystyy palaamaan itsenäiseen asumiseen ohjaajapalveluiden ja yksilöllisesti räätälöidyn tuen turvin.

Vuoden 2014 aikana Ouluun valmistui useampia uusia ARA- tuki rahoitteisia mielenterveyskuntoutujien asumispalveluyksiköitä, joista osa on erikoistunut mielenterveys- päihdeasiakkaisiin.

5 PÄIHDEHUOLLON LAITOSHOITO

Laitoshoidon deflatoidut kustannukset ovat laskeneet kuutoskaupunkien tasolla 3,2 prosenttia edellisestä vuodesta (Taulukko 18; Liite 3). Vuonna 2014 laitoshoidon kustannukset olivat noin 25,8 miljoonaa euroa kuutoskaupunkien tasolla. Merkittävin pidemmän aikavälin muutos on tapahtunut Vantaalla, missä laitoshoidon kustannukset ovat supistuneet hieman yli neljänneksellä vuosien 2010–2014 aikana.

Taulukko 18. Päihdehuollon laitoshoidon kustannukset vuosina 2010–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Muutos, %
2010	12,87	3,42	4,00	2,84	2,76	1,20	27,08	-10,0
2011	12,77	3,24	3,74	3,43	2,78	1,22	27,18	0,3
2012	14,59	3,19	3,05	3,08	2,58	1,29	27,79	2,2
2013	13,12	3,02	3,48	3,17	2,29	1,59	26,68	-4,0
2014	13,26	3,02	2,89	2,94	2,17	1,54	25,82	-3,2

Oulussa päihdehuollon laitoshoidon kustannukset sisältävät sekä katkaisu- että kuntoutushoidon. Vuoden 2014 osalta kustannukset on ositettu prosentuaalisesti erikseen katkaisu- ja vieroitushoittoon sekä kuntoutushoittoon. Aikaisempina vuosina kuntoutushoidon kustannuksiin on kirjautunut ainoastaan vähäiset ostopalveluiden kustannukset ja vieroitushoidon kustannuksissa on ollut koko päihdelaitoshoidon osuus. Näin ollen aiempien vuosien eritellyt tiedot katkaisu- ja vieroitushoidon sekä kuntoutushoidon kustannusten välillä eivät ole vertailukelpoisia.

Katkaisu- ja vieroitushoito

Katkaisu- ja vieroitushoidon deflatoidut kustannukset ovat pysyneet melko lailla ennallaan viime vuosina (Taulukko 19). Vantaalla kustannusten nousua selittää vuoden 2013 osalta asiakasmäärän kasvu lähes sadalla henkilöllä edellisvuoteen nähden, mutta vuonna 2014 tilanne palautui vuoden 2012 tasolle.

Taulukko 19. Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoidon kustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Muutos, %
2011	..	1,94	1,58	2,43	1,41	0,72	..	3,3
2012	..	1,96	1,59	2,17	1,42	0,77	..	-2,3
2013	..	1,85	1,84	2,19	1,38	0,92	..	3,5
2014	..	1,77	1,54	2,40	1,49	0,99	..	0,1

Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärät ovat kauttaaltaan laskeneet kuutoskaupungeissa edellisvuoteen nähden (Taulukko 20).

Taulukko 20. Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärät vuosina 2010–2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	1 666	772	449	721	844	414	4 866
2011	1 417	729	454	700	846	434	4 580
2012	1 637	732	483	638	809	424	4 723
2013	1 516	724	580	689	743	453	4 705
2014	1 450	646	571	677	673	274	4 291

Huom! Espoon, Vantaan ja Tampereen luvuissa on päällekkäisyyksiä omien- ja ostopalvelujen asiakkaissa. Oulussa tapahtui vuoden 2013 syksyllä muutos, jolloin alkoholikatkaishoito siirtyi kaupunginsairaalan puolelle, josta ei saada tietoa asiakasmääristä.

Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärien supistuminen näkyy myös hoidossa vietettyjen vuorokausien määrän supistumisena (Taulukko 21). Ainoan pienen poikkeuksen tilastossa muodostaa Turku, jossa asiakasmäärän supistuminen ei ole johtanut katkaisu- ja vieroitushoidon vuorokausien supistumiseen. Tampereen osalta katkaisu- ja vieroitushoidon vuorokaudet ovat vähentyneet merkittävästi, kun asiakkaita on ohjattu avokatkaisuhoidon piiriin. Avokatkaisuhoidon kustannukset sisältyvät kuitenkin katkaisu- ja vieroitushoidon kustannuksiin, mikä nostaa vuorokausihinnan määrää (vrt. taulukko 22).

Taulukko 21. Päihdehuollon laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon vuorokaudet vuosina 2010–2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	13 904	7 290	6 040	9 165	7 542	3 164	47 105
2011	13 429	8 265	5 647	9 643	7 132	2 968	47 084
2012	17 518	8 416	5 680	8 202	8 119	2 881	50 816
2013	17 263	8 508	6 520	8 455	6 602	3 092	50 440
2014	13 353	7 765	6 316	8 781	4 864	2 623	43 702

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä, lukuun ottamatta Helsinkiä, jossa lähtöpäivä ei sisälly lukuihin. Kirjaamiskäytänteiden ero vaikuttaa hoitovuorokausien määrään merkittävästi.

Katkaisu- ja vieroitushoidon kustannukset hoitovuorokautta kohden ovat Vantaata lukuun ottamatta hieman kasvaneet niissä kaupungeissa, missä tieto on eriteltävissä (Taulukko 22). Espoon, Vantaan ja Tampereen kustannuksiin sisältyy korvaushoidon viikonloppukäyntien kustannuksia, mitkä eivät sisälly muiden kaupunkien katkaisu- ja vieroitushoidon kustannuksiin.

Taulukko 22. Kustannukset katkaisu- ja vieroitushoidon hoitovuorokautta kohden vuosina 2010–2014, €

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	..	242	280	248	187	222	166
2011	..	235	279	252	198	243	240
2012	..	233	280	264	175	266	237
2013	..	217	283	259	209	298	247
2014	..	227	244	273	306	379	270

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä. Vaihtelua on myös kuntien välillä. Kirjaamiskäytänteiden ero vaikuttaa hoitovuorokausien määrään.

Kuntouttava laitoshoido

Kuntouttavan laitoshoidon kustannukset ovat pääasiallisesti hieman laskeneet viime vuosina niissä kuutoskaupungeissa, joista tieto on eriteltävissä (Taulukko 23).

Taulukko 23. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon kustannukset vuosina 2011–2014 vuoden 2014 rahan arvossa, milj. euroa

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Muutos, %
2011	..	1,30	2,16	1,00	1,37	0,50	..	-0,9
2012	..	1,23	1,46	0,91	1,16	0,53	..	-16,4
2013	..	1,18	1,64	0,98	0,91	0,67	..	1,8
2014	..	1,26	1,35	0,55	0,68	0,54	..	-18,6

Kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärät ovat supistuneet viime vuosina erityisesti Helsingissä, Turussa, Tampereella ja Oulussa (Taulukko 24). Kuutoskaupunkien tasolla kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärä on pienentynyt noin 700 asiakkaalla vuosien 2010 ja 2014 välillä.

Taulukko 24. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärät vuosina 2010–2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	1 359	262	293	64	312	104	2 394
2011	1 134	216	233	99	349	104	2 135
2012	1 126	197	232	88	286	100	2 029
2013	964	232	243	95	269	107	1 910
2014	944	218	235	56	166	74	1 693

Kuntouttavan laitoshoidon vuorokausien supistuminen on myötäillyt asiakasmäärän laskua (Taulukko 25). Kuntouttavan laitoshoidon vuorokaudet ovat vähentyneet noin kolmanneksella vuosien 2010–2014 välillä kuutoskaupungeissa.

Taulukko 25. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon vuorokaudet vuosina 2010–2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	55 411	12 374	15 596	3 614	9 038	3 492	99 525
2011	52 684	9 263	12 899	6 285	10 849	3 463	95 443
2012	49 297	8 532	10 229	5 764	8 030	3 749	85 601
2013	40 562	8 451	11 655	6 887	5 031	3 149	75 735
2014	36 116	8 501	10 220	3 423	4 199	1 708	64 167

Huom! Lähtöpäivä ei sisälly lukuihin.

Laitosvuorokaudet ovat supistuneet hieman kustannuksia nopeampaan tahtiin, minkä seurauksena laitoshoidon vuorokausi hinta on noussut joissain kuutoskaupungeissa edellisvuodesta (Taulukko 26).

Taulukko 26. Kustannukset kuntouttavan laitoshoidon hoitovuorokautta kohden vuosina 2010–2014, €

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2010	..	134	148	159	149	142	145
2011	..	140	168	159	126	143	148
2012	..	144	143	159	144	141	146
2013	..	139	141	142	182	213	153
2014	..	148	132	160	161	318	156

Laitohoito kunnittain

Helsinki

Helsingin laitoshoidon kustannukset jatkoivat laskuaan ostopalvelujen osalta, kun touko-kesäkuussa 2014 Helsinki otti pääosan huumevieroituksista omaksi toiminnakseen ja laitoshoidon ostopalvelujen käyttö vähentyi. Myös kuntouttavan laitoshoidon käyttö väheni vuoteen 2013 verrattuna vuorokausilla mitattuna. Vähennys ei kuitenkaan näy laitoshoidon kuluissa, koska oman kuntouttavan laitoshoidon sisäinen vuokra nousi 1,9 miljoonaan euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden strategisena tavoitteena on palvelurakenteen keveneminen niin, että sairaala- ja laitoshoitajaksot lyhenevät ja toistuvat sairaala- ja laitosjaksot vähenevät.

Espoo

Espoossa laitostuntoutuksen asiakasmäärä vuonna 2014 on hivenen vähentynyt edellisvuodesta ja hoitovuorokausien määrä on pysynyt lähes ennallaan. Samanaikaisesti polikliinisten palveluiden asiakas- ja käyntimäärät eivät ole lisääntyneet. Väestönkasvu (netto) on tarkastelujaksolla 2010-2014 ollut 17 573 asukasta.

Espoossa laadun parantamistyötä on vuonna 2014 tehty eniten hoidon tarpeen arvioinnin sujuvoittamisessa. Päiväkuntoutukseen eli päihdehuollon kuntoutuskurssille pääsyä on yksinkertaistettu ja kurssimäärää lisätty, mikä on mahdollistanut kurssien osallistujamäärän lisäämisen ja laadun parantumisen.

Vinkki-toiminnan siirtäminen omaksi Linkki-toiminnaksi ja korvaushoidon siirtyminen kokonaan ostopalveluksi on mahdollistanut tehokkaamman resurssien käytön.

Yksityisten sosiaalipalveluiden lakisääteinen valvontavelvollisuus koskee Espoon alueella toimivia mielenterveys- ja päihdehuollon ympärivuorokautisia asumispalveluja sekä päihdekuntoutusyksiköitä. Lakisääteisen valvonnan lisäksi Espoon mielenterveys- ja päihdepalvelujen valvontatiimi on toteuttanut valvontakäynnit samoin käytännön myös kaikkiin omiin laitos- ja asumispalveluyksiköihin ja valvontakäyntien yhteydessä asiakkaita on aina kuultu erikseen.

Espoossa vieroitushoitoa toteutetaan sekä omana että ostopalveluna. Asiakasohjaus ostopalveluihin on otettu kokonaan omaksi toiminnaksi syksyllä 2014. Asiakasohjaus vieroitushoidon ostopalveluihin tapahtuu Linkki-pisteen (ent. Vinkki), selviämishoitoaseman, Mtp-klinikan avokuntoutusosaston tai Empun vieroitushoitoyksikön kautta. Vieroitushoidon saatavuus on parantunut käyttöön otetulla portaittaisella palvelulla. Jonoja vieroitukseen ei enää synny, asiakas voi kotiutua nopeammin ja käydä jakson loppuvaiheessa päivisin vieroituksessa.

Vantaa

Vantaalla laitoshoidon kokonaiskustannukset ovat laskeneet vuodesta 2008 lähtien, kun palvelurakennetta on kehitetty avohoitopainotteiseksi. Kuntouttava laitohoito hankitaan Vantaalla kokonaan ostopalveluna. Hoitajaksot ovat lyhentyneet vuosittain ja asiakasmäärä on hieman vähentynyt. Avohoitoa on kehitetty systemaattisesti: H-klinikalle on luotu uudenlaisia jalkautuvan työn muotoja ja A-klinikoille ryhmämuotoista intensiivikuntoutusta. Vantaalla on tehostettu Päihdevieroitusyksikön toimintaprosesseja ja sillä on saavutettu kustannussäästöjä vieroitushoidon ostopalveluista.

Turku

Turussa katkaisu- ja vieroitushoidon kustannuksissa on A-klinikan katkaisuhoidon lisäksi päihdepsykiatrian vuodeosaston A3 kustannukset, jotka nostavat laitoshoidon kokonaiskustannuksia. Kyseessä on 12-paikkainen suljettu psykiatrinen vuodeosasto, jonka tehtävänä on tutkia ja hoitaa vakavista mielenterveys- ja päihderiippuvuusongelmista kärsiviä potilaita. Toiminta on kaupungin tuottamaa. Osasto A3:lla toteutetaan muun muassa opiaattivieroitushoitoja sekä korvaushoidon aloituksia silloin, kun korvaushoitoa ei voida aloittaa avohoidossa korvaushoitopoliklinikalla.

Päihdehuollon laitostuntoutus toteutetaan Turussa ostopalveluna ja pääasiassa ympärivuorokautisena hoitona puitesopimuspaikoissa. Turussa kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärä oli vuonna 2014 poikkeuksellisen alhainen, mikä saattoi johtua osin palveluntuottajien kilpailutuksesta uudelleen ajalle 1.4.2014–31.3.2017. Kuntouttavan laitoshoidon vuorokausia oli noin 3000 vuorokautta edellisvuotta vähemmän. Samaan aikaan katkaisu- ja vieroitushoidon vuorokausia toteutettiin kaupungin päihdepsykiatrian osasto A3:lla 400 vuorokautta aiempaa vuotta enemmän.

Tampere

Tampereella pyritään aina ennen hoidon käynnistämistä suunnittelemaan asiakkaalle hänen tarpeidensa mukainen hoitoketju, jossa katkaisu- sekä kuntoutushoidossa ovat ensisijaisia avohuollon palvelut. Kaupungin Selviämis- ja katkaisuhuoltoasemalla toteutettujen alkoholikatkaisuhoidojen määrä kasvoi vuonna 2014 yli 2100 katkaisuhuotojaksoon. Huume- ja sekakäyttäjien vieroitushoidot hankittiin A-klinikkasäätiön palveluina.

Silloinkin, kun päihdehuollon kuntouttava laitoshoido on perusteltua, toimii laitostuntoutus avohoidon tukena lyhytkestoisina kuntoutus-, intervalli- ja kriisihoitoina. Laitoshoidossa käytettiin pääsääntöisesti Hämeen päihdehuollon kuntayhtymän ylläpitämän Mainiemen Kuntoutumiskeskusten tarjoamaa kuntoutusta. Mainiemen lopetettua toimintansa lokakuun lopussa, siirryttiin käyttämään kilpailutuksella valittujen useiden palveluntuottajien tarjoamia palveluita.

Oulu

Oulussa päihdelaitoshoidoita tarvitsevat asiakkaat hoidetaan pääosin kaupungin omassa päihdeklinikassa. Edellisvuosien tapaan ainoastaan osa päihdeperhekuntoutusta hankittiin ostopalveluna. Oulussa kuntoutusta uudistettiin vuoden 2014 aikana ja jatkohoitoon hakeutuvien määrä laski tästä syystä. Loppuvuodesta hoidon kriteereitä uudistettiin, joka näkyi osaltaan vähäisempänä kuntouttavaan hoitoon hakeutumisena. Toimintoja sopeutettiin vuoden 2015 aikana uudistettavaan kuntoutusmalliin sopiviksi.

6 YHTEENVETO TOIMINTA- JA KUSTANNUSTIEDOISTA

Kuutoskaupunkien päihdehuollon kokonaisnettokustannukset olivat 106,4 miljoonaa euroa vuonna 2014. Kustannukset laskivat 0,4 prosenttia edellisvuodesta vuoden 2014 rahan arvossa. Vuonna 2014 eniten asiakkaita oli A-klinikoiden polikliinisissa palveluissa, 10 587 asiakasta. Asumispalveluissa oli 5 963 asiakasta, laitospalveluissa oli 5 415 asiakasta ja korvaushoidon asiakkaita oli 1 848. Merkittävin muutos asiakasmäärissä oli korvaushoidon asiakasmäärän kasvu. Korvaushoidon asiakasmäärä kasvoi edellisvuodesta erityisesti Turussa (18,9 %) ja Oulussa (14,8 %).

A-klinikan kustannukset olivat 11,0 miljoonaa euroa vuonna 2014 kuutoskaupungeissa. Deflatoidut kustannukset laskivat edellisvuodesta 0,5 prosenttia. Asiakasmäärä supistui edellisvuodesta 2,5 prosenttia, mutta suoritteiden määrä kasvoi 2,7 prosenttia.

Päihdehuollon kuntouttavien asumispalvelujen asumisvuorokausien määrä kasvoi 6,7 prosenttia edellisvuodesta kuutoskaupungeissa. Asumispalvelujen asiakkaita oli 196 henkilöä enemmän kuin vuonna 2013. Prosentuaalinen kasvu oli 3,4 prosenttia. Kasvusta huolimatta asumispalvelujen kustannukset pysyivät lähes edellisvuoden tasolla ollen 44,9 miljoonaa euroa. Deflatoitua kasvua kertyi edellisvuoteen nähden 1,7 prosenttia.

Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoidon ja kuntoutushoidon asiakasmäärä supistui 10,1 prosenttia edellisvuodesta kuusikkokaupunkien tasolla. Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakkaita oli 414 vähemmän ja kuntoutushoidon asiakkaita 219 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kuntouttavan laitoshoidon hoitovuorokaudet ovat jatkaneet vuodesta 2009 alkanutta yhtäjaksoista laskuaan kuutoskaupunkien tasolla. Hoitovuorokausien määrä on supistunut vuosien 2010–2014 välillä 26,4 prosenttia ja edellisvuodesta 14,5 prosenttia. Laitoshoidon kokonaiskustannukset olivat 25,8 miljoonaa euroa vuonna 2014. Kustannukset pienenevät vuoden 2013 deflatoituun arvoon nähden 3,2 prosenttia.

Helsingin päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat noin 52,0 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset kasvoivat edellisvuodesta 0,4 prosenttia. Deflatoidut kustannukset ovat kasvaneet noin kymmenellä miljoonalla eurolla vuodesta 2010. Samalla aikavälillä avopalvelujen kustannukset ovat supistuneet noin kolmella miljoonalla eurolla ja asumispalvelujen tilastoidut kustannukset ovat kasvaneet noin 13 miljoonalla eurolla. Asumispalvelujen asumisvuorokaudet ovat lähes kaksinkertaistuneet vuosien 2010–2014 välillä.

Espoon päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat noin 14,6 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset kasvoivat edellisvuodesta 8,5 prosenttia. Deflatoidut kustannukset ovat kasvaneet noin 2,8 miljoonalla eurolla vuodesta 2010. Suurin selittäjä kustannusten nousulle on asumispalveluvuorokausien määrän lisääntyminen yli 300 prosenttia vuosien 2010–2014 välillä. Kasvun seurauksena asumispalvelujen kustannukset ovat kaksinkertaistuneet vastaavalla aikavälillä ollen noin 7,1 miljoonaa euroa vuonna 2014.

Vantaan päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat noin 10,3 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset supistuivat edellisvuodesta 6,8 prosenttia. Deflatoidut kustannukset ovat supistuneet noin 400 000 eurolla vuodesta 2010. Vantaalla laitoshoidon deflatoidut kustannukset ovat supistuneet noin miljoonalla eurolla vuosien 2010–2014 aikana, mutta asumispalvelujen kustannukset eivät ole tästä huolimatta merkittävästi nousseet. Vantaalla on kasvanut avohuollon kustannukset eniten kuutoskaupungeista vuosien 2010–2014 välillä ollen 0,6 miljoonaa euroa enemmän vuonna 2014 kuin vuonna 2010. Vantaa on Turun ohella ainoa kaupunki, jolla kuluu rahaa enemmän avopalveluihin kuin asumispalveluihin.

Turun päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat noin 10,1 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset supistuivat edellisvuodesta 5,8 prosenttia. Deflatoidut kustannukset ovat supistuneet noin 200 000 eurolla vuodesta 2010. Turussa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kustannuskehityksessä eri palveluissa vuosien 2010–2014 välillä. Huomionarvoista kuitenkin on, että asumispalvelujen deflatoidut kustannukset ovat supistuneet tuolla aikavälillä noin 400 000 eurolla, kun taas laitospalvelujen deflatoidut kustannukset ovat kasvaneet noin 100 000 eurolla.

Tampereen päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat noin 14,0 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset supistuivat edellisvuodesta 1,7 prosenttia. Deflatoidut kustannukset ovat supistuneet hieman vajaalla miljoonalla eurolla vuodesta 2010. Tampereella kustannusrakenne on painottunut vuosien 2010–2014 avopalvelujen suuntaan. Avopalvelujen deflatoidut kustannukset ovat nousseet hieman yli 600 000 eurolla vuosien 2010–2014 välillä, kun taas päihdeasiakkaiden asumispalvelujen deflatoidut kustannukset ovat laskeneet noin miljoonalla eurolla. Mielenterveys- ja päihdeasiakkaista koituu yhteisiä jaettavia kustannuksia, joten tilastointitavat vaikuttavat kustannusten jyvittymiseen palvelujen välillä. Päihdepuolen asumispalvelujen lasku johtuu osittain tilastointitarkennuksesta päihde- ja mielenterveysasiakkaiden välillä. Mielenterveysasiakkaiden osalta asumispalveluiden kustannukset ovat kasvaneet. Laitospalvelujen deflatoidut kustannukset ovat laskeneet noin 600 000 eurolla vuosien 2010–2014 välillä. Suoritemäärissä on tapahtunut muutosta lähinnä laitoshoidon osalta, missä vuorokausimäärät ovat lähes puolittuneet vuosien 2010–2014 välillä.

Oulun päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat noin 5,5 miljoonaa euroa vuonna 2014. Deflatoidut kustannukset supistuivat edellisvuodesta 2,2 prosenttia. Deflatoidut kustannukset ovat kasvaneet noin 1,1 miljoonalla eurolla vuodesta 2010. Noin puolet kustannuskasvusta on muodostunut avohuollon kustannuksista ja loppu kasvu on kertynyt palveluasumisen ja laitoshoidon kustannusnoususta. Oulun lukuihin vaikuttaa vuoden 2013 alusta voimaan astunut kuntaliitos, mikä selittää kustannusten nousua aikaisempiin vuosiin nähden.

LÄHTEET

Kumpulainen, Aila (2009) Kuusikon kuntien päihdehuollon palvelut 2005–2007. A-klinikan ja nuorisosemien, asumisen ja laitoshoidon palvelut.

STM 33/2008. Suomen asetuskokoelma 2008, No. 33. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä.

Sähköiset lähteet

Suomen virallinen tilasto (SVT 2015a) Julkisten menojen hintaindeksi [verkkojulkaisu]. ISSN = 1798–4505. Helsinki: Tilastokeskus.

Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/jmhi/index.html> [Viitattu 20.3.2015]

Suomen virallinen tilasto (SVT 2015b) Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN = 1797–5379. Helsinki: Tilastokeskus.

Saantitapa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/index.html>. [Viitattu: 20.3.2015]

LIITTEET

Liite 1: Päihdehuollon määritelmät 2014

Tiedonkeruun yleiset periaatteet ja määritelmät

Päihdehuollon raportissa tarkastellaan päihdehuollon erityispalveluja. Laki päihdehuollosta (41/1986) asettaa päihdehuollon järjestämisen tarvittavassa laajuudessa kunnan tehtäväksi. Laki määrittelee palvelujen tavoitteiksi ”ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta.”

Kuusikko-raportissa tarkasteltaviin päihdehuollon erityispalveluihin sisältyvät ehkäisevä päihdetyö, polikliiniset palvelut, selviämishoitoasema, korvaushoito, asumispalvelut, kuntouttava laitoshoido sekä katkaisu- ja vieroitushoito laitoksissa. Päihdetyötä toteutetaan myös perusterveydenhuollossa, sosiaalityössä ja erikoissairaanhoidossa. Lisäksi raportissa on tarkasteltuna mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen osuus.

Päihde määritellään Kuusikko-raportissa samoin kuin laissa päihdehuollosta eli päihde on alkoholi-juoma tai muu päihtymistarkoituksessa käytettävä aine. Joiltakin osin Kuusikko-raportissa on kuitenkin tietoja myös toiminnallisista riippuvuuksista eli esimerkiksi peliriippuvuudesta.

Päihdehuollon asiakkaat ja kustannukset yhteensä

Toiminta- ja kustannustiedot kootaan koko tarkasteluvuoden ajalta. Toiminta- ja kustannustiedoissa erotellaan kunnan itse tuottamat ja kunnan ostamat palvelut. Kuntayhtymän, kolmannen sektorin ja yhdistysten toimintatiedot ja kustannukset kuuluvat ostopalveluihin. Ostopalvelukustannuksiin sisältyy ainoastaan palvelun hinta. Ostopalvelujen kilpailutukseen, valvontaan, laskutukseen ja asiakasohjaukseen liittyvät kulut sisältyvät oman palvelun kustannuksiin.

Mikäli mahdollista, kaikki asiakasmäärät ilmoitetaan henkilötunnus kertaalleen. Jos tämä ei ole mahdollista, muodostetaan summa eritellyissä palvelujen järjestämistavoissa olevista asiakkaista. Tämä ilmoitetaan tietojen raportoinnin yhteydessä. Osassa kuntia päihdehuollon palvelut kirjataan eri tietojärjestelmiin tai manuaalisesti, mistä johtuen ei saada päihdehuollon henkilötunnus kertaalleen -tietoja. Lisäksi tietyissä päihdehuollon palveluissa on mahdollisuus asioida nimettömänä, esimerkiksi terveysneuvonta ja päivätoiminta.

Kustannustietoihin sisältyvät vain palvelujen tuottamisen välittömät kustannukset. Yksittäisiin palveluihin kohdentumattoman henkilöstön kustannuksia ei sisällytetä tiedonkeruuseen. Vyörytyksiä ylemmältä hallinnosta ei lisätä kustannuksiin. Palvelujen kustannusten vertailussa käytetään vertailukelpoisuuden vuoksi vuodesta 2011 alkaen nettokustannuksia. Tiedonkeruussa koottavat nettokustannukset muodostetaan vähentämällä palvelujen bruttokustannuksista asiakasmaksutulot. Vuotta 2011 edeltävät kustannustiedot eivät kaikin osin ole kuntien välillä vertailukelpoisia. Tietojen keruun periaatteen muuttumisen vuoksi kustannustiedot eivät myöskään ole ajallisesti täysin vertailukelpoisia.

Koontitietopohjan lisäksi raportin liitteissä on esitetty valikoiduista tiedoista aikasarjoja. Aikaisempien vuosien kustannukset esitetään liitteessä 4 vuoden 2013 arvoon muunnettuna. Kustannusten muutoksia esittelevissä pitkittäistaulukoissa ja kuvioissa käytetään aina deflatoituja kustannuksia. Kustannusten muuntamisessa viimeisen vertailuvuoden arvoon käytetään Tilastokeskuksen (SVT 2015a) tuottamaa julkisten menojen hintaindeksiä sosiaalitoimelle, 2000=100. Deflatoimissa käytetyt kertoimet löytyvät taulukosta 1.

Taulukko 27. Tilastokeskuksen (SVT 2015a) julkisten menojen hintaindeksi sosiaalitoimelle, kuntatalous

Julkkisten menojen hintaindeksi sosiaalitoimelle, pisteluvut ja kertoimet

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
Pisteluku	100,0	103,3	105,6	109,0	112,9	116,9	120,4	124,3	130,4	133,6	137,4	141,9	146,2	148,8	150,0
Kerroin	1,5000	1,4521	1,4205	1,3761	1,3286	1,2831	1,2458	1,2068	1,1503	1,1228	1,0917	1,0571	1,0260	1,0081	1,0000

* = Ennakollinen tieto 10.3.2015

Lisäksi väestösuhteutuksissa käytetään Tilastokeskukselta (SVT 2015b) saatavia kunkin vuoden väestötietoja ajankohdalta 31.12.

Kunnilta tiedonkeruussa koottavat perustiedot

1 Päihdehuollon palvelujen kokonaisuus

1.1 Kustannukset yhteensä, muodostuvat summana kaikista eriteltyjen palvelujen kustannuksista

1.1.1 Oman toiminnan kustannukset

1.1.2 Ostopalvelujen kustannukset

2 Päihdehuollon avopalvelujen kokonaisuus sisältäen korvaushoidon

Avopalvelujen kokonaisuus sisältää ehkäisevän päihdetyön, matalan kynnyksen ja polikliiniset palvelut sekä päiväkuntoutuksen, korvaushoidon, selviämishoidon ja kotiin vietävät palvelut. Ehkäisevästä päihdetyöstä voidaan koota vain kustannukset.

2.1 Avopalvelujen asiakkaat yhteensä

2.1.1 Oman toiminnan asiakkaat

2.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat

2.2 Avopalvelujen käynnit yhteensä

2.2.1 Oman toiminnan käynnit

2.2.2 Ostopalvelujen käynnit

2.3 Avopalvelujen kustannukset yhteensä

2.3.1 Oman toiminnan kustannukset

2.3.2 Ostopalvelujen kustannukset

2.4 Ehkäisevä päihdetyön kustannukset

2.4.1 Oman toiminnan kustannukset

2.4.2 Ostopalvelujen kustannukset

Päihdehuollon polikliiniset palvelut (A-klinikka, H-klinikka, nuorisoasemat, korvaushoito, päivä-kuntoutus ja muut polikliiniset palvelut)

Päihdehuollon polikliiniset palvelut ovat päihdehuoltolain mukaista erityispalvelua, joihin liittyy vapaaehtoisuuteen perustuvaa neuvonta-, tutkimus- ja hoitopalvelua. Palvelumuotoina voivat olla asiakkaan tarpeiden ja valinnan mukaan mm. somaattisen ja psyykkisen tilan kartoitus, sosiaali- ja terveysneuvonta, intensiivinen avokuntoutus, yksilö-, ryhmä- ja perhekeskustelut, verkostotyö, avovieroitus sekä lähetteet ja lausunnot jatkotutkimuksiin ja muihin hoitopaikkoihin.

2.5 Polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä

2.5.1 Oman toiminnan asiakkaat

2.5.2 Ostopalvelujen asiakkaat

2.6 Polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä

2.6.1 Oman toiminnan käynnit

2.6.2 Ostopalvelujen käynnit

2.7 Polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä

2.7.1 Oman toiminnan kustannukset

2.7.2 Ostopalvelujen kustannukset

2.8 A-klinikan asiakkaat yhteensä

2.8.1 Oman toiminnan asiakkaat

2.8.2 Ostopalvelujen asiakkaat

2.9 A-klinikan palvelujen käynnit yhteensä

- 2.9.1 Oman toiminnan käynnit
- 2.9.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.10 A-klinikan palvelujen kustannukset yhteensä
 - 2.10.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.10.2 Ostopalvelujen kustannukset
- 2.11 H-klinikan palvelujen asiakkaat yhteensä
 - 2.11.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.11.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.12 H-klinikan palvelujen käynnit yhteensä
 - 2.12.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.12.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.13 H-klinikan palvelujen kustannukset yhteensä
 - 2.13.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.13.2 Ostopalvelujen kustannukset
- 2.14 Nuorisoasemien asiakkaat yhteensä
 - 2.14.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.14.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.15 Nuorisoasemien käynnit yhteensä
 - 2.15.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.15.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.16 Nuorisoasemien kustannukset yhteensä
 - 2.16.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.16.2 Ostopalvelujen kustannukset

Korvaushoitoa voidaan antaa niille opioidiriippuvaisille asiakkaille, jotka eivät ole kyenneet vieroittautumaan opioideista. Opioidiriippuvaisten lääkkeellisen korvaushoidon tavoitteena on kuntoutuminen ja päihteettömyys tai haittojen vähentäminen ja asiakkaan elämänlaadun parantaminen. Korvaushoidon lääkkeitä ovat metadoni ja buprenorfiini. Hoito toteutuu erikoissairaanhoidossa, polikliinisessä päihdehuollossa tai perustasolla.² Korvaushoito kuuluu hoitotakuun piiriin ainoana päihdehuollon palveluna. Tässä raportissa korvaushoito ei sisällä erikoissairaanhoidon kustannuksia. Korvaushoidon asiakas voi saada vuoden aikana sekä haittoja vähentävää että kuntouttavaa korvaushoitoa. Kokonaisasiakasmäärä kerätään henkilötunnus kertaalleen.

- 2.17 Korvaushoidon asiakkaat yhteensä (hetu-kertaalleen)
 - 2.17.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.17.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.18 Kuntouttavan korvaushoidon asiakkaat yhteensä (hetu-kertaalleen)
 - 2.18.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.18.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.19 Haittoja vähentävän korvaushoidon asiakkaat yhteensä (hetu-kertaalleen)
 - 2.19.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.19.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.20 Korvaushoidon kustannukset yhteensä
 - 2.20.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.20.2 Ostopalvelujen kustannukset

Korvaushoidon keskeytymisten tai päättymisten määrä seuraavien syiden mukaan:

² ”Opioidiriippuvaisen hoidon tarve tulee arvioida ja hoito toteuttaa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä tai vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon yksikössä, jossa on hoidon antamiseen perehtynyt hoidosta vastaava lääkäri ja toiminnan edellyttämä muu henkilökunta sekä muut edellytykset hoidon antamiseen.

Hoidon vaativuuden sitä edellyttäessä hoidon tarve tulee arvioida ja hoito aloittaa ja toteuttaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toimintayksikössä, Järvenpään sosiaalisairaalassa tai valtion mielisairaalassa. Hoitoa voidaan jatkaa yhteistyössä hoidon aloittaneen yksikön kanssa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä taikka vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon yksikössä, jolla hoidon aloittaneen toimintayksikön käytettävissä olevien tietojen mukaan on siihen riittävät edellytykset. Korvaushoito tulee hoidon pitkäkestoisuuden vuoksi pyrkiä toteuttamaan mahdollisimman lähellä potilaan asuinpaikkaa.” (STM 33/2008 § 4.)

- 2.21.1 Kuntouttavassa korvaushoidossa kuntoutuneet, jotka ovat suunnitellusti vierottuneet
- 2.21.2 Haittoja vähentävässä korvaushoidossa kuntoutuneet, jotka ovat suunnitellusti vierottuneet
- 2.21.3 Sääntörikkomus
- 2.21.4 Vankilatuomio
- 2.21.5 Muutto toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille
- 2.21.6 Menehtyminen
- 2.21.7 Muu syy

Päiväkuntoutus on määräjän kestävä, suljetussa ja mahdollisesti täydentyvässä ryhmässä tapahtuvaa hoitoa. Kuntoutus perustuu tavoitteelliseen hoitosuunnitelmaan. Päiväkuntoutuksen intensiivisyys ja kesto vaihtelevat merkittävästi palvelumuodon sisällä. Hoitojakson ajan asiakas osallistuu päiväaikaiseen kuntoutukseen tai useita kertoja viikossa kuntoutusryhmään.

- 2.22 Päiväkuntoutuksen asiakkaat yhteensä
 - 2.22.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.22.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.23 Päiväkuntoutuksen käynnit yhteensä
 - 2.23.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.23.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.24 Päiväkuntoutuksen kustannukset yhteensä
 - 2.24.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.24.2 Ostopalvelujen kustannukset
- 2.25 Muiden polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä
 - 2.25.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.25.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.26 Muiden polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä
 - 2.26.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.26.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.27 Muiden polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä
 - 2.27.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.27.2 Ostopalvelujen kustannukset

Muut avopalvelut (Terveysneuvonta, päiväkeskustoiminta, selviämishoitoasema, kotiin vietävät palvelut ja muut avohuollon palvelut)

- 2.28 Terveysneuvonnan asiakkaat yhteensä
 - 2.28.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.28.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.29 Terveysneuvonnan käynnit yhteensä
 - 2.29.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.29.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.30 Terveysneuvonnan kustannukset yhteensä
 - 2.30.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.30.2 Ostopalvelujen kustannukset
- 2.31 Naisasiakkaita terveysneuvonnan avopalveluissa

Päiväkeskustoiminta on matalan kynnyksen kohtaamispaikka, josta saa ammattihenkilöstön ohjausta ja neuvontaa, anonymia palvelua ja siellä tehdään hoidon tarpeen arviointia. Päiväkeskustoiminta tarjoaa pyykinpesu- ja peseytymismahdollisuuden, vaatteidenvaihtomahdollisuuden, mahdollisuuden lepoon, median seuraamisen mahdollisuuden, vertaistukea ja edullista ruokaa. Päiväkeskus järjestää myös retkiä ja toiminnallisia ryhmiä. Asiakkaat voivat asioida päivätoimintakeskuksessa myös päihtyneinä.

- 2.32 Päiväkeskustoiminnan asiakkaat yhteensä
 - 2.32.1 Oman toiminnan asiakkaat

- 2.32.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.33 Päiväkeskustoiminnan käynnit yhteensä
 - 2.33.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.33.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.34 Päiväkeskustoiminnan kustannukset yhteensä
 - 2.34.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.34.2 Ostopalvelujen kustannukset

Selviämishoitoasemalla hoidetaan asiakkaita, jotka tarvitsevat päihtymyksen vuoksi lyhytaikaista sairaanhoidollista seurantaa. Asiakkaat tulevat selviämishoitoasemalle sairaankuljetuksen tai poliisin kautta tai muista hoitoyksiköistä. Selviämishoitoasemalta asiakkaita ohjataan tarvittaessa jatkohoitoon, esimerkiksi katkaisu- ja vieroitushoitoon, psykiatriseen hoitoon tai tarvittaviin sosiaalipalveluihin.

- 2.35 Selviämishoitoasemien asiakkaat yhteensä
 - 2.25.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.25.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.36 Selviämishoitoasemien käynnit yhteensä
 - 2.36.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.36.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.37 Selviämishoitoasemien kustannukset yhteensä
 - 2.37.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.37.2 Ostopalvelujen kustannukset

Kotiin vietävät palvelut koostuvat päihdepalveluista, jotka viedään asiakkaalle kotiin.

- 2.38 Kotiin vietävien palvelujen asiakkaat yhteensä
 - 2.38.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.38.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.39 Kotiin vietävien palvelujen käynnit yhteensä
 - 2.39.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.39.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.40 Kotiin vietävien palvelujen kustannukset yhteensä
 - 2.40.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.40.2 Ostopalvelujen kustannukset
- 2.41 Naisasiakkaita kotiin vietävissä palveluissa

Päihdehuollon muut avohuollon palvelut sisältävät muun muassa päivätoimintapalveluja, kuntouttavia palveluja ja toiminnallista kuntoutusta päihdeongelmallisille. Asiakkailla on usein päihdeongelman rinnalla mielenterveysongelmia ja muita sairauksia sekä sosiaalisia ongelmia. Palveluihin voidaan hakeutua matalan kynnyksen periaatteella, jolloin asiointi tapahtuu usein anonyymisti.

- 2.42 Muiden avohuollon palvelujen asiakkaat yhteensä
 - 2.42.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 2.42.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 2.43 Muiden avohuollon palvelujen käynnit yhteensä
 - 2.43.1 Oman toiminnan käynnit
 - 2.43.2 Ostopalvelujen käynnit
- 2.44 Muiden avohuollon palvelujen kustannukset yhteensä
 - 2.44.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 2.44.2 Ostopalvelujen kustannukset

3 Päihdehuollon asumispalvelujen kokonaisuus

Päihdehuollon asumispalveluissa tavoitteena on luoda kokonaisuus, jossa eri vaiheissa oleville asiakkaille pystytään tarjoamaan hänen tarpeitaan vastaava asumismuoto. Kuntouttavaa asumista ovat tehostettu palveluasuminen, palveluasuminen, tukiasuminen (palvelutalon läheisyydessä, mahdollisuus saada apua palvelutalolta) ja tuettu asuminen (tuntiohjaus) sekä tilapäinen asuminen (ilman lähetettä ja 24/7 tarjolla olevaa lyhytaikaista palvelua). Asumispalvelujen tavoitteena on asiakkaan asumisen turvaaminen, tukeminen päihitteettömyyteen ja itsenäiseen arjessa pärjäämiseen. Työmuotoihin voi kuulua ohjaus ja neuvonta arjen asioissa, asiakkaan sosiaalisten tukiverkostojen kartoittaminen ja vahvistaminen sekä terveydenhoidon antaminen. Asumispalvelu perustuu asiakkaalle laadittavaan palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmaan. Raporttiin sisältyy myös pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaan kuuluvien hankkeiden asumispalveluiden tiedot.

3.1 Päihdehuollon asumispalvelujen asiakkaat yhteensä

3.1.1 Oman toiminnan asiakkaat

3.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat

3.2 Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet yhteensä

3.2.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet

3.2.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet

3.3 Päihdehuollon asumispalvelujen kustannukset yhteensä

3.3.1 Oman toiminnan kustannukset

3.3.2 Ostopalvelujen kustannukset

Tuettu asuminen

Tuettu asuminen on asiakkaan omaan asuntoon järjestettyä palvelua, joka painottuu arkisin virka-aikaan, mutta tukea voi olla saatavilla myös iltaisin tai viikonloppuisin. Tuen määrä on sidoksissa tehtyyn palvelusuunnitelmaan. Tavoitteena on varmistaa asiakkaan itsenäisen asumisen jatkuminen.

3.4 Tuetun asumisen asiakkaat yhteensä

3.4.1 Oman toiminnan asiakkaat

3.4.2 Ostopalvelujen asiakkaat

3.5 Tuetun asumisen kustannukset yhteensä

3.5.1 Oman toiminnan kustannukset

3.5.2 Ostopalvelujen kustannukset

Tukiasuminen

Tukiasuminen on suunnitelmallista, tiivistettyä jokaviikkoista tai lähes päivittäistä tukea. Tukiasumisessa voi olla tarjolla myös yhteistä ryhmätoimintaa asukkaille. Tavoitteena on siirtyminen itsenäiseen asumiseen. Tukiasumisessa asumisvuorokausien määrä koostuu asiakkaan toteutuneista asumisvuorokausista. Vuorokausien määrä ei ole sidottu henkilökunnalta saatavan tuen määrään.

3.6 Tukiasumisen asiakkaat yhteensä

3.6.1 Oman toiminnan asiakkaat

3.6.2 Ostopalvelujen asiakkaat

3.7 Tukiasumisen asumisvuorokaudet yhteensä

3.7.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet

3.7.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet

3.8 Tukiasumisen kustannukset yhteensä

3.8.1 Oman toiminnan kustannukset

3.8.2 Ostopalvelujen kustannukset

Palveluasuminen

”Palveluasumisessa asiakkaat saavat päivittäistä tukea, apua ja palveluita omatoimisen suoriutumisen mahdollistamiseksi. Palveluntuottaja järjestää asumiseen liittyvät palvelut (esim. avustaa liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa) sekä asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi tarvittavat palvelut. Yksikön käyttämä palvelunimike voi olla hoitokoti, palvelutalo, pienkoti, perhekoti, asuntola jne.” (Valvira 2012, 10)³ Palveluasumisessa on tavoitteena yksilöllinen kuntoutuminen kevyempään asumispalveluun tai itsenäiseen asumiseen.

3.9 Palveluasumisen asiakkaat yhteensä

3.9.1 Oman toiminnan asiakkaat

3.9.2 Joista mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita

3.9.3 Ostopalvelujen asiakkaat

3.9.4 Joista mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita

3.10 Palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä

3.10.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet

3.10.2 Joista mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asumisvuorokausia

3.10.3 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet

3.10.4 Joista mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asumisvuorokausia

3.11 Palveluasumisen kustannukset yhteensä

3.11.1 Oman toiminnan kustannukset

3.11.2 Joista mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset

3.11.3 Ostopalvelujen kustannukset

3.11.4 Joista mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset

Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen asiakkaat yhteensä

Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita

Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita

Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä

Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan vuorokausia

Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen vuorokausia

Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen kustannukset yhteensä, €

Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset

Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset

Tehostettu palveluasuminen

Tarjoaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja hoivaa ympäri vuorokauden. Tavoitteena on yksilöllinen kuntoutuminen kevyempään asumispalveluun tai asukkaan elämänlaadun ja toimintakyvyn säilyttäminen.

3.12 Tehostetun palveluasumisen asiakkaat yhteensä

3.12.1 Oman toiminnan asiakkaat

3.12.2 Joista mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita

3.12.3 Ostopalvelujen asiakkaat

3.12.4 Joista mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita

3.13 Tehostetun palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä

3.13.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet

3.13.2 Joista mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asumisvuorokausia

3.13.3 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet

3.13.4 Joista mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asumisvuorokausia

³ Valvira (2012) Mielenterveys- ja päihdehuollon ympärivuorokautiset asumispalvelut sekä päihdehuollon laitoshoido, valvontakunnallinen valvontaohjelma 2012–2014. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Helsinki.

- 3.14 Tehostetun palveluasumisen kustannukset yhteensä
 - 3.14.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 3.14.2 Joista mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset
 - 3.14.3 Ostopalvelujen kustannukset
 - 3.14.4 Joista mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset

- Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen asiakkaat yhteensä
 - Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita
 - Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita
- Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä
 - Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan vuorokausia
 - Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen vuorokausia
- Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen kustannukset yhteensä, €
 - Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset
 - Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset

Tilapäinen asuminen

Yksiköt tarjoavat tilapäistä majoitusta matalalla kynnyksellä. Asiakas voi hakeutua palvelun pariin asunnottomuuden seurauksena. Palvelu voi sisältää muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja ruokapalveluja. Palveluun voi hakeutua myös päihtyneenä.

- 3.15 Tilapäisen palveluasumisen asiakkaat yhteensä
 - 3.15.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 3.15.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 3.16 Tilapäisen palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä
 - 3.16.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet
 - 3.16.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet
- 3.17 Tilapäisen palveluasumisen kustannukset yhteensä
 - 3.17.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 3.17.2 Ostopalvelujen kustannukset

Päihdehuollon laitoshoidon kokonaisuus

Päihdehuollon laitoshoidon koostuu ympärivuorokautisesta katkaisu- ja vieroitushoidosta ja kuntouttavasta laitoshoidosta.

Katkaisu- ja vieroitushoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Hoidon tavoitteena on päihdekierteen katkaisu, vieroitusoireiden hoitaminen sekä jatkohoidon suunnittelu. Somaattisen kunnan kohotessa katkaisu- ja vieroitushoitoon kuuluu mm. keskusteluapu, sosiaali- ja terveysneuvonta, pari- ja perhetapaamisia sekä verkostotapaamisia.

Päihdehuollon kuntouttava laitoshoidon on ympärivuorokautista pitempiä aikoja laitoshoidon. Kuntouttava laitoshoidon on osa asiakkaan kokonaiskuntoutusta ja se perustuu asiakkaalle tehtävään palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaan. Kuntouttava laitoshoidon on tarkoitettu avohoitoa tukevaksi hoitajaksi vaikeasti päihdeongelmallisille, joille avohuollon palvelut tai katkaisu laitoshoidossa eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia, tai joiden kuntoutuminen edellyttää väliaikaista irrottautumista normaalista elinympäristöstä. Hoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Laitoskuntoutus tarjoaa päihdeasiakkaille peruskuntoutusta sekä lyhytaikaisia intervalli- ja kriisihoitajaksoja. Laitoshoidon voidaan tarjota myös päihdehaittojen vähentämisen tavoittein.

- 4.1 Laitoshoidon asiakkaat yhteensä
 - 4.1.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 4.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 4.2 Laitoshoidon hoitovuorokaudet yhteensä
 - 4.2.1 Oman toiminnan hoitovuorokaudet
 - 4.2.2 Ostopalvelujen hoitovuorokaudet

- 4.3 Laitoshoidon kustannukset yhteensä
 - 4.3.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 4.3.2 Ostopalvelujen kustannukset

Katkaisu- ja vieroitushoito

- 4.4 Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakkaat yhteensä
 - 4.4.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 4.4.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 4.5 Katkaisu- ja vieroitushoidon hoitovuorokaudet yhteensä
 - 4.5.1 Oman toiminnan hoitovuorokaudet
 - 4.5.2 Ostopalvelujen hoitovuorokaudet
- 4.6 Katkaisu- ja vieroitushoidon kustannukset yhteensä
 - 4.6.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 4.6.2 Ostopalvelujen kustannukset

Kuntoutushoito

- 4.7 Kuntoutushoidon asiakkaat yhteensä
 - 4.7.1 Oman toiminnan asiakkaat
 - 4.7.2 Ostopalvelujen asiakkaat
- 4.8 Kuntoutushoidon hoitovuorokaudet yhteensä
 - 4.8.1 Oman toiminnan hoitovuorokaudet
 - 4.8.2 Ostopalvelujen hoitovuorokaudet
- 4.9 Kuntoutushoidon kustannukset yhteensä
 - 4.9.1 Oman toiminnan kustannukset
 - 4.9.2 Ostopalvelujen kustannukset

Muut päihdehuoltoa koskevat tiedot

Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde

Asiakkaan itse kertoma hoitoon tulon ensisijaisesti aiheuttanut päihde 31.1. Kirjataan ylös myös tapaukset, joissa on kirjattu myös muita päihteitä.

- 5.1 Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, avopalvelujen asiakkaat yhteensä
 - 5.1.1 Alkoholi
 - 5.1.2 Amfetamiini tai muu stimulantti
 - 5.1.3 Buprenorfiini
 - 5.1.4 Ekstaasi
 - 5.1.5 GBH, gamma tai lakka
 - 5.1.6 Heroiini tai muu opiaatti
 - 5.1.7 Kannabis
 - 5.1.8 Kipulääkkeet
 - 5.1.9 Kokaiini
 - 5.1.10 Liuotinaineet
 - 5.1.11 LSD
 - 5.1.12 MDPV
 - 5.1.13 Rauhoittavat lääkkeet
 - 5.1.14 Muu riippuvuus, kemiallinen
 - 5.1.15 Muu riippuvuus, toiminnallinen
 - 5.2 Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita päihteitä
-
- 6.1 Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, asumispalvelujen asiakkaat yhteensä
 - 6.1.1 Alkoholi

- 6.1.2 Amfetamiini tai muu stimulantti
 - 6.1.3 Buprenorfiini
 - 6.1.4 Ekstaasi
 - 6.1.5 GBH, gamma tai lakka
 - 6.1.6 Heroiini tai muu opiaatti
 - 6.1.7 Kannabis
 - 6.1.8 Kipuläkkeet
 - 6.1.9 Kokaiini
 - 6.1.10 Liuotinaineet
 - 6.1.11 LSD
 - 6.1.12 MDPV
 - 6.1.13 Rauhoittavat lääkkeet
 - 6.1.14 Muu riippuvuus, kemiallinen
 - 6.1.15 Muu riippuvuus, toiminnallinen
- 6.2 Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita pähteitä

7.1 Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, laitospalvelujen asiakkaat yhteensä

- 7.1.1 Alkoholi
 - 7.1.2 Amfetamiini tai muu stimulantti
 - 7.1.3 Buprenorfiini
 - 7.1.4 Ekstaasi
 - 7.1.5 GBH, gamma tai lakka
 - 7.1.6 Heroiini tai muu opiaatti
 - 7.1.7 Kannabis
 - 7.1.8 Kipuläkkeet
 - 7.1.9 Kokaiini
 - 7.1.10 Liuotinaineet
 - 7.1.11 LSD
 - 7.1.12 MDPV
 - 7.1.13 Rauhoittavat lääkkeet
 - 7.1.14 Muu riippuvuus, kemiallinen
 - 7.1.15 Muu riippuvuus, toiminnallinen
- 7.2 Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita pähteitä

8 Päihdepsykiatrian erikoissairaanhoido

- 8.1 Asiakkaat yhteensä
- 8.2 Polikliiniset käynnit yhteensä
- 8.3 Osastohoidon hoitovuorokaudet yhteensä
- 8.4 Kustannukset yhteensä

Muuta huomioitavaa tiedonkeruusta

Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutosten vaikutuksia ei huomioida raportissa vuoden 2014 osalta.

Liite 2: Päihdehuollon toiminta- ja kustannustiedot vuodelta 2014

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
Väestö yhteensä 31.12.	620 715	265 543	210 803	183 824	223 004	196 291	1 700 180	Kunnan antamat tiedot
Alle 18-vuotiaat	101 643	60 996	45 260	28 365	36 325	44 783	313 105	Puuttuvan tiedon merkitseminen
18 vuotta täyttäneet	519 072	204 547	165 543	155 459	186 679	151 508	1 382 808	= kunnalla ei käytössä kyseistä palvelua
18-24-vuotiaat	61 126	24 027	18 484	23 147	27 356	22 667	177 155	.. = tietoa ei ole saatu tai sitä ei voi eritellä
25-64-vuotiaat	356 237	144 519	116 519	95 840	119 073	101 393	924 454	= muu syy puuttumiselle
65 vuotta täyttäneet	101 709	36 001	30 540	36 472	40 250	27 448	263 117	0 = ei asiakkaita / kustannuksia tai luvut pyörivät nolliin
1 PÄIHDEHUOLLON PALVELUJEN KUSTANNUKSET VUODEN AIKANA								
1.1 Kustannukset yhteensä, €	52 022 847	14 568 347	10 305 699	10 079 758	13 988 720	5 473 667	106 439 038	
1.1.1 Oman toiminnan kustannukset, €	27 715 448	6 072 616	7 254 910	5 263 444	5 659 836	5 043 779	57 010 033	
1.1.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	24 307 399	8 495 731	3 050 789	4 816 314	8 328 884	429 888	49 429 005	
Kustannukset yhteensä / 18-v. asiakas, €	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kustannukset yhteensä / 18-v. asukas, €	100,2	71,2	62,3	64,8	74,9	36,1	77,0	
Oman toiminnan kustannukset / 18-v. asukas, €	53,4	29,7	43,8	33,9	30,3	33,3	41,2	
Ostopalvelujen kustannukset / 18-v. asukas, €	46,8	41,5	18,4	31,0	44,6	2,8	35,7	
1.2 Kustannukset yhteensä ilman korvaushoitoa, €	48 147 687	13 013 637	..	9 315 367	12 455 566	4 697 966	87 630 223	
1.2.1 Oman toiminnan kustannukset, €	26 317 819	5 936 269	..	4 499 053	4 879 749	4 697 966	46 330 856	
1.2.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	21 829 868	7 077 368	2 724 733	4 816 314	7 575 817	0	44 024 100	
2 PÄIHDEHUOLLON AVOPALVELUJEN KOKONAISUUS VUODEN AIKANA								
2.1 Avopalvelujen asiakkaat yhteensä	13 277	4 416	4 618	3 713	4 540	2 188	32 752	
2.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	9 493	1 911	3 198	1 995	1 492	2 144	20 233	Vantaa: 1841 eri asiakasta
2.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	3 784	2 505	1 454	1 718	3 048	44	12 553	Vantaa: 257 eri asiakasta, 1188 selviämishoito
2.2 Avopalvelujen käynnit yhteensä	260 246	38 281	48 838	38 668	48 213	37 571	471 817	Vantaa: Sisältää myös korvaushoidon käynnit vuonna 2014
2.2.1 Oman toiminnan käynnit	197 051	10 097	43 315	26 605	2 770	33 171	313 009	Vantaa: Sisältää myös korvaushoidon käynnit vuonna 2014
2.2.2 Ostopalvelujen käynnit	63 195	28 184	7 533	12 063	45 443	4 400	160 818	
2.3 Avopalvelujen kustannukset yhteensä, €	16 210 846	4 490 677	4 089 458	2 838 727	6 156 217	1 911 490	35 697 416	
2.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	11 755 090	2 010 057	3 391 449	1 444 743	2 215 844	1 845 587	22 662 770	
2.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	4 455 756	2 480 620	698 009	1 393 984	3 940 373	65 903	13 034 645	
Avopalvelujen kustannukset kokonaiskustannuksista, %	31,2	30,8	39,7	28,2	44,0	34,9	33,5	
EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ								
2.4 Ehkäisevän päihdetyön kustannukset yhteensä, €	223 578	25 646	226 852	193 927	97 150	76 669	843 822	
2.4.1 Oman toiminnan kustannukset, €	223 578	25 646	226 852	193 927	97 150	76 669	843 822	
2.4.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	-	-	0	-	-	0	0	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
PÄIHDEHUOLLON POLIKLIINISET PALVELUT (A-klinikka, H-klinikka, nuorisoseamat, korvaushoito, päivähoito ja muu polikliininen palvelu) Korvaushoidon käynnit eivät ole mukana polikliinisten palvelujen käynneissä!								
2.5 Polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	6 926	1 799	2 181	1 653	2 422	1 794	16 775	
2.5.1 Oman toiminnan asiakkaat	6 298	1 067	2 081	497	139	1 750	11 832	
2.5.2 Ostopalvelujen asiakkaat	628	732	100	1 156	2 283	44	4 943	
2.6 Polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä (ilman korvaushoitoa)	70 179	14 790	35 792	13 935	31 507	36 100	202 303	Vantaa: Sisältää myös korvaushoidon käynnit vuonna 2014
2.6.1 Oman toiminnan käynnit (ilman korvaushoitoa)	64 237	6 698	34 407	2 632	0	31 700	139 674	Vantaa: Sisältää myös korvaushoidon käynnit vuonna 2014
2.6.2 Ostopalvelujen käynnit (ilman korvaushoitoa)	5 942	8 092	1 385	11 303	31 507	4 400	62 629	
2.7 Polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	12 622 290	2 953 471	3 640 082	2 194 374	4 250 395	1 828 821	27 489 433	
2.7.1 Oman toiminnan kustannukset, €	9 470 010	914 672	3 164 597	979 560	780 087	1 762 918	17 071 844	
2.7.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	3 152 280	2 038 799	475 485	1 214 814	3 470 308	65 903	10 417 589	
A-KLINIKKA								
2.8 A-klinikan polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	4 449	1 291	1 138	1 164	1 034	1 511	10 587	
2.8.1 Oman toiminnan asiakkaat	4 449	1 014	1 138	252	-	1 511	8 364	Turku: Sisältää päihdepsykiatrian poliklinikan asiakkaita
2.8.2 Ostopalvelujen asiakkaat	..	277	0	912	1 034	-	2 223	
2.9 A-klinikan polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä	49 619	9 282	10 159	10 917	8 398	14 445	102 820	
2.9.1 Oman toiminnan käynnit	49 619	5 765	10 159	2 632	-	14 445	82 620	Espoo: 2014 käyntimäärästä on vähennetty päivähoitokäyntien määrä (851 käyntiä)Empun avulla. Turku: Sisältää päihde-
2.9.2 Ostopalvelujen käynnit	..	3 517	0	8 285	8 398	-	20 200	psykiatrian poliklinikan asiakkaiden käynnejä
2.10 A-klinikan polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	5 454 913	837 046	1 296 725	1 025 121	995 506	1 417 105	11 026 416	Vantaa: Sisältää päivähoitotoiminnan oman toiminnan kustannukset Oulu: Sisältää nuorisoseamien oman toiminnan kustannukset
2.10.1 Oman toiminnan kustannukset, €	5 403 579	649 306	1 296 725	215 169	-	1 417 105	8 981 884	Turku: Sisältää päihdepsykiatrian poliklinikan nettomenoja
2.10.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	51 334	187 740	0	809 952	995 506	-	2 044 532	
H-KLINIKKA								
2.11 H-klinikan polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	-	-	485	-	530	-	1 015	
2.11.1 Oman toiminnan asiakkaat	-	-	485	-	-	-	485	
2.11.2 Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	0	-	530	-	530	
2.12 H-klinikan polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä	-	-	19 886	-	8 965	-	28 851	Vantaa: Sisältää myös korvaushoidon käynnit vuonna 2014
2.12.1 Oman toiminnan käynnit	-	-	19 886	-	-	-	19 886	
2.12.2 Ostopalvelujen käynnit	-	-	0	-	8 965	-	8 965	
2.13 H-klinikan polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	-	-	1 403 150	-	638 401	-	2 041 551	Vantaa: Sisältää myös terveysneuvonnan ja korvaushoidon oman toiminnan kustannukset vuonna 2014
2.13.1 Oman toiminnan kustannukset, €	-	-	1 403 150	-	-	-	1 403 150	
2.13.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	-	-	0	-	638 401	-	638 401	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
NUORISOASEMAT								
2.14 Nuorisoasemien polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	823	320	240	244	373	1 350	3 350	
2.14.1 Oman toiminnan asiakkaat	823	41	240	-	-	1 350	2 454	
2.14.2 Ostopalvelujen asiakkaat	0	279	0	244	373	-	896	
2.14.3 Naisasiakkaat	381	135	92	..	155	441	1 204	
2.15 Nuorisoasemien polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä	7 583	4 011	2 963	3 018	2 162	9 036	28 773	
2.15.1 Oman toiminnan käynnit	7 583	82	2 963	-	-	9 036	19 664	
2.15.2 Ostopalvelujen käynnit	0	3 929	0	3 018	2 162	-	9 109	
2.16 Nuorisoasemien polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	1 397 461	495 418	414 217	404 862	285 023	..	2 996 981	Oulu: sisältyy A-klinikan kustannuksiin
2.16.1 Oman toiminnan kustannukset, €	1 396 326	89 170	414 217	-	-	..	1 899 713	
2.16.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	1 135	406 248	0	404 862	285 023	-	1 097 268	
KORVAUSHOITO								
2.17 Korvaushoidon asiakkaat yhteensä	864	182	135	245	244	178	1 848	
2.17.1 Korvaushoidon oman toiminnan asiakkaat	397	15	84	245	139	178	1 058	Turku: Mukana myös perusterveydenhuollon 84 ylläpito-
2.17.2 Korvaushoidon ostopalvelujen asiakkaat	467	167	51	-	117	-	802	hoidossa olevaa, jotka aiempina vuosina mainittu tekstissä
Haittoja vähentävän korvaushoidon asiakkaat	0	57	42	133	64	0	296	
Kuntouttavan korvaushoidon asiakkaat	0	128	93	59	180	178	638	
Erikoissairaanhoidon ja terveysasemien korvaushoidon asiakkaat	0	18	0	0	139	0	157	
2.18 Asiakkaat, joilla hoitotakuu ei ole toteutunut korvaushoidossa	9	0	0	0	0	0	9	Helsinki: Potilaasta johtuvista syistä.
2.20 Korvaushoidon kustannukset yhteensä, €	3 875 160	1 554 710	326 056	764 391	1 533 154	345 813	8 399 284	Vantaa: Ei sisällä katkon käyntien meno-osuutta
2.20.1 Korvaushoidon oman toiminnan kustannukset, €	1 397 629	136 347	..	764 391	780 087	345 813	3 424 267	Vantaa: Menot H-klinikalla
2.20.2 Korvaushoidon ostopalvelujen kustannukset, €	2 477 531	1 418 363	326 056	-	753 067	-	4 975 017	
Korvaushoidon keskeytymisten tai päättymisten määrä	0	2	6	2	3	2	15	
Kuntoutuneet, jotka ovat suunnitelmallisesti vierottuneet haittoja vähentävästä hoidosta	0	1	0	..	0	0	1	
Kuntoutuneet, jotka ovat suunnitelmallisesti vierottuneet kuntouttavasta hoidosta	0	1	0	..	3	1	5	
Sääntörikkomus	0	0	0	0	0	
Menehtyminen	0	0	2	2	..	1	5	
Muutto	0	0	1	0	1	
Vankila	0	0	1	0	1	
Muu syy	0	0	2	0	2	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
PÄIVÄKUNTOUTUS								
2.21 Päiväkuntoutuksen polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	611	78	145	-	229	44	1 107	
2.21.1 Oman toiminnan asiakkaat	463	69	96	-	-	-	628	
2.21.2 Ostopalvelujen asiakkaat	161	9	49	-	229	44	492	
2.22 Päiväkuntoutuksen polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä	12 200	1 497	2 405	-	11 982	4 400	32 484	
2.22.1 Oman toiminnan käynnit	6 258	851	1 020	-	-	-	8 129	
2.22.2 Ostopalvelujen käynnit	5 942	646	1 385	-	11 982	4 400	24 355	
2.23 Päiväkuntoutuksen polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	1 751 113	66 297	149 429	-	798 311	65 903	2 831 053	
2.23.1 Oman toiminnan kustannukset, €	1 128 833	39 849	..	-	-	-	1 168 682	Vantaa: Kustannukset A-klinikan kustannuksissa
2.23.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	622 280	26 448	149 429	-	798 311	65 903	1 662 371	
MUU POLIKLIININEN PALVELU								
2.24 Muiden polikliinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	166	-	38	-	-	-	204	Helsinki: Peliklinikka
2.24.1 Oman toiminnan asiakkaat	166	-	38	-	-	-	204	
2.24.2 Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	0	-	-	-	0	
2.25 Muiden polikliinisten palvelujen käynnit yhteensä	777	-	379	-	-	-	1 156	
2.25.1 Oman toiminnan käynnit	777	-	379	-	-	-	1 156	
2.25.2 Ostopalvelujen käynnit	-	-	0	-	-	-	0	
2.26 Muiden polikliinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	143 643	-	50 505	-	-	-	194 148	
2.26.1 Oman toiminnan kustannukset, €	143 643	-	50 505	-	-	-	194 148	
2.26.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	-	-	0	-	-	-	0	
MUUT AVOPALVELUT (Terveysneuvonta, päiväkeskustoiminta, selviämishoitoasema, kotiin vietävät palvelut ja muut avohuollon palvelut)								
TERVEYSNEUVONTA								
2.27 Terveysneuvonnan asiakkaat yhteensä	3 023	954	1 083	859	765	394	7 078	Oulu: Asiakkaita ei ole tilastoitu erikseen , nimimerkit käytössä
2.6.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	-	39	1 083	859	-	394	2 375	
2.6.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	3 023	915	-	-	765	-	4 703	Espoo: Luvussa on mukana myös ulkokuntalaiset
2.6.2 Terveysneuvonnan käynnit yhteensä	20 704	6 197	6 898	6 869	13 936	1 471	56 075	
2.6.2.1 Oman toiminnan käynnit	-	1 481	6 898	6 869	-	1 471	16 719	
2.6.2.2 Ostopalvelujen käynnit	20 704	4 716	-	-	13 936	-	39 356	Espoo: Luvussa on mukana ulkokuntalaisten 901 käyntiä
2.6.3 Terveysneuvonnan kustannukset yhteensä, €	895 188	236 045	..	76 244	299 250	6 000	1 512 727	Vantaa: Terveysneuvonnan kustannukset sisältyvät H-klinikan
2.6.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	-	92 120	..	76 244	-	6 000	174 364	Oulu: Kirjautuu ehkäisevän päihdetyön kanssa samaan
2.6.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	895 188	143 925	-	-	299 250	-	1 338 363	
2.6.4 Naisasiakkaita terveysneuvonnan avopalveluissa	830	266	..	0	1 096	

UUODEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
PÄIVÄKESKUSTOIMINTA								
2.6.2 Päiväkeskusten asiakkaat yhteensä	..	849	..	639	1 488	
2.6.2.1 Oman toiminnan asiakkaat	..	-	34	639	..	-	673	
2.6.2.2 Ostopalvelujen asiakkaat	..	849	..	-	849	Oulu: A-killan päivätoiminta,
2.6.3 Päiväkeskusten käynnit yhteensä	163 909	15 055	..	17 104	196 068	
2.6.3.1 Oman toiminnan käynnit	128 033	-	2 010	17 104	..	-	147 147	
2.6.3.2 Ostopalvelujen käynnit	35 876	15 055	..	-	50 931	Oulu: A-killan päivätoiminta
2.6.4 Päiväkeskusten kustannukset yhteensä, €	1 350 411	286 923	..	195 012	454 960	..	2 287 306	Oulu: Kustannukset ovat tuetun asumisen sisällä
2.6.4.1 Oman toiminnan kustannukset, €	1 017 384	-	..	195 012	284 145	-	1 496 541	
2.6.4.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	333 027	286 923	..	-	170 815	..	790 765	
SELVIÄMISHOITOASEMAT								
2.6.5 Selviämishoitoaseman asiakkaat yhteensä	3 195	663	1 188	562	1 337	-	6 945	Helsinki: Myös ei-helsinkiläiset asiakkaat
2.6.5.1 Oman toiminnan asiakkaat	3 195	663	-	-	1 337	-	5 195	Tampere: Lisäksi poliisille tuotettua palvelua : 560 asiakasta
2.6.5.2 Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	1 188	562	-	-	1 750	Turku: 2014 ensimmäinen kokonainen toimintavuosi
2.6.6 Selviämishoitoaseman käynnit yhteensä	4 781	1 598	1 188	760	2 674	-	11 001	
2.6.6.1 Oman toiminnan käynnit	4 781	1 598	-	-	2 674	-	9 053	Tampere: Lisäksi poliisille tuotettua palvelua : 2 038 käyntiä
2.6.6.2 Ostopalvelujen käynnit	-	-	1 188	760	-	-	1 948	
2.6.7 Selviämishoitoaseman kustannukset yhteensä, €	1 044 118	867 778	..	179 170	963 684	-	3 054 750	
2.6.7.1 Oman toiminnan kustannukset, €	1 044 118	867 778	-	-	963 684	-	2 875 580	
2.6.7.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	-	-	..	179 170	-	-	179 170	
MUUT AVOHUOLLON PALVELUT								
2.6.8 Muiden palvelujen asiakkaat yhteensä	-	142	-	-	-	-	142	
2.6.8.1 Oman toiminnan asiakkaat	-	142	-	-	-	-	142	
2.6.8.2 Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	-	-	-	-	0	
2.6.9 Muiden palvelujen käynnit yhteensä	-	320	-	-	-	-	320	
2.6.9.1 Oman toiminnan käynnit	-	320	-	-	-	-	320	
2.6.9.2 Ostopalvelujen käynnit	-	-	-	-	-	-	0	
2.6.10 Muiden palvelujen kustannukset yhteensä, €	-	109 841	-	-	-	-	109 841	
2.6.10.1 Oman toiminnan kustannukset, €	-	109 841	-	-	-	-	109 841	
2.6.10.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	-	-	-	-	-	-	0	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT								
2.6.11 Kotiin vietävien palvelujen asiakkaat yhteensä	133	9	166	-	16	-	324	
2.6.11.1 Oman toiminnan asiakkaat	-	-	0	-	16	-	16	Helsinki: Avovieroituksen avokatko päiväosastolla on
2.6.11.2 Ostopalvelujen asiakkaat	133	9	166	-	-	-	308	päiväkuntoutuksessa
2.6.12 Kotiin vietävien palvelujen käynnit yhteensä	673	321	4 960	-	96	-	6 050	
2.6.12.1 Oman toiminnan käynnit	-	-	0	-	96	-	96	
2.6.12.2 Ostopalvelujen käynnit	673	321	4 960	-	-	-	5 954	
2.6.13 Kotiin vietävien palvelujen kustannukset yhteensä	75 261	10 973	222 524	-	90 778	-	399 536	
2.6.13.1 Oman toiminnan kustannukset	-	0	0	-	90 778	-	90 778	
2.6.13.2 Ostopalvelujen kustannukset	75 261	10 973	222 524	-	-	-	308 758	
2.6.14 Naisiasiakkaita kotiin vietävissä palveluissa	46	..	59	-	0	-	105	
3 PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS VUODEN AIKANA (Tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen palveluasuminen)								
3.1 Päihdehuollon asumispalvelujen asiakkaat yhteensä	3 081	802	376	629	754	321	5 963	Tampere: Asumispalveluissa tehtiin tarkempaa erottelua asiakkaiden päihde/mielenterveys kuntoutuksen suhteen.
3.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	1 328	525	294	491	391	269	3 298	Osa siirtyi tilastossa mielenterveyskuntoutujien kohtaan (7)
3.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	1 753	277	82	138	363	52	2 665	
3.2 Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet yhteensä	658 030	172 965	59 118	107 204	101 704	62 390	1 161 411	
3.2.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	201 237	88 696	39 435	72 404	30 144	47 820	479 736	
3.2.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	456 793	84 269	19 683	34 800	71 560	14 570	681 675	
3.3 Päihdehuollon asumispalvelujen kustannukset yhteensä, €	22 552 848	7 055 995	3 322 493	4 296 111	5 666 531	2 024 661	44 918 639	
3.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	5 566 123	2 955 322	2 545 770	2 594 577	2 682 864	1 668 662	18 013 318	
3.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	16 986 725	4 100 673	776 723	1 701 534	2 983 667	355 999	26 905 321	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	34,3	40,8	56,2	40,1	55,7	32,5	259,5	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	27,7	33,3	64,6	35,8	89,0	34,9	285,3	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	37,2	48,7	39,5	48,9	41,7	24,4	240,3	
Asumispalvelujen kustannukset kokonaiskustannuksista, %	43,4	48,4	32,2	42,6	40,5	37,0	244,1	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
3 PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS VUODEN AIKANA (Tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen palveluasuminen)								
TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
3.4.1 Tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	1 915	490	180	152	212	143	3 092	
3.4.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	573	278	130	103	25	91	1 200	
3.4.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	1 342	212	50	49	187	52	1 892	
3.4.2 Tuki- ja tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	534 825	141 904	37 955	50 799	54 217	40 050	859 750	
3.4.2.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	158 153	72 614	27 455	39 272	5 325	25 480	328 299	
3.4.2.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	376 672	69 290	10 500	11 527	48 892	14 570	531 451	
3.4.3 Tuki- ja tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	14 980 713	3 850 968	1 263 358	507 406	1 458 196	596 987	22 657 628	
3.4.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	3 490 939	1 390 690	1 017 492	201 130	242 802	240 988	6 584 041	
3.4.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	11 489 774	2 460 278	245 866	306 276	1 215 394	355 999	16 073 587	Oulu: Sisältää myös päivätoiminnan kustannukset
Kustannukset € / asumisvuorokausi	28,0	27,1	33,3	10,0	26,9	14,9	140,2	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	22,1	19,2	37,1	5,1	45,6	9,5	138,5	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	30,5	35,5	23,4	26,6	24,9	24,4	165,3	
3.4.1 Tukiasumisen asiakkaat yhteensä	0	293	0	0	120	0	413	
3.4.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	0	148	0	0	-	0	148	
3.4.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	0	145	0	0	120	0	265	
3.4.2 Tukiasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	0	77 385	0	0	32 364	0	109 749	
3.4.2.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	0	27 585	0	0	-	0	27 585	
3.4.2.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	0	49 800	0	0	32 364	0	82 164	
3.4.3 Tukiasumisen kustannukset yhteensä, €	14 980 713	2 655 410	0	0	945 923	0	18 582 046	
3.4.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	3 490 939	884 421	0	0	-	0	4 375 360	
3.4.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	11 489 774	1 770 989	0	0	945 923	0	14 206 686	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	34,3	0,0	0,0	29,2	0,0	64	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	32,1	0,0	0,0	0,0	0,0	32	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	35,6	0,0	0,0	29,2	0,0	65	
3.4.1 Tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	0	90	0	152	92	0	334	
3.4.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	0	80	0	103	25	0	208	
3.4.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	0	10	0	49	67	0	126	
3.4.2 Tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	0	32 120	0	50 799	21 853	0	104 772	
3.4.2.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	0	28 835	0	39 272	5 325	0	73 432	
3.4.2.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	0	3 285	0	11 527	16 528	0	31 340	
3.4.3 Tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	0	207 630	0	507 406	512 273	0	1 227 309	
3.4.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	0	207 630	0	201 130	242 802	0	651 562	
3.4.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	0	..	0	306 276	269 471	0	575 747	Espoo: Kritsin kust. puuttuvat
Kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	6,5	0,0	10,0	23,4	0,0	40	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	7,2	0,0	5,1	45,6	0,0	58	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	0,0	0,0	26,6	16,3	0,0	43	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
3 PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS VUODEN AIKANA (Tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen palveluasuminen)								
PALVELUASUMINEN								
3.4.4 Palveluasumisen asiakkaat yhteensä	380	-	101	187	134	146	948	
3.4.4.1 Oman toiminnan asiakkaat	36	-	101	139	108	146	530	
3.4.4.2 Ostopalvelujen asiakkaat	352	-	0	48	26	0	426	
3.4.5 Palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	65 750	-	6 025	36 448	22 062	16 092	146 377	
3.4.5.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	5 071	-	6 025	24 609	14 998	16 092	66 795	
3.4.5.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	60 679	-	0	11 839	7 064	0	79 582	
3.4.6 Palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	3 787 150	-	715 912	2 333 619	1 889 441	805 658	9 531 780	
3.4.6.1 Oman toiminnan kustannukset, €	166 348	-	715 912	1 721 067	1 642 630	805 658	5 051 615	
3.4.6.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	3 620 802	-	0	612 552	246 811	0	4 480 165	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	57,6	0,0	118,8	64,0	85,6	50,1	376,2	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	32,8	0,0	118,8	69,9	109,5	50,1	381,2	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	59,7	0,0	0,0	51,7	34,9	0,0	146,4	
TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN								
3.4.7 Tehostetun palveluasumisen asiakkaat yhteensä	59	80	32	41	34	32	278	
3.4.7.1 Oman toiminnan asiakkaat	0	25	0	-	-	32	57	
3.4.7.2 Ostopalvelujen asiakkaat	59	55	32	41	34	-	221	
3.4.8 Tehostetun palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	19 442	22 732	9 183	11 434	8 134	6 248	77 173	
3.4.8.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	0	7 753	0	-	-	6 248	14 001	
3.4.8.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	19 442	14 979	9 183	11 434	8 134	-	63 172	
3.4.9 Tehostetun palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	1 876 149	2 235 053	530 857	782 706	803 158	622 016	6 849 939	
3.4.9.1 Oman toiminnan kustannukset, €	0	594 658	0	-	-	622 016	1 216 674	
3.4.9.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	1 876 149	1 640 395	530 857	782 706	803 158	-	5 633 265	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	96,5	98,3	57,8	68,5	98,7	99,6	519,4	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	76,7	0,0	0,0	0,0	99,6	176,3	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	96,5	109,5	57,8	68,5	98,7	-	431,0	
TILAPÄINEN ASUMINEN								
3.4.10 Tilapäisen asumisen asiakkaat yhteensä	719	142	198	249	374	-	1 682	
3.4.10.1 Oman toiminnan asiakkaat	719	142	198	249	258	-	1 566	
3.4.10.2 Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	0	-	116	-	116	
3.4.11 Tilapäisen asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	38 013	8 329	5 955	8 523	17 291	-	78 111	
3.4.11.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	38 013	8 329	5 955	8 523	9 821	-	70 641	
3.4.11.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	-	-	0	-	7 470	-	7 470	
3.4.12 Tilapäisen asumisen kustannukset yhteensä, €	1 908 836	969 974	812 367	672 380	1 515 736	-	5 879 293	
3.4.12.1 Oman toiminnan kustannukset, €	1 908 836	969 974	812 367	672 380	797 432	-	5 160 989	
3.4.12.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	-	-	0	-	718 304	-	718 304	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	50,2	116,5	136,4	78,9	87,7	0,0	469,6	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	50,2	116,5	136,4	78,9	81,2	0,0	463,2	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	0,0	0,0	0,0	96,2	0,0	96,2	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
4 PÄIHDEHUOLLON LAITOSHOIDON KOKONAISUUS VUODEN AIKANA (Katkaisu- ja vieroitushoito sekä kuntoutushoito)								
4.1 Laitoshoidon asiakkaat yhteensä	1 876	864	755	733	839	348	5 415	
4.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	1 592	489	470	181	300	346	3 378	
4.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	514	375	285	552	539	2	2 267	
4.2 Laitoshoidon hoitovuorokaudet yhteensä	49 469	16 266	16 536	12 204	9 063	4 331	107 869	
4.2.1 Oman toiminnan hoitovuorokaudet	35 113	5 017	5 246	3 681	1 999	4 269	55 325	
4.2.2 Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	14 356	11 249	11 290	8 523	7 064	62	52 544	
4.3 Laitoshoidon kustannukset yhteensä, €	13 259 153	3 021 675	2 893 748	2 944 920	2 165 972	1 537 516	25 822 984	
4.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	10 394 235	1 107 237	1 317 691	1 224 124	761 128	1 529 530	16 333 945	
4.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	2 864 918	1 914 438	1 576 057	1 720 796	1 404 844	7 986	9 489 039	
Kustannukset € / hoitovuorokausi	268,0	185,8	175,0	241,3	239,0	355,0	1 464,1	
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	296,0	220,7	251,2	332,6	380,8	358,3	1 839,5	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	199,6	170,2	139,6	201,9	198,9	128,8	1 038,9	
Laitoshoidon kustannukset kokonais- kustannuksista, %	25,5	20,7	28,1	29,2	15,5	28,1	147,1	
KATKAISU- JA VIEROITUSHOITO								
4.4.1 Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakkaat yhteensä	1 450	646	571	677	673	274	4 291	
4.4.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	1 332	489	470	181	289	274	3 035	Turku: Sisältää päihdepsykiatrian asiakkaita myös
4.4.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	155	157	101	496	384	-	1 293	ulkokuntalaiset
4.4.2 Katkaisu- ja vieroitushoidon hoito- vuorokaudet yhteensä	13 353	7 765	6 316	8 781	4 864	2 623	43 702	
4.4.2.1 Oman toiminnan hoitovuorokaudet	11 659	5 017	5 246	3 681	1 572	2 623	29 798	Turku: Sisältää päihdepsykiatrian käyntejä myös
4.4.2.2 Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	1 694	2 748	1 070	5 100	3 292	-	13 904	ulkokuntalaiset
4.4.3 Katkaisu- ja vieroitushoidon kustannukset yhteensä, €	..	1 765 333	1 541 305	2 397 124	1 488 371	994 195	8 186 328	
4.4.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	4 753 622	1 107 237	1 317 691	1 224 124	617 600	994 195	10 014 469	Turku: Sisältää päihdepsykiatrian kustannuksia
4.4.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	..	658 096	223 614	1 173 000	870 771	-	2 925 481	
Kustannukset € / hoitovuorokausi	0,0	227,3	244,0	273,0	306,0	379,0	1 429,4	
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	407,7	220,7	251,2	332,6	392,9	379,0	1 984,1	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	0,0	239,5	209,0	230,0	264,5	0,0	943,0	
KUNTOUTUSHOITO								
4.4.4 Kuntoutushoidon asiakkaat yhteensä	944	218	235	56	166	74	1 693	Tampere: Suurimman ostopalveluyksikön Mainiemen
4.4.4.1 Oman toiminnan asiakkaat	615	-	0	-	11	72	698	toiminta loppui syksyllä 2013
4.4.4.2 Ostopalvelujen asiakkaat	392	218	235	56	155	2	1 058	
4.4.5 Kuntoutushoidon hoitovuorokaudet yhteensä	36 116	8 501	10 220	3 423	4 199	1 708	64 167	
4.4.5.1 Oman toiminnan hoitovuorokaudet	23 454	-	0	-	427	1 646	25 527	
4.4.5.2 Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	12 662	8 501	10 220	3 423	3 772	62	38 640	
4.4.6 Kuntoutushoidon kustannukset yhteensä, €	..	1 256 342	1 352 443	547 796	677 601	543 321	4 377 503	
4.4.6.1 Oman toiminnan kustannukset, €	5 640 613	-	0	-	143 528	535 335	6 319 476	
4.4.6.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	..	1 256 342	1 352 443	547 796	534 073	7 986	3 698 640	Turku: Liian pieni summa, osa maksuista kirjautunut vuodelle
Kustannukset € / hoitovuorokausi	0,0	147,8	132,3	160,0	161,4	318,1	919,6	2015, keskihinta vähint. 170e
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	240,5	0,0	0,0	0,0	336,1	325,2	901,9	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	0,0	147,8	132,3	160,0	141,6	128,8	710,5	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
MUUT PÄIHDEHUOLTOA KOSKEVAT TIEDOT								
5 HOITOJAKSOLLE HAKEUTUMISEN AIHEUTTANUT PÄÄASIALLINEN PÄIHDE								
5.1 Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, avopalvelujen asiakkaat yhteensä	5 620	..	1 513	..	0	859	7 992	
5.1.1 Alkoholi	3 167	..	1 009	521	4 697	
5.1.2 Amfetamiini tai muu stimulantti	348	..	53	11	412	
5.1.3 Buprenorfiini	686	..	231	192	1 109	
5.1.4 Ekstaasi	29	..	0	1	30	
5.1.5 GBH, gamma tai lakka	31	..	0	0	31	
5.1.6 Heroiini tai muu opiaatti	185	..	13	0	198	
5.1.7 Kannabis	429	..	120	72	621	
5.1.8 Kipulääkkeet	142	..	0	8	150	
5.1.9 Kokaiini	29	..	0	0	29	
5.1.10 Liuotinaineet	5	..	9	0	14	
5.1.11 LSD	20	..	0	0	20	
5.1.12 MDPV	55	..	0	1	56	
5.1.13 Rauhoittavat lääkkeet	414	..	41	7	462	
5.1.14 Muu riippuvuus, kemiallinen	80	..	0	0	80	
5.1.15 Muu riippuvuus, toiminnallinen	0	..	37	46	83	
5.2 Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita päihteitä	1 550	..	0	0	1 550	
Useampaa päihdettä käyttävien osuus, %	27,6	0,0	0,0	..	0,0	0,0	27,6	
Ensisijainen päihde, asiakkaat yhteensä, %	100,0	0,0	100,0	..	0,0	100,0	300,0	
Alkoholi	56,4	0,0	66,7	..	0,0	60,7	183,7	
Amfetamiini tai muu stimulantti	6,2	0,0	3,5	..	0,0	1,3	11,0	
Buprenorfiini	12,2	0,0	15,3	..	0,0	22,4	49,8	
Ekstaasi	0,5	0,0	0,0	..	0,0	0,1	0,6	
GBH, gamma tai lakka	0,6	0,0	0,0	..	0,0	0,0	0,6	
Heroiini tai muu opiaatti	3,3	0,0	0,9	..	0,0	0,0	4,2	
Kannabis	7,6	0,0	7,9	..	0,0	8,4	23,9	
Kipulääkkeet	2,5	0,0	0,0	..	0,0	0,9	3,5	
Kokaiini	0,5	0,0	0,0	..	0,0	0,0	0,5	
Liuotinaineet	0,1	0,0	0,6	..	0,0	0,0	0,7	
LSD	0,4	0,0	0,0	..	0,0	0,0	0,4	
MDPV	1,0	0,0	0,0	..	0,0	0,1	1,1	
Rauhoittavat lääkkeet	7,4	0,0	2,7	..	0,0	0,8	10,9	
Muu riippuvuus, kemiallinen	1,4	0,0	0,0	..	0,0	0,0	1,4	
Muu riippuvuus, toiminnallinen	0,0	0,0	2,4	..	0,0	5,4	7,8	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
5 HOITOJAKSOLLE HAKEUTUMISEN AIHEUTTANUT PÄÄASIALLINEN PÄIHDE								
5.3 Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, asumispalvelujen asiakkaat yhteensä	0	..	271	0	271	
5.3.1 Alkoholi	0	..	198	0	198	
5.3.2 Amfetamiini tai muu stimulantti	0	..	0	0	0	
5.3.3 Buprenorfiini	0	..	24	0	24	
5.3.4 Ekstaasi	0	..	0	0	0	
5.3.5 GBH, gamma tai lakka	0	..	0	0	0	
5.3.6 Heroiini tai muu opiaatti	0	..	3	0	3	
5.3.7 Kannabis	0	..	12	0	12	
5.3.8 Kipulääkkeet	0	..	0	0	0	
5.3.9 Kokaiini	0	..	18	0	18	
5.3.10 Liuotinaineet	0	..	0	0	0	
5.3.11 LSD	0	..	0	0	0	
5.3.12 MDPV	0	..	0	0	0	
5.3.13 Rauhoittavat lääkkeet	0	..	3	0	3	
5.3.14 Muu riippuvuus, kemiallinen	0	..	12	0	12	
5.3.15 Muu riippuvuus, toiminnallinen	0	..	1	0	1	
5.4 Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita päihhteitä	0	..	0	0	0	
Useampaa päihdettä käyttävien osuus, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ensisijainen päihde, asumispalvelujen asiakkaat yhteensä, %	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0	
Alkoholi	0,0	0,0	73,1	0,0	0,0	0,0	73,1	
Amfetamiini tai muu stimulantti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Buprenorfiini	0,0	0,0	8,9	0,0	0,0	0,0	8,9	
Ekstaasi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
GBH, gamma tai lakka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Heroiini tai muu opiaatti	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1	
Kannabis	0,0	0,0	4,4	0,0	0,0	0,0	4,4	
Kipulääkkeet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kokaiini	0,0	0,0	6,6	0,0	0,0	0,0	6,6	
Liuotinaineet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
LSD	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
MDPV	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Rauhoittavat lääkkeet	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,1	
Muu riippuvuus, kemiallinen	0,0	0,0	4,4	0,0	0,0	0,0	4,4	
Muu riippuvuus, toiminnallinen	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
5 HOITOJAKSOLLE HAKEUTUMISEN AIHEUTTANUT PÄÄASIAALLINEN PÄIHDE								
5.5 Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, laitospalvelujen asiakkaat yhteensä	1 396	..	396	0	1 792	
5.5.1 Alkoholi	1 082	..	256	0	1 338	
5.5.2 Amfetamiini tai muu stimulantti	41	..	0	0	41	
5.5.3 Buprenorfiini	78	..	69	0	147	
5.5.4 Ekstaasi	5	..	0	0	5	
5.5.5 GBH, gamma tai lakka	2	..	0	0	2	
5.5.6 Heroiini tai muu opiaatti	18	..	4	0	22	
5.5.7 Kannabis	39	..	15	0	54	
5.5.8 Kipulääkkeet	29	..	0	0	29	
5.5.9 Kokaiini	4	..	16	0	20	
5.5.10 Liutainaineet	1	..	0	0	1	
5.5.11 LSD	2	..	0	0	2	
5.5.12 MDPV	10	..	0	0	10	
5.5.13 Rauhoittavat lääkkeet	75	..	33	0	108	
5.5.14 Muu riippuvuus, kemiallinen	10	..	3	0	13	
5.5.15 Muu riippuvuus, toiminnallinen	0	..	0	0	0	
5.6 Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita päihhteitä	344	..	0	0	344	
Useampaa päihdettä käyttävien osuus, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ensisijainen päihde, laitospalvelujen asiakkaat yhteensä, %	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	200,0	
Alkoholi	77,5	0,0	64,6	0,0	0,0	0,0	142,2	
Amfetamiini tai muu stimulantti	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9	
Buprenorfiini	5,6	0,0	17,4	0,0	0,0	0,0	23,0	
Ekstaasi	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	
GBH, gamma tai lakka	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	
Heroiini tai muu opiaatti	1,3	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	2,3	
Kannabis	2,8	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	6,6	
Kipulääkkeet	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	
Kokaiini	0,3	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	4,3	
Liutainaineet	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	
LSD	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	
MDPV	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	
Rauhoittavat lääkkeet	5,4	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	13,7	
Muu riippuvuus, kemiallinen	0,7	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	1,5	
Muu riippuvuus, toiminnallinen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

UUDEEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
6 PÄIHDEPSYKIATRIAN ERIKOISSAIRAANHOITO								
6.1 Asiakkaat yhteensä	316	140	118	..	346	0	920	Turku: Sisältyy A-klinikan ja katkaisu- ja vieroitushoidon
6.2 Käynnit yhteensä	16 753	3 459	3 803	..	752	0	24 767	lukuihin
6.3 Hoitovuorokaudet yhteensä	2 252	894	681	..	3 128	0	6 955	
6.4 Kustannukset yhteensä	3 053 754	914 602	809 992	..	1 790 206	0	6 568 554	
7 MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIIEN ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS VUODEN AIKANA (Tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen palveluasuminen)								
7.1 Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen asiakkaat yhteensä	1 607	351	431	423	798	658	4 268	
7.1.1 Oman toiminnan asiakkaat	48	84	48	0	-	313	493	
7.1.2 Ostopalvelujen asiakkaat	1 559	267	383	423	798	345	3 775	
7.2 Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen asumisvuorokaudet yhteensä	580 026	100 774	109 108	134 644	180 319	181 103	1 285 974	
7.2.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	15 675	18 861	12 954	0	-	75 248	122 738	
7.2.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	564 351	81 913	96 154	134 644	180 319	105 855	1 163 236	
7.3 Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen kustannukset yhteensä, €	16 205 671	7 245 104	7 937 809	9 272 557	8 390 285	11 340 533	60 391 959	
7.3.1 Oman toiminnan kustannukset, €	194 410	1 017 668	556 154	0	-	2 749 591	4 517 823	
7.3.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	16 011 261	6 227 436	7 381 655	9 272 557	8 390 285	8 590 942	55 874 136	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	27,9	71,9	72,8	68,9	46,5	62,6	350,6	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	12,4	54,0	42,9	0,0	0,0	36,5	145,8	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	28,4	76,0	76,8	68,9	46,5	81,2	377,7	
TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
7.4 Mielenterveyskuntoutujien tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	0	107	213	56	489	239	1 104	
7.4.1 Oman toiminnan asiakkaat	0	50	48	0	-	188	286	
7.4.2 Ostopalvelujen asiakkaat	0	57	165	56	489	51	818	
7.5 Mielenterveyskuntoutujien tuki- ja tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	0	32 399	44 175	14 165	114 294	69 552	274 585	
7.5.1 Oman toiminnan asumisvuorokaudet	0	16 194	12 954	0	-	58 280	87 428	
7.5.2 Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	0	16 205	31 221	14 165	114 294	11 272	187 157	
7.6 Mielenterveyskuntoutujien tuki- ja tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	0	987 928	1 509 816	370 902	3 136 138	1 036 144	7 040 928	
7.6.1 Oman toiminnan kustannukset, €	0	298 639	556 154	0	-	652 896	1 507 689	
7.6.2 Ostopalvelujen kustannukset, €	0	689 289	953 662	370 902	3 136 138	383 248	5 533 239	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	30,5	34,2	26,2	27,4	14,9	133,2	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	18,4	42,9	0,0	0,0	11,2	72,6	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0,0	42,5	30,5	26,2	27,4	34,0	160,7	

UUODEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
7 MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIIEN ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS UUODEN AIKANA (Tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen palveluasuminen)								
TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
7.7 Mielenterveyskuntoutujien tukiasumisen asiakkaat yhteensä	0	76	-	0	184	239	499	
7.7.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita	0	50	-	-	-	188	238	
7.7.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita	0	26	-	0	184	51	261	
7.8 Mielenterveyskuntoutujien tukiasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	0	23 274	-	0	45 263	69 552	138 089	
7.8.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan vuorokausia	0	16 194	-	-	-	58 280	74 474	
7.8.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen vuorokausia	0	7 080	-	0	45 263	11 272	63 615	
7.9 Mielenterveyskuntoutujien tukiasumisen kustannukset yhteensä, €	0	714 801	-	0	1 598 997	1 036 144	3 349 942	
7.9.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset	0	298 639	-	-	-	652 896	951 535	
7.9.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset	0	416 162	-	0	1 598 997	383 248	2 398 407	
7.10 Mielenterveyskuntoutujien tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	0	31	213	56	305	0	605	
7.10.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita	0	-	48	0	-	0	48	
7.10.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita	0	31	165	56	305	0	557	
7.11 Mielenterveyskuntoutujien tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	0	9 125	44 175	14 165	69 031	0	136 496	
7.11.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan vuorokausia	0	-	12 954	0	-	0	12 954	
7.11.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen vuorokausia	0	9 125	31 221	14 165	69 031	0	123 542	
7.12 Mielenterveyskuntoutujien tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	0	273 127	1 509 816	370 902	1 537 141	0	3 690 986	
7.12.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset	0	-	556 154	0	-	0	556 154	
7.12.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset	0	273 127	953 662	370 902	1 537 141	0	3 134 832	

UUODEN 2014 TIEDOT	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO	HUOMAUTUKSET
7 MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIIEN ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS UUODEN AIKANA (Tuki- ja tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen palveluasuminen)								
PALVELUASUMINEN								
7.13 Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen asiakkaat yhteensä	1 607	120	218	216	168	132	2 461	
7.13.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita	48	-	0	-	-	24	72	
7.13.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita	1 559	120	218	216	168	108	2 389	
7.14 Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	580 026	38 006	64 933	68 592	38 346	38 478	828 381	
7.14.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan vuorokausia	15 675	-	0	-	-	6 980	22 655	
7.14.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen vuorokausia	564 351	38 006	64 933	68 592	38 346	31 498	805 726	
7.15 Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	16 205 671	2 455 008	6 427 993	4 543 553	2 186 567	2 285 302	34 104 094	
7.15.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset	194 410	-	0	-	-	339 430	533 840	
7.15.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset	16 011 261	2 455 008	6 427 993	4 543 553	2 186 567	1 945 872	33 570 254	
TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN								
7.16 Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen asiakkaat yhteensä	-	124	-	151	141	287	703	
7.16.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan asiakkaita	-	34	-	-	-	101	135	
7.16.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen asiakkaita	-	90	-	151	141	186	568	
7.17 Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	-	30 369	-	51 887	27 679	73 073	183 008	
7.17.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan vuorokausia	-	2 667	-	-	-	9 988	12 655	
7.17.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen vuorokausia	-	27 702	-	51 887	27 679	63 085	170 353	
7.18 Mielenterveyskuntoutujien tehostetun palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	-	3 802 168	-	4 358 102	3 067 580	8 019 087	19 246 937	
7.18.1 Mielenterveyskuntoutujien oman toiminnan kustannukset	-	719 029	-	-	-	1 757 265	2 476 294	
7.18.2 Mielenterveyskuntoutujien ostopalvelujen kustannukset	-	3 083 139	-	4 358 102	3 067 580	6 261 822	16 770 643	

Liite 5: Kuusikon kuntien päihdehuollon palvelujärjestelmä vuonna 2014

Kaikissa Kuusikko-kunnissa sosiaali- ja terveystalvet on yhdistetty samaan organisaatioon. Oulussa ja Espoossa on yhdistetty mielenterveys- ja päihdepalvelut. Helsingissä päihdehuollon palvelut on yhdistetty psykiatrian palvelujen kanssa. Päihdepalvelujen organisoimisissa Tampereen tilaaja-tuottajamalli eroaa ehkä eniten muiden kaupunkien organisaatioista.

HELSINKI

Helsingin linjauksena on avohoitopainotteisuus ja joustava monituottajamalli. Malli nojaa elinvoimaisiin omiin palveluihin ja sosiaali- ja terveystalviraston lähellä oleviin kumppaneihin.

Helsingissä päihdepalvelut sekä asunnottomien palvelut kuuluvat psykiatria- ja päihdepalvelut -toimistoon, jossa työskentelee noin 1 500 henkilöä. Päihdehuollon ja psykiatrian avopalvelut (psykiatrian poliklinikat ja päihdepoliklinikat) toimivat neljässä psykiatria- ja päihdekeskuksessa. Psykiatria- ja päihdehuollon erityispalvelut -jaos vastaa ympärivuorokautisesta vieroitushoidosta ja päihdehuollon laitoskuntoutuksesta. Erityispalveluihin kuuluu myös päihdepsykiatrian klinikka ja aikuisten ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön yksikkö.

Päihdepsykiatrian klinikalla toteutetaan korvaushoidon tarpeen arviot sekä koordinoidaan korvaushoitoa. Päihdepsykiatrian klinikalla aloitettiin vuonna 2014 skitsofreniaa sairastavien korvaushoitoasiakkaiden hoito sekä kehitettiin konsultaatiomallia sairaaloihin tehtävään konsultaatioon.

Keskeisimpiä muutoksia vuoden 2014 aikana oli nuorisoasemajalvelujen uudistaminen, terveystalsemilla tapahtuneen korvaushoidon sekä alkoholiavovieroituksen siirtäminen päihdepoliklinikoille, huumevieroituksen ottaminen kaupungin omaksi toiminnaksi sekä pohjoisen psykiatria- ja päihdekeskuksen muutto saman katon alle Malmille.

Nuorisoasematoiminta siirtyi perhe- ja sosiaalipalvelut -osastolta psykiatria- ja päihdepalveluihin vuoden alussa. Samalla A-klinikkasäätiön Helsingin Nuorisoaseman toiminta integroitiin kaupungin kahden oman nuorisoaseman kanssa. Näistä kolmesta aiemmasta nuorisoasemasta muodostettiin yksi.

Pohjoisen psykiatrian poliklinikka, päihdepoliklinikka ja päiväsaairaala muuttivat yhteisiin tiloihin, joissa toimii myös vertaistoimijoita.

Päihdepalvelujen asiakasläheisten palvelujen ja avopainotteisen palvelurakenteen kehittäminen jatkui. Liikkuvan työn määrää lisättiin edelleen ja vertaistuen käytäntöjä kehitettiin.

ESPOO

Espoossa mielenterveys- ja päihdepalvelut on integroitu ja ne sijoittuvat osaksi terveystalveluiden tulosityksikköä. Asiakkaita oli vuonna 2014 yli 5 000 eri henkilöä.

Valtaosa kaikista Mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakkaista asioi MtP-klinikalla, joka on päihde- ja mielenterveystyön yhdistetty yksikkö. Päihde- ja mielenterveysongelmien

takia hoitoon voi hakeutua MtP-klinikalle ilman lähetettä. Asiakkaaksi voi hakeutua va-
raamalla ajan tai tulemalla suoraan joko aikuisten tai nuorten avovastaanotolle. MtP-
klinikoiden palveluita ovat vastaanottokäynnit, päihdeongelmiin keskittyvä neljä viikkoa kes-
tävä kuntoutuskurssi ja ryhmätoiminnot. Lisäksi MtP-klinikalta tehdään kotikäyntejä asi-
akkaille, jotka ovat kotiin saatavan tuen piirissä. MtP-klinikoiden toiminnot on hajasijoitettu
päihdepalvelukeskus Emppuun, viidelle terveysasemalle sekä nuorten palvelukeskus Nu-
poliin. Nuorten palveluiden asiakkaat ovat vuonna 2014 olleet pääsääntöisesti 13 - 25 -
vuotiaita. Muita avohoidon palveluita ovat vieroitushoito ja selviämishoito sekä terveys-
neuvontapiste Linkki.

Kaikkiin erityispalveluihin, ts. asumispalveluihin, päihdelaitoskuntoutukseen ja kaikkiin
ostopalveluina tuotettaviin palveluihin hakeudutaan palvelupyynnöllä asiakasohjauksen
kautta. Omina asumispalveluina Espoossa on kaksi tehostetun palveluasumisen yksikköä,
toinen mielenterveys-, toinen päihdekuntoutujille, kaksi keskitetyn tukiasumisen yksik-
köä, huoltokoti sekä asunnottomien päihdeongelmaisten vastaanottokoti.

Nykyinen organisaatiomalli on astunut voimaan 1.1.2015. Organisaatiouudistuksen kes-
keisimmät muutokset olivat avohoidon toimintojen yhdistäminen yhdeksi klinikaksi sekä
asiakasohjauksen keskittäminen yhteen yksikköön.

VANTAA

Vantaalla päihdepalvelut kuuluvat perhepalvelujen tulosalueelle. Päihdepalvelut tekevät
yhteistyötä perhepalvelujen muiden tulosyksiköiden - lastensuojelun avo- ja sijaishuollon,
aikuissosiaalityön ja psykososiaalisten palvelujen kanssa. Yhteistyökumppaneita tulosalu-
een ulkopuolelta tulee esim. terveyspalveluista ja vanhuspalveluista. Vantaa tuottaa päih-
dehuollon erityispalvelut pääasiassa omana toimintana lukuun ottamatta kuntouttavaa
laitoshoidtoa. Omien palvelujen lisäksi hankitaan asumispalveluja ja kotiin annettavia avo-
palveluja. Laitoshoidon osuus kokonaiskustannuksista on pienentymässä, kun palvelura-
kennemuutosta on toteutettu suunnitelmallisesti avohoitoa ja asumispalveluja kehittäen.

Päihdepalvelut hoitaa resurssiensa puitteissa yhtäaikaista päihde- ja mielenterveyson-
gelmistä kärsiviä asiakkaita. Tarvittaessa asiakkaat ohjataan psykiatrisen erikoissairaan-
hoidon palvelujen piiriin, koska Vantaan omat mielenterveyspalvelut ovat vähäiset. Eri-
koissairaanhoidon avohoitoklinikat sijaitsevat Vantaalla. Hoitovastuut määritellään yh-
dessä.

TURKU

Turun sosiaali- ja terveystoimi yhdistyivät 1.1.2009 jolloin johtamisessa otettiin käyttöön
sopimusohjaus. Vuonna 2013 hyvinvointitoimialan (aiemmin sosiaali- ja terveystoimi)
organisaatio muodostuu kuudesta tulosalueesta, joita ovat sosiaalityön palvelut, peruster-
veydenhuollon palvelut, erikoissairaanhoidon palvelut, kuntoutumispalvelut, vanhuspal-
velut ja toimialan hallinto.

Sosiaalityön palveluiden osana sosiaalityön erityispalvelut vastaa mm. päiväkeskuspalve-
lujen, sosiaalihuollon asumispalvelujen, A-klinikan polikliinisten palvelujen ja katkaisu- ja
vieroitushoitopalvelujen sekä kuntoutumishoitopalvelujen järjestämisestä. Ostopalveluina
hankittavia palveluja ovat Turun A-klinikkatoimen palvelut sekä päihdehuollon kuntou-
tumishoitopalvelut. Turun A-klinikkatoimi kuuluu A-klinikkasäätiön Länsi-Suomen palve-

lualueeseen, joka on osa valtakunnallista A-klinikkasäätiön organisaatiota. Päihdehuollon asumispalveluja hankitaan ostopalveluina omien palvelujen lisäksi.

Päihdepsykiatrian yksikkö kuuluu erikoissairaanhoidon palveluissa psykoosin hoidon alaisuuteen. Yksikön muodostavat päihdepsykiatrian poliklinikka, korvaushoitopoliklinikka ja päihdepsykiatrian osasto A3.

Turun kaupungissa tehtävää päihteiden vastaista toimintaa ohjaa Turun kaupungin mielenterveys- ja päihdeohjelma 2011–2015. Ohjelman keskeisiä tavoitteita ovat palvelujen painopisteen siirtäminen korjaavista erityispalveluista ehkäiseviin lähipalveluihin ja terveyden edistämiseen, oikea-aikainen palveluohjaus ja siihen liittyvä hoitoketju ja poikkihallinnollinen yhteistyö sekä korjaavien erityispalvelujen roolin kehittäminen.

TAMPERE

Tampereen kaupunki toimii tilaaja-tuottajaorganisaatiomallilla. Tilaajaryhmän vammais- ja ikäihmisten palveluiden, päihde- ja mielenterveysasiakkaiden sekä lääkinnällisen kuntoutuksen asiakasohjausyksiköt yhdistettiin organisatorisesti yhdeksi yksiköksi vuonna 2014. Yksikön sisällä toimii monialaisia yhteistyöryhmiä, joiden toiminnan tavoitteena on löytää tarkoituksenmukaisten palveluja moniongelmaisille asiakkaille ja estää väliinpuutamista palvelujärjestelmässä.

Tampereella valmisteltiin vuoden 2014 aikana A-klinikkasäätiön A-klinikkapalveluiden siirtämistä avomielenterveyspalveluiden yhteyteen kaupungin omaan tuotantoon. Tavoitteena on siirtää palveluiden painopistettä avopainotteiseksi ja lisätä matalan kynnyksen palveluita kansallisen Mieli 2009 -mielenterveys- ja päihdesuunnitelman ehdotusten mukaisesti.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa käynnistettiin sopimusohjauksen kehittämisen pilotti, jossa erotetaan psykiatrian tilaus muusta sairaanhoitopiirin tilauksesta. Tavoitteena on luoda hoitoketjuja ja yhteneväiset mittarit sairaala- ja avohoidon välille, vähentää sairaalahoitoa sekä lisätä avohoitoa.

OLU

Oulun kaupungissa siirryttiin pois tilaaja-tuottajamallista maaliskuussa 2014. Oulussa on yhdistetyt päihde- ja mielenterveyspalvelut ja ne ovat hallinnollisesti terveyspalveluiden alla. Päihdepalvelut järjestetään pääosin omana tuotantona. Avohoitoyksiköt ovat A-klinikka ja nuorten yksikkö Redi64 sekä Haukiputaalla toimiva Road14. Laitoshoitoa järjestetään Oulun Päihdekllinikalla, jossa toteutetaan huume- ja vieroitushoidot sekä kuntouttava laitoshoido. Korvaushoidon lääkkeellinen hoito järjestetään myös pääosin päihdeklinalta. Vuoden 2013 aikana alkoholikatkaisut siirtyivät Oulun kaupunginsairaalaan ja kuntoutussairaalaan.

Vuodesta 2013 avopäihdepalveluissa on toiminut yhteinen päihde- ja mielenterveystyön päivystys.

Liite 6. Avohoidon hyvät käytännöt

Helsinki: Idän Päihdepoliklinikan Starttir ryhmä

Suurin osa päihdepoliklinikan asiakkaista aloittaa hoitosuhteensa hakeutumalla vastaanotolle ilman ajanvarausta (Via), jossa tehdään lyhyt hoidon tarpeen arvio ja alustava suunnitelma. Ensimmäisessä kaikki uudet asiakkaat ohjataan starttir ryhmään ja asiakas pääsee aloittamaan hoitonsa samalla tai viimeistään seuraavalla viikolla.

Aiemmin varsinkin uudet asiakkaat joutuivat pahimmillaan odottamaan ensimmäistä arviointiaikaa päihdepoliklinikan työntekijälle kuusi viikkoa. Keväällä 2013 aloitettiin hoitoon hakeutuvien odotteluryhmän (starttir ryhmä) suunnittelu, ja Starttir ryhmä käynnistyi kesäkuussa 2013.

Ryhmän on tarkoitettu uusille ja uudestaan hoitoon hakeutuville asiakkaille sekä hoidossa oleville asiakkaille. Ryhmä sisältää neljä informatiivista 60 min osiota. Ryhmä on avoin ja se kokoontuu nonstoppina kerran viikossa. Ryhmässä jaetaan aina esitteitä, ideoita ja tuoreimmat päihdehuollon uutiset.

Starttir ryhmän jälkeen asiakkaita tavataan tarvittaessa esim. tilannekartoituksen merkeissä. Viimeistään viimeisen ryhmäkerran kohdalla varataan asiakkaalle arviointiaika. Arvioinnin tavoitteena on asiakkaan tilanteen tarkempi kartoitus ja hoitosuunnitelman laatiminen.

Starttir ryhmän tavoitteena on mahdollistaa asiakkaan hoitoprosessin käynnistyminen välittömästi tai lähellä hoitoon hakeutumista. Tavoitteena on myös tarkistaa, ylläpitää ja vahvistaa asiakkaan hoitomotivaatiota/muutosvalmiutta ja vähentää hukkakäyntien määrää. Lisäksi asiakkaat saavat tasalaatuisen infopakettin päihdehuollon perusasioista jota voivat hyödyntää oman hoitopolun suunnittelussa. Tarjoamalla tietoa erilaisista hoitovaihtoehtoista pyritään vahvistamaan asiakkaan osallisuutta oman hoitoprosessinsa suunnittelussa.

Starttir ryhmän aiheet ja sisältö ovat

- Idän päihdepoliklinikka. Tavoitteena perehdyttää asiakkaita päihdepoliklinikan toimintaan.
- Helsingin kaupungin päihdepalvelut. Kerrotaan kaupungin omista palveluista ja annetaan tietoa erilaisista hoitopaikoista/hoitomuodoista ja kannustetaan asiakasta suunnittelemaan omaa hoitopolkua.
- Muutos, motivaatio, tavoitteiden asettaminen ja retkahduksen ehkäisy. Tavoitteena osallistaa ja sitouttaa asiakasta hoitamaan itseään.
- Vertaistuki, ryhmät ja kolmannen sektorin palvelut. Tavoitteena motivoida asiakkaita hakeutumaan vertaistuen piiriin ja suunnittelemaan muuta hoitoa kaupungin tarjoaman hoidon lisäksi, tueksi tai tilalle. Päihdepoliklinikan työntekijän työparina on vertainen AA:sta ja A-killasta.

Vantaa: Intensiiviyö tuli osaksi avohoitoa

A-klinikoiden intensiiviyö käynnistettiin keväällä 2012 Länsi-Vantaan A-klinikalla. Tehtävään rekrytoitiin aluksi kaksi sosiaalihoaja. Kuntoutumiskurssitoiminta laajentui syksyllä 2013 myös Itä-Vantaan A-klinikalle. Tässä yhteydessä rekrytoitiin sosiaalihoaja ja aivan uutena ammattiryhmänä toimintaterapeutti.

Molemmilla klinikoilla kuntoutumiskurssien asiantuntijaluentoja pitävät ryhmissä klinikan omat työntekijät erityisosaamisensa mukaisesti ja toisaalta tarvittaessa osaamista voidaan rajatussa määrin hakea myös klinikan ulkopuolelta. Vanhemmuusnäkökulmaa käsitellään suunnitelmallisesti usealla kurssikerralla. Teemana on muun muassa ylisukupolvisuus ja sen estäminen. Vanhemmuusteemaa käsittelevillä kurssikerroilla perheterapeutti osallistuu kurssin ohjaamiseen.

Ryhyihin ohjautuminen tapahtuu A-klinikan asiakasjonon kautta. Asiakkaita ryhyihin on ohjautunut ajoittain jonoksi asti klinikan yksilöhoidoista, katkolta kuin laitoshoidostakin. Kuntoutumiskurssia hoitajaksena voidaan ajatella silloin, kun tarvitaan tiivistä avohoitoa ja asiakas pystyy sitoutumaan ryhmätapaamisiin. Kurssille tuleminen saatetaan monesti kirjata jo laitoshoitoon lähetettäessä asiakkaan jatkosuunnitelmaan.

Kurssien jälkeen asiakkaan on mahdollista tulla intervallijaksolle tai jatkotapaamisiin. Tarjolla on lisäksi vertaisryhmä, joka toimii asiakkaiden omin voimin klinikan tiloissa. Kurssin käyneille on suunnitteilla vanhemmuuspainotteinen kurssi, jossa syvennyttään vanhemmuuden teemoihin aiemmin käydyn intensiivikurssin pohjalta.

Kuntoutumiskurssin sisältö ja kesto

Kehittämävaiheessa ryhmän sisältö ja kesto on vaihdellut viiden ja kahdeksan viikon välillä. Ryhmässä on aina koko kurssin pituinen ohjelma, jossa samat teemat syvenyvät viikkojen edetessä. Teemoina kurssilla käsitellään muun muassa riippuvuutta, ihmissuhteita, voimavaroja ja arjessa pärjäämistä. Vanhemmuuspainotteisista kursseista jouduttiin luopumaan rekrytointivaikeuksien vuoksi. Sen sijaan vanhemmuusasiat on otettu entistä suunnitelmallisemmin teemaksi peruskursseilla.

Päivittäiset kokoontumiset ovat keskimäärin klo 9.00–14.00. Ryhmän päivä koostuu keskustelusta, toiminnallisesta osiosta ja toisinaan myös tutustumiskäynneistä. Ydintavoitteena ryhmissä on välineiden löytyminen raittiuteen ja sen ylläpitämiseen. Kurssien aikana pyritään kohentamaan asiakkaan perushyvinvointia esimerkiksi ravitsemuksen ja ruokarytmin näkökulmasta. Päivän katkaiseva lounashetki antaa myös tarvittavaa hengähdystaukoa. Oleellisena osana ryhmissä on uuden elämänsisällön löytyminen arkeen esimerkiksi liikunnan muodossa. Erityisesti uimahallikäynnit ovat olleet asiakkaidenkin palautteen mukaan hyviä virikkeitä tässä suhteessa.

Ryhmään osallistuminen on yleensä yksi osa asiakkaan päihdekuntoutumispolkua. Keskeisenä tavoitteena onkin asiakkaan motivointi jatkohoitoon. Käytännössä jatkohoito tarkoittaa yksilöhoitoa tai erilaisia ryhyihin osallistumista A-klinikalla. Osalle asiakkaista tuki raittiuden ylläpitämiseen löytyy esimerkiksi AA:n ryhmistä. Toisinaan ryhmän aikana voi myös tulla todetuksi, että avohoito ei ole riittävä. Tällöin asiakas ohjataan laitoshoitoon.

Turku: Avohoidon hyvät käytännöt

Vuoden 2014 aikana Turussa pyrittiin lisäämään erityistä tukea tarvitsevien nuorten asumisvalmennuksia integroimalla sosiaalityön, TE-toimiston, asuntotoimen ja kolmannen sektorin palveluita matalalla kynnyksellä tavoitettavaksi palvelupaketiksi. Keväällä ja syksyllä pilotoitiin yhteistyössä Nuorisoasuntoliiton kanssa n. kymmenelle nuorelle niin sanottu asumisvalmennusryhmä, joka muodostui asunnottomista alle 30-vuotiaista nuorista. Nuoret ryhmään kutsuttiin sosiaalityöntekijöiden ohjaamana. Asumis- ja päihdepalveluiden sosiaalityöntekijä veti ryhmää yhdessä Nuorisoasuntoliiton projektityöntekijän kanssa. Asumisvalmennuksen läpi käyneille annettiin osallistumistodistus ja kaupungin asuntotoimi sitoutui tarjoamaan heille asunnon. Ryhmä teki tutustumiskäyntejä päiväkeskuksessa, TE-toimistossa, A-klinikalla, eri järjestöissä (mm. Sininauhan työpaja). Kaikille nuorille tehtiin ryhmäkäyntien lisäksi yksilöllinen tukisuunnitelma yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Toimintaa on tarkoitus jatkaa vuonna 2015.

Syksyllä 2013 käynnistynyt ”Palvelumuotoilulla parempia palveluita riskiryhmille” -hanke kehittää paljon palveluita käyttävien riskiryhmien, erityisesti päihde- ja mielenterveysongelmaisten palvelumalleja Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Tavoitteena on lisätä riskiryhmien osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä palvelurakenteita muuttamalla ja luomalla asiakaslähtöisiä, vaikuttavia ja räätälöityjä palveluita palvelumuotoilun keinoin.

Hankkeen kotisivu on <http://www.turku.fi/palvelumuotoiluhanke>. Terveyskeskuksissa pilotoitiin perusterveydenhuollon ja sosiaalityön moniammatillinen tiimi- ja verkostotyö päihde- ja mielenterveysasiakkaille. Lähtökohtana on ammatti- ja organisaatorajat ylittävä, matalan kynnyksen periaatteella toimiva palvelu, jossa keskeistä on asiakaslähtöinen palvelutarpeen arviointi, -hoito ja -tuki. Lisäksi hyväksi toimintatavaksi on osoittautunut kokemusasiantuntijan mukaan ottaminen päihdehuollon laitospotilaan hakeutuvan palvelutarpeen arviointia suorittavaan moniammatilliseen tiimiin syksystä 2014 alkaen. Sosiaalityöntekijä voi sopia päihdehuollon hakeutuvan asiakkaan kanssa verkostotapaamisen kokemusasiantuntijan kanssa, ennen hakemuksen esittelemistä moniammatillisessa työryhmässä.

Liite 7: Päihdehuollon Kuusikko-työryhmän jäsenten yhteystiedot

Aila Ronkanen, puheenjohtaja

Helsingin sosiaali- ja terveystoimi
Terveys- ja päihdepalvelut
Psykiatrian ja päihdehuollon erityis-
palvelut
Nordenskjöldinkatu 20, HKI 25
PL 6800, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 42970, 050 402 0888
etunimi.sukunimi@hel.fi

Päivi Koskinen

Helsingin sosiaali- ja terveystoimi
Kehittämisen ja toiminnan tuki
Toinen linja 4 A HKI 53
PL 7333, 00099, Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 42661, 040 164 8624
etunimi.e.sukunimi@hel.fi

Taru Neiman

Helsingin sosiaali- ja terveystoimi
Terveys- ja päihdepalvelut
Asumisen tuki
Toinen linja 4 A HKI 53
PL 8660, 00099, Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 43398
etunimi.sukunimi@hel.fi

Anne Leppänen

Helsingin sosiaali- ja terveystoimi
Tietohuolto- ja tilastopalvelut
Vironkatu 2 HKI 17
PL 7011, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 46829
etunimi.sukunimi@hel.fi

Martti Marila

Espoon sosiaali- ja terveystoimi
Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Kalaonnentie 8. 3. krs.
PL 2134, 02070 Espoon kaupunki
Puh. (09) 816 57579, 050 381 0296
etunimi.sukunimi@espoo.fi

Marja Vuorinen

Espoon sosiaali- ja terveystoimi
Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Kalaonnentie 8, 3. krs.
PL 2134, 02070 Espoon kaupunki
Puh. 050 368 2564
etunimi.sukunimi@espoo.fi

Mia-Veera Koivisto

Vantaan kaupunki
Sosiaali- ja terveydenhuolto
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Puh. 040 716 5140
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Leena Kaijala

Vantaa kaupunki
Sosiaali- ja terveydenhuolto
Perhepalvelut
Peltolantie 2 D, 3. krs.
01300 Vantaa
Puh. (09) 839 22566, 040 830 9073
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Pia Heiskari

Vantaan kaupunki
Sosiaali- ja terveydenhuolto
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Puh. 040 719 6146
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Pasi Lehti

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala
Asumis- ja päihdepalvelut
Linnankatu 23, 20100 TURKU
Puh. (02) 262 6119, 050 590 7497
etunimi.sukunimi@turku.fi

Minna Haaranen-Mäkipuro

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala
Niuskalan hoitokoti
Liekatu 5, 20380
Puh. (02) 262 6111
etunimi.sukunimi@turku.fi

Mirjam Jarhio

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala
Tutkimus- ja kehitysyksikkö
PL 670, 20101 Turku
Puh. 040 157 7889
etunimi.sukunimi@turku.fi

Anssi Vartiainen, sihteeri

Helsingin kaupungin tietokeskus
Tilasto- ja tietopalvelut
PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 040 159 7441
etunimi.sukunimi@hel.fi

Tarja Koskinen

Tampereen kaupunki, tilaajaryhmä
Päihde- ja mielenterveyspalveluiden
asiakasohjausyksikkö
Hatanpäänkatu 3 F
PL 98, 33201 Tampere
Puh. 040 091 3554
etunimi.h.sukunimi@tampere.fi

Pirjo-Liisa Länkinen

Tampereen kaupunki
Kehittämis- ja suunnitteluyksikkö
Aleksis Kiven katu 14–16 C
PL 487, 33101 Tampere
Puh. 040 801 6082
etunimi.sukunimi@tampere.fi

Jukka Mäkinen

Tampereen kaupunki
Hyvinvointipalvelut
Hatanpäänkatu 24 T
PL 437, 33900 Tampere
Puh. 040 022 6605
etunimi.sukunimi@tampere.fi

Merja Halonen

Oulun kaupunki
Hyvinvointipalvelut
Kirkkokatu 18
PL 37, 90015 Oulun kaupunki
Puh. 044 703 6243
etunimi.sukunimi@ouka.fi

Tuomo Seppänen

Oulun kaupunki
Hyvinvointipalvelut
Puh. 044 7036 160
etunimi.p.sukunimi@ouka.fi

